

ช่ออินทนิล

ปีที่ 1 ซ่อที่ 1 พ.ศ. 2561

CHORINTANIN MAGAZINE

“เรือนตองตึง”

เรือนนอนจำลองของนักเรียนแม่โจ้ในอดีต พ.ศ. 2480
ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเกษตรไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย

ผู้รจนาวลี “งานหนักไม่เคยฆ่าคน”

ตำนานรถกระถางใหญ่แม่โจ้
ในวันลอยกระทงเชียงใหม่

บทพระพิรุณปารมี
รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน
เรื่องสุญยลยอินทนิลแม่โจ้

บทสนทนากับ
เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่
เกี่ยวกับวิถีชีวิตผ่านกาลเวลา

“...ที่พูดกันว่านักศึกษาของแม่โจ้ค่อนข้างจะดูเดือด ค่อนข้างจะน่ากลัวเพราะว่าเรามีพลัง เราจะต้องแสดงพลัง
สิ่งเหล่านี้ก็อาจจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เราภูมิใจได้ว่า ขึ้นชื่อว่าเป็นนักศึกษาแม่โจ้เป็นที่น่ากลัวเกรงขามของชาวบ้าน
อันนี้ก็อาจเป็นจุดหนึ่งที่ยากวิสัยนิดหน่อยว่าพลังนี้เป็นการดีหรือไม่ เข้าใจว่าพลังของความร่วมแรงนักศึกษาแม่โจ้ทั้งหมด
ถ้าใช้ไปในทางที่ถูกต้อง ในทางที่จะให้คนเกรงขามว่า น่านับถือ จะมาอยู่ไกลจะมาได้อย่างที่ไม่ดีกับนักศึกษาแม่โจ้ก็ต้องพ่ายแพ้ไป
ถ้าเอาพลังสามัคคีไปใช้ในทางที่ต่ออย่างที่เคยทำ เช่นไปช่วยชาวบ้าน เช่นไปพัฒนาในท้องที่ต่างๆ อันนี้เป็นพลังที่น่าเกรงขามจริงๆ
เพราะว่าชาวบ้านต่างๆ เขาจะพากันมองนักศึกษาแม่โจ้ทั้งหมดว่า คนนี้เขาแข็งแรงและหมู่พวกนี้เขาแข็งแรง แต่ว่าจะเกิดแต่ความดี
จะเกิดความรู้สึกว่าแม่จะเป็นนักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยศึกษาก็นับว่าเป็นผู้ที่อายุน้อยมากนักแต่น่านับถือ เกรงขาม
ในทางนับถือและรักใคร่ว่านักศึกษาเหล่านี้เป็นคนแข็งแรง เป็นคนน่านับถือ น่าดู ถ้าใช้พลังสามัคคีในทางอื่นทำให้เขาเกรงขาม
เพราะว่าหมู่ใหญ่เข้าไปบุกที่โน่นที่นี้ก็อาจทำให้คนเขาอาจจะนับถือว่านักศึกษาแม่โจ้น่ากลัว แต่น่ากลัวและก็เชื่อฟังเพราะว่ากลัวเขา...”

พระบรมราชาวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑
ในโอกาสเสด็จทอดพระเนตรและทรงเยี่ยมกิจการขององค์การเกษตรกรในขนาดแห่ง
ประเทศไทย หน่วยแม่โจ้และวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่
เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๖

CONTENTS

สารบัญ

ช่ออินทนิล

สารอธิการบดี 2
เรือนชานบ้านศูนย์ศิลป์ 4
ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา 7
ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วัชชัย
ผู้รจนาวลี “งานหนักไม่เคยฆ่าคน”

ตำนานกระถางใหญ่แม่โจ้ 10
ในวันลอยกระทงยี่เป็ง

ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ : 18
อัตลักษณ์แม่โจ้สื่อความรัก
ความสามัคคี

เมื่อแม่โจ้สร้างฝายมีชีวิต 24
(ห้วยโจ้ 1 ห้วยโจ้ 2)

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม 28
การเกษตรไทย

ภาษาและวรรณกรรมล้านนา 32
กล่าวผู้เฒ่าโบราณเรื่อง ฝัอง

นาฏดนตรี วิกิล้านนา 36
แต่งถึง...สว่า...แต่งถึง
วงดนตรีปี่พาทย์ล้านนา
ในประเพณีฟ้อนผีเจ้า

นพพระพิรุณปารมี 40
รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน
เรื่องสุขยลอินทนิลแม่โจ้

ล้านนาคดี 46
ความเชื่อของคนล้านนา

พิธีกรรมเลี้ยงผีเดือน 9 52
ของชาวล้านนา

วิกฤตการณ์หนูป่าติดถ้ำ 58
ทำให้โลกธาตุหวั่นไหว

ธรรมป่าจอนล้านนา 66
พญาแห่งการขอฝน
เพื่อการปลูกข้าว

ทองถิ่นบ้านเฮา 70
น้ำเงี้ยว (สูตรเจียงฮาย)

อู่จำปะสาคนเมือง 72
บทสนทนากับ
เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่
เกี่ยวกับวิถีชีวิตผ่านกาลเวลา

เอ็นป่าว่างว่ศูนย์ศิลป์ 74

สารอธิการบดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช

การก่อตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมให้เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดตั้งขึ้นตามที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยในการแบ่งส่วนราชการในหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ พ.ศ. 2552 โดยดำเนินงานสนองนโยบายและภารกิจหลักในด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปะและวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาไทย เรือนธรรม 60 ปี การบริหารจัดการอนุรักษ์ดูแลและปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่อันเป็นมรดกจากอดีตที่ภาคภูมิใจ พื้นที่วิถีเกษตร วิถีแม่โจ้ ดำรงเอกลักษณ์ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตอันดีงาม เสริมสร้างความเข้มแข็งทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้นักศึกษาและสังคมสร้างรักษาศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยให้คงอยู่อย่างมั่นคง

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับมอบหมายภารกิจ 4 หลักการ คือ

1. ส่งเสริมและรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมไทยและล้านนา
2. สร้างสรรค์ผลงานและกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์แม่โจ้ เป็นจุดเด่นของการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชีวิต (University of Life) ที่มีการเกษตรเป็นรากฐานแก่สังคม

3. การบูรณาการความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

4. การเผยแพร่ผลงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยตามตัวชี้วัดที่มีคุณภาพ

ตลอด 10 ปีที่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีผลงานความก้าวหน้าในการสร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยตลอดมา ทั้งยังได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเกิดความสำเร็จเป็นที่ชื่นชมแก่สังคม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอขอบคุณปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ นักเขียนและผู้เกี่ยวข้องที่ได้จัดทำช่ออินทนิลเล่มแรกนี้ขึ้น โดยมีการรวบรวมเรียบเรียงผลงานซึ่งเป็นจุดเด่น ความเป็นแม่โจ้ด้วยข้อมูลเนื้อหาทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม ที่จะสร้างประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตให้สังคมคุณภาพ

แม้ว่าสถานการณ์โลกปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้วยความทันสมัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยังคงยึดมั่นในรากเหง้าและวัฒนธรรมอันดีงามของชาวแม่โจ้และสังคมไทย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช)

อธิการบดี

ช่ออินทนิล

ปีที่ 1 ช่อที่ 1 พ.ศ. 2561

- **ที่ปรึกษา :** อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองอธิการบดี (อาจารย์รชฏ เชื้อวโรจน์)
รองอธิการบดี (อาจารย์ชัช พชรธรรมกุล)
ผู้ช่วยอธิการบดี (อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม)
- **บรรณาธิการบริหาร :** นางสมพร แรกชำนาญ
- **กองบรรณาธิการ :** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยุตภัฏ คำมูล
อาจารย์ ดร.สุนทร คำยอด
อาจารย์ลักขณา ชาญ
อาจารย์ดวงหทัย ลือดัง
นายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา
นายวุฒภัทร เกตุพัฒน์พล
นางสาว ศรัทธา บุญเรือง
นางอุไรกัศร์ ชัยเรืองวุฒิ
นางสาวเมธิชา ยอดหอม
นางสาวเบญจรัตน์ ศุภอุดมฤกษ์
นายสิทธิชัย วิมาลา
นางสาวสุวิชา ศรีวิชัย
- **จัดทำโดย :** โครงการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม
ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ 50290
- **โทรศัพท์/โทรสาร :** 053-873300-3 www.artandculturemju.com
- **พิมพ์ที่ :** โรงพิมพ์สมพรการพิมพ์
- **จำนวน :** 600 เล่ม / พ.ศ. 2561

โครงการผลิตสื่อเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม “ช่ออินทนิล” จัดทำให้นักคิด นักเขียน ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคลากร ได้รวบรวม เรียบเรียง เขียนบทความ ข้อความ สารคดี นำเสนอข้อมูลแนวคิด หรือข้อเสนอแนะถ่ายทอดเพื่อความเข้าใจในทัศนะ และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนะของผู้จัดทำ และมีใช้เป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

 ภาพปก : “เอือนทองตัง” เรือนนอนจำลองของนักเรียนแม่โจ้ในอดีตตั้งแต่ พ.ศ. 2480 ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเกษตรไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

 ISSN :

เรือนชาวน บ้านศูนย์ศิลป์

ท่านผู้อ่านที่เคารพ

ช่ออินทนิล ฉบับนี้เป็นผลงานเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม เฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะครบ 10 ปี ในวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2562 เราตั้งชื่อด้วยดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงอัตลักษณ์แม่โจ้ เมื่อกล่าวถึงอินทนิลแล้ว ทุกคนต้องรู้จักแม่โจ้นั่นเอง

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ก่อตั้งมาจนถึงวันนี้ งานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมรับผิดชอบนั้น เป็นไปตามภารกิจหลักและตัวชี้วัดด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นอกจากงานประจำเกี่ยวกับโครงการกิจกรรม พิธีการของมหาวิทยาลัยโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาเป็นหลักตลอดปีกว่า 40 โครงการแล้ว ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมยังได้สนับสนุน งานของหน่วยงานองค์กรจังหวัดเชียงใหม่ งานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) รวมถึงชุมชนหน่วยงาน รอบมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ

ถึงวันนี้เราได้สร้างความร่วมมือและเสริมการทำงานแบบบูรณาการกับสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง และส่งเสริมให้บุคลากร ถ่ายทอดความรู้ ส่งเสริมนโยบายรัฐบาลในการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้แก่เยาวชน ด้วยการจัดกิจกรรมฝึกทักษะด้านดนตรีและศิลปะ การแสดงให้กับโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง ประสานการทำงานร่วมกับชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ภายใต้การทำงานสนองนโยบายมหาวิทยาลัยแม่โจ้สถาบันการศึกษาชั้นนำด้านการเกษตรด้วยวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์หลัก

วิสัยทัศน์

“เป็นศูนย์รวมแหล่งเรียนรู้
และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

วัตถุประสงค์

1. ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่นักศึกษา เยาวชน และผู้ที่สนใจทั่วไป ให้บริการด้านวิชาการ ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ด้านกิจกรรม ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง และนาฏศิลป์ ด้านพิธีการ พิธีกรรมทาง ศาสนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต การอบรมการสอน เรื่องกิริยามารยาทของไทย สร้างเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในวิถีชีวิตไทยที่งดงาม ใช้กระบวนการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมด้วยภูมิรู้ และภูมิธรรม ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในระบบ และนอกระบบ ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์เพื่อให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เป็นแหล่งรวบรวมอุปกรณ์ ของใช้วิถีชีวิตพื้นบ้าน ในอดีต เครื่องมือเครื่องใช้วิวัฒนาการทางการเกษตร

3. เป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมในการเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมให้แพร่หลายไปสู่สังคม เป็นแหล่ง ที่รองรับการดูงานของชุมชนและท้องถิ่นที่มีศักยภาพ สามารถ ขยายตัวไปสู่สังคมนานาชาติ

4. มีกิจกรรมอนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเกิดการบูรณาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อเผยแพร่และก่อให้เกิดรายได้

5. เป็นแหล่งศึกษาดูงานภายใต้อัตลักษณ์ความเป็นแม่โจ้

ในข้ออิทธิพลฉบับนี้ ไม่ควรพลาดเรื่องราวผ่านกาลเวลา ของทายาทเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์สุดท้าย **เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่** และเรื่องราวของผู้รจนาวลี **“งานหนักไม่เคยฆ่าคน” ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย** ที่ทำให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้แห่งนี้เต็มได้ด้วยวัฒนธรรมประเพณี ที่ยั่งยืนสืบทอดมายาวนาน ผลงานเรื่องเล่าเรื่องผีล้านนา **“ผีโพง”** โดยศิลปินล้านนา ผู้ได้รับการยกย่องเป็น ศิลปินแห่งชาติ ปี 2560 สาขาดนตรีพื้นบ้าน **พ่อครูบุญศรี รัตนัง**

ด้วยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ อยู่เคียงคู่กับชุมชนท้องถิ่น เราจึงเห็นคุณค่าแห่งวิถี ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ผลงาน สำคัญที่ได้สร้างชื่อเสียงแก่มหาวิทยาลัยด้วยรางวัลชนะเลิศ ครองถ้วยรางวัลพระราชทานถึง 3 พระองค์ **ตำนานรถกระแทก แม่โจ้** และ **การสร้างฝายมีชีวิตในลำห้วยโจ้** ฝายที่เป็น พระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พ่อหลวงของปวงชนชาวไทย ทำให้แผ่นดินชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ ชื่นชมความงดงามการประดิษฐ์ทำป้อนรำประจำมหาวิทยาลัย ชื่อ **“นพพระพิรุณปารมี รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน เรื่องสุขขยลยินอินทนิลแม่โจ้”** ทำรำที่น่าอัศจรรย์แม่โจ้ มาแนะนำเสนอด้วยการกล่าวถึงพระพิรุณ ความเป็นเกษตร ดอกอินทนิล และวลีงานหนักไม่เคยฆ่าคน

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมยังมีความร่วมมือทางวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมกับสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ งานสานสัมพันธ์มิตรภาพไทย-ลาว งานดนตรีไทยอุดมศึกษา งานส่งเสริมวัฒนธรรมอุดมศึกษา งานถ่ายทอดศิลปดนตรี ไทยนานาชาติ งานประเพณี วัฒนธรรม ดนตรี วิถีชีวิต รวมทั้ง ได้พัฒนาพื้นที่อัตลักษณ์แม่โจ้วิถีเกษตร วิถีแม่โจ้ การพัฒนา พิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมการเกษตรไทยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เหล่านี้ล้วนเป็นผลงาน และการทำงานที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นตัวชี้วัดด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมงานประกัน คุณภาพการศึกษาที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมรับผิดชอบ

ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2562 จะเป็นการเฉลิมฉลอง 10 ปี ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศูนย์ศิลป- วัฒนธรรมจะจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สืบสานศิลป- วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรมเปิดบ้านอาจารย์บุญศรี อดีตผู้อำนวยการคนแรกของแม่โจ้ ผู้รจนาวลี **“งานหนัก ไม่เคยฆ่าคน”** งานวัฒนธรรม ดนตรี ประเพณี วิถีชีวิต งานเสวนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ และอื่น ๆ รวมถึงการแสดงในเวทีวัฒนธรรมฉลองแม่โจ้ ครบ 85 ปี ระหว่างวันที่ 8-16 ธันวาคม พ.ศ. 2561

เหตุการณ์โลกเรามีแต่ความเปลี่ยนแปลงและ ชาติความสุข

ข้าเจ้าอยากให้ทุกท่านได้อ่านอย่างมีความสุข ยินดีไปกับเรื่องราวความรู้ล้านนาที่ยังเกี่ยวเนื่องอยู่ในชีวิต และลมหายใจเราทุกวันนี้ นักวิจัย ปราชญ์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านต่าง ๆ หรือผู้ทรงคุณวุฒิจะได้นำผลงาน องค์ความรู้มานำเสนอให้สาธารณชนได้อ่านได้ศึกษา และการใช้ให้เป็นประโยชน์ เป็นแหล่งความรู้พื้นฐาน ในการสร้างคุณค่าและเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมต่อไป

ในโอกาสที่ข้าเจ้าได้เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 มาถึงปัจจุบันนี้ แนวทางการทำงานต่อไปนั้นจะเป็นไปตามยุทธศาสตร์ และนโยบายหลักในการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยึดมั่น ในการสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่น ที่สืบทอดเป็นมรดกล้านนามายาวนาน จัดกิจกรรมที่มุ่ง เน้นอัตลักษณ์ความเป็นแม่โจ้ สถาบันการศึกษาที่เป็นที่พึง ของชุมชนสังคมด้วยจุดเด่นของความเป็นชาวดินชาวเกษตร

เป็นเสน่ห์ที่ทุกคนคงจะประทับใจ

ผู้เขียน

บุญศรี รัตนัง

- ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี 2560 สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านล้านนา)
- เชี่ยวชาญด้านปี่ ฝึญนบกขอ และเพลงดนตรีพื้นเมือง
- ศูนย์สืบสานรอยล้านนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- ได้รับรางวัล บุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2533, รางวัลพระพิฆเนศทองคำพระราชทาน, รางวัลศิลปินเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ จากคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, โล่เกียรตินิยมด้านวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ, รางวัลเพชรราชกัญ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สมพร แรกชำนาญ

- ศึกษาสาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- กรรมการและเลขาธิการเครือข่ายพ่อเพื่อน้องแม่ใจ
- กรรมการมูลนิธิรักด้วยไม้อไทย
- นักสังคมสงเคราะห์ และกรรมการสหวิชาชีพ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่

นิคม พรหมมาเทพย์

- ศึกษาสาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประกาศนียบัตรแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลบรรณารักษ์ภาคเหนือ
- เมธาจารย์ มหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อป้องกัน วิทยาเขตล้านนา
- ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่
- ที่ปรึกษาศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ได้รับรางวัล เพชรราชกัญล้านนา ศิลปินพื้นบ้านจังหวัดเชียงใหม่ ศิษย์เก่ายุพราชดีเด่น และคนดีศรีดอนแก้ว

วัลลภ นามวงศ์พรหม

- วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนากฎมีสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- รองประธานสภาวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่
- กรรมการประชาสัมพันธ์ ผู้ประนีประนอมประจำศาลแขวงเชียงใหม่
- กรรมการประชาสัมพันธ์ วัดพระธาตุดอยสุกพรชาววิหาร จังหวัดเชียงใหม่
- ประธานกรรมการสถานศึกษา ทศน. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- ที่ปรึกษาศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จิรสิทธิ์ สงค์ประเสริฐ

- รองศาสตราจารย์นักเขียน ด้านหลักคำสอนด้านพุทธศาสนา
- กรรมการมูลนิธิรักด้วยไม้อไทย
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2536-2537
- ได้รับรางวัล อาจารย์ดีเด่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2531 และรางวัลเพชรราชกัญ พ.ศ. 2535

ชยตฤกข์ คำมูล

- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วุฒิภัทร เกตุวัฒนพล

- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- หัวหน้างานอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วีนากัทธ พงษ์ภา

- เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- นักวิชาการศึกษา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ถิ่นนิภา จามลี

- นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อนุสรณ์ วิจารย์ปรีชา

- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์การเกษตร และวัฒนธรรมไทย

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วัชชัย

อดีตอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการบดี

“แม่โจ้”

พ.ศ. 2497-2526 เจ้าของวลี

งานหนัก
ไม่เหนื่อยเท่าตน

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

เกิดเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2459 ณ บ้านสันกลาง ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เป็นบุตรคนที่ 7 ของนายบุญมา กับนางบัวเกียง วังชัย

เริ่มต้นการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียน วัดหลวง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่ จากนั้นย้ายมาศึกษาต่อที่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2476 เรียนอยู่ได้ปีเดียวเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือขึ้นที่บ้านแม่ใจ เมื่อ พ.ศ. 2477 ท่านจึง ย้ายเข้ามาเรียนเป็นรุ่นแรก รุ่นบุกเบิกของแม่ใจ

หลังจากจบการศึกษาจากแม่ใจ เมื่อ พ.ศ. 2478 เข้าบรรจุทำงานเป็นพนักงานยางที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต่อมาท่านสามารถสอบชิงทุนหลวงไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติฟิลิปปินส์ หลังจาก สำเร็จการศึกษาจากประเทศฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ. 2484 ท่านกลับมาเป็นอาจารย์ที่แม่ใจตำแหน่งอาจารย์ผู้ปกครอง ก่อนลาออกไปสมัครแข่งขันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดแพร่ ในปี พ.ศ. 2489 ประสบความสำเร็จเป็น นักการเมืองหนุ่มที่มีอนาคตไกล และได้รับทาบทามให้ ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรคกสิกร อย่างไรก็ตามมรสุมทางการเมืองทำให้เกิดการยุบสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2491 เมื่อสมัครลงเลือกตั้งใหม่ไม่ประสบความสำเร็จ ท่านจึงอำลา ชีวิตนักการเมืองไปเป็นเกษตรกรทำไร่ สวนผักส่วนตัวที่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาตลอด 6 ปีเต็ม

พ.ศ. 2497 หลวงปราโมทย์ จรรยาวิภาต อธิบดี กรมอาชีวศึกษา ได้ขอร้องให้ท่านไปช่วยพัฒนาการศึกษา เพราะยังขาดผู้บริหารโรงเรียนเกษตรกรรมแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ ท่านจึงกลับเข้ารับราชการอีกครั้งในตำแหน่ง ข้าราชการชั้นเอกเทียบเท่าผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ได้พัฒนาการศึกษาโรงเรียนเกษตรกรรมแม่ใจ จนมี ความก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับอย่างรวดเร็ว พ.ศ. 2499 ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรม เชียงใหม่ ทางด้านการศึกษาในปี พ.ศ. 2502 สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโทด้านการเกษตร จากมหาวิทยาลัยโอกลาโฮมา ประเทศสหรัฐอเมริกา และดำรงตำแหน่งอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรและสถาบันเทคโนโลยี การเกษตรแม่ใจ 2 สมัย และท่านเป็นเจ้าของคำสอนให้กับ นักเรียนนักศึกษาให้อดทนและสู้งาน จนเป็นวลีอมตะว่า **“งานหนักไม่เคยฆ่าคน”**

นอกจากด้านการพัฒนาการศึกษาจากโรงเรียนจนได้รับยกฐานะเป็นวิทยาลัย และสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ระดับอุดมศึกษาแล้ว ท่านเป็นผู้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์โดยได้รับใช้สนองเบื้องพระยุคลบาทด้านการเกษตรอย่างใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทั้งยังได้สร้างผลงาน และโครงการสำคัญๆ ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ยิ่งต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติหลายด้าน อาทิ

การอบรมวิชาชีพด้านการเกษตรต่างๆ ตามโครงการพัฒนาอาชีพชาวไทยภูเขาแก่นายตำรวจตระเวนชายแดน และชาวเขาเผ่าต่างๆ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504-2514

ถวายงานตามพระราชประสงค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ได้แก่ การนำนักศึกษาพัฒนาสร้างสวนดอกไม้และสวนผักเมืองหนาว ตลอดจนปลูกต้นไม้ใหญ่บริเวณพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ และตามเสด็จเพื่อถวายงานด้านการเกษตรทุกครั้งที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จโดยเฮลิคอปเตอร์ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วภาคเหนือ

ร่วมกับคณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งองค์การเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย หน่วยแม่โจ้ เป็นหน่วยแรกของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2504 และร่วมกับองค์การ SEARCA ประเทศฟิลิปปินส์ จัดตั้งศูนย์พัฒนาชนบทขึ้นที่หมู่บ้านโป่ง อำเภอดันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ร่วมจัดตั้งโครงการหลวงเกษตรภาคเหนือกับหม่อมเจ้าภิศเดช รัชนิ คณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นอกจากนี้ยังมีโครงการเพื่อพัฒนาสังคมไทยในนามของแม่โจ้ ร่วมกับกองทัพภาคที่ 3 องค์การภาครัฐ เอกชน มากกว่า 100 โครงการ และเกษียณอายุราชการหลังจากหมดวาระการดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ สมัยที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2526 ขณะนั้นอายุ 67 ปี

ชีวิตครอบครัว ท่านสมรสกับนางสมจินต์ วังซ้าย (สกุลเดิม ตุงคพลิน) มีบุตรและธิดารวม 4 คน

ศาสตราจารย์ ดร. วิภาต บุญศรี วังซ้าย ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2527 สิริอายุ 68 ปี

ขอเชิญพระคุณและบุชาบูรพาจารย์ผู้เป็นปูชนียบุคคล ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ผู้สืบสาน และพัฒนางานหนักเพื่อสร้างแม่โจ้ ให้เป็นแหล่งความรู้ทางการเกษตรชั้นนำของประเทศไทย

ตำนาน

“กระทงใหญ่ ในวันลอยกระทง”

งานลอยกระทง มีกำหนดจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 12 ของทุกปี ซึ่งในช่วงเวลานี้ น้ำจะหลากเอ่อล้นไปทั่วฝั่งแม่น้ำลำคลอง ดังคำโบราณว่า “เดือน 11 น้ำนอง เดือน 12 น้ำทรง” แต่ภาคพายัพ (ชื่อเดิมของภาคเหนือ) จัดประเพณีกันในวันเพ็ญเดือนยี่ หรือที่เรียกกันว่า วันยี่เป็ง (เป็ง = เพ็ญ ส่วน ยี่ = เดือนยี่หรือเดือนสองของปี)

สาเหตุที่การลอยกระทงในภาคเหนือต้องมาตกในเดือนยี่นั้น เพราะ “เมืองลาวเจียง” (มณฑลพายัพ ประกอบด้วย นครเชียงใหม่ นครลำปาง นครลำพูน นครน่าน แพร่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน) ไม่ได้ใส่อธิกมาส (คือเดือน 8 สองครั้งในหนึ่งปี ซึ่งตามปฏิทินจันทรคติของไทยนั้นปีปกติจะมีสิบสองเดือน คิดเป็นจำนวนวันได้ปีละ 354 หรือ 355 วัน หลายนๆ ปี จะรวมวันทบเข้าเป็นปีอธิกมาส คือปีนั้นมี 13 เดือน โดยปีที่เป็นอธิกมาสจะมีเดือน 8 สองครั้ง คิดเป็นจำนวนวันได้ 384 วัน) จึงทำให้เดือนของภาคเหนือนั้นเคลื่อนไปจากภาคกลางถึง 2 เดือน

อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าชื่อวันและเดือนต่างกัน แต่คนไทยในภาคเหนือก็จัดงานลอยกระทงในวันเดียวกับทุกภาค จะมีต่างกันอยู่บ้างก็ประเพณีลอยกระทงของจังหวัดเชียงใหม่จัดกันถึง 2 วัน คือ วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำและวันแรม 1 ค่ำเดือนยี่เหนือ “ตำนานการลอยกระทง” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ กล่าวไว้ว่า

ผู้ที่เริ่มการลอยกระทงในเชียงใหม่เป็นคนแรกน่าจะเป็นพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในช่วงประมาณ พ.ศ. 2460-2470 โดยจุดเทียนบนก้ามพระร่วงทำเป็นรูปเรือเล็ก หรือรูปหงส์ และใช้ท่อนไม้ปอทำเป็นรูปเรือ แต่ก็ไม่นิยมทั่วไป เพราะชาวล้านน่ายังนิยมการประดับประทีปโคมไฟตามบ้านเรือน และมักจัดตั้งธัมม์หลวง หรือเทศน์มหาชาติในวันเพ็ญเดือนยี่ตามประเพณีอยู่...

ตำนาน “กระกงใหญ่” ในงานเดือนยี่เป็งเชียงใหม่

จากข้อมูลในหนังสือ พระบารมีปกเกล้าฯ ยุพราชวิทยาลัย 100 ปีนามพระราชทาน ได้ระบุไว้ว่า

มีหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2476 มีนักเรียนยุพราชวิทยาลัยกลุ่มหนึ่ง เอาเรือ กาบปี (กาบปลี) ซึ่งใช้พายสัญจรไปตามลำน้ำปิง และใช้ตกเบ็ด ได้บรรทุกนักดนตรี และดนตรีเครื่องสายพื้นเมือง เท่กล่อมตามกระทงไปตามสายน้ำ

จากนั้นปี พ.ศ. 2477 นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 5 ปรินสรอยแยลส์วิทยาลัย ได้รวมกลุ่ม จัดสร้างกระทงขนาดใหญ่ เอาต้นกล้วยมาทำท่อนให้ลอยได้ ประดับด้วยโคมกระดาษหลายโคมสว่างไสว แล้วนำไปลอยที่ข้างคูม่วงค์ตะวันตก เป็นกระทงใหญ่กระทงแรก โดยมีคุณหญิงอนุบาลพายัพกิจ ภรรยาผู้ว่าราชการจังหวัดขณะนั้นไปร่วมสนับสนุนคุณนักเรียนชุดนี้ลอยกระทงกัน แล้วตามด้วย เรือกาบปีอีกหนึ่งลำพร้อมด้วยดนตรีเครื่องสาย เช่นเดียวกับที่นักเรียนยุพราชวิทยาลัยเคยทำได้ เมื่อปีก่อน ในปีต่อๆ มาปรากฏว่า มีการทำกระทงใหญ่ลอยน้ำเพิ่มจาก 1 เป็น 2 เป็น 3 และ มากขึ้นทุกปี

ประเพณีดังกล่าวได้ถูกระงับไปในช่วงสงครามโลก ครั้งที่สอง และได้เริ่มต้นขึ้นใหม่อีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2489 และในปีต่อมา ปี พ.ศ. 2490 เทศบาลนครเชียงใหม่ ได้มีแนวคิดให้จัดการประกวด กระทงใหญ่ลอยน้ำขึ้นเป็นครั้งแรก โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เป็นผู้ชนะเลิศได้รับถ้วยเงินไปครอง

ปี พ.ศ. 2492 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จทอดพระเนตรกระทงใหญ่ลอยน้ำ ท่ามกลางผู้ชมในปีนั้นเหลือคนนับ ในระยะแรกของการประกวดกระทงใหญ่ที่มีรูปเรือเป็นพื้นฐาน เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เพราะกรมทางหลวง ที่ส่งเข้าประกวด ได้ทำเป็น ภาพตอนนารายณ์บรรทมสินธุ์ ใช้บัลลังก์นาคเป็นตัวกระทง และใช้คนจริงแต่งเป็นพระนารายณ์กับพระมหาเทวีทั้งสอง

หลังจากนั้นรูปแบบกระทงใหญ่ลอยน้ำเริ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความงดงาม และแปลกตามากยิ่งขึ้นทุกปี นอกจากมีทั้งกระทงใหญ่ลอยน้ำได้จริงแล้ว ยังมีกระทงบก และจำนวนกระทงจากไม่ถึงสิบกระทง ก็ทวีจำนวนมากขึ้นทุกปี

● กระทงใหญ่ลอยน้ำรูปเรือมังกร
รางวัลชนะเลิศ พ.ศ. 2492
(โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย)

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ได้รับถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2545

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ได้รับถ้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2546

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้
เข้าร่วมแสดง ในโอกาสมหาวิทยาลัยแม่โจ้
ครบ 70 ปี การก่อตั้ง พ.ศ. 2547
(ไม่ได้ส่งเข้าประกวด)

ในปี พ.ศ. 2512 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปัจจุบัน) ได้มาเปิดสำนักงานสาขาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ร่วมมือกับเทศบาลนครเชียงใหม่ จัดให้เป็นเทศกาลท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศแห่แหนมาเที่ยวชมงานกันมากขึ้น ทุก ๆ ปี จวบจนปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดทำกระทงเข้าร่วมงานเดือนยี่เป็ง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2512 เมื่อครั้งยังเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ โดยองค์การนักศึกษาแม่โจ้ เป็นต้นคิด การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เน้นเรื่องทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มิได้ส่งเข้าประกวด และนับตั้งแต่ปีนั้นเป็นต้นมา แม่โจ้ได้จัดส่งกระทงเข้าร่วมงานเดือนยี่เป็งเชียงใหม่เป็นประจำทุกปีมิได้ขาด

ต่อมาเมื่อวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ได้ยกฐานะเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ได้จัดส่งกระทงเข้าร่วมประกวด แต่รางวัลสูงสุดที่แม่โจ้ได้รับคือ รองชนะเลิศอันดับที่ 1 (ทีมที่ผูกขาดคว้ารางวัลชนะเลิศทุกปีในยุคสมัยนั้นคือธนาคารกรุงไทย) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2535 สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ จึงได้รับรางวัลชนะเลิศต่อเนื่องมาทุกปี โดยปี พ.ศ. 2545 เป็นปีที่เทศบาลนครเชียงใหม่ผู้จัดงาน ได้ขอรับพระราชทานถ้วยรางวัลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อมอบให้กับทีมผู้ชนะเลิศจากการประกวดกระทงใหญ่ โดยผู้จัดงานได้กำหนดกฎเกณฑ์สำหรับกระทงยอดเยี่ยมไว้ว่า ต้องชนะเลิศทั้งกระทงใหญ่และริ้วขบวน จึงจะได้รับรางวัลไปครอง และในปีนั้นมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำโดยนักศึกษามรมพืชสวนประดับ รวมพลังในการประดิษฐ์กระทงใหญ่ อันวิจิตร ประณีต และริ้วขบวน ที่มีหน่วยทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม กองกิจการนักศึกษา เป็นผู้ดูแลฝึกซ้อม ทำให้ริ้วขบวนมีความงดงาม ถูกต้องตามเงื่อนไข จนได้รับรางวัลชนะเลิศ และได้รับถ้วยพระราชทานฯ มาครอบครอง ในวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 และได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานฯ เป็นปีที่สองในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

ปี พ.ศ. 2547 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระทงใหญ่ เข้าร่วมแสดง ในโอกาสมหาวิทยาลัยแม่โจ้ครบ 70 ปีการก่อตั้ง โดยมีได้ส่งเข้าประกวดแต่อย่างใด (วันที่ 27 พฤศจิกายน 2547)

ปี พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นปีที่ 3 รับด้วยพระราชทานฯ (วันที่ 21 พฤศจิกายน 2548)

ปี พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ส่งขบวนกระทงใหญ่ เข้าร่วมประกวดอีกวาระหนึ่ง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้รับรางวัล ด้วยรางวัลชนะเลิศ กลุ่ม 2 (วันที่ 7 พฤศจิกายน 2549)

ปี พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระทงใหญ่ เข้าร่วมแสดงในโอกาสงานวันเกษตรแม่โจ้ โดยมีได้ส่งเข้าประกวด และได้นำขบวนศิลปวัฒนธรรมจากประเทศศรีลังกา ที่เดินทางมาฟ้อนรำบูชาพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเคารพบูชา ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (วันที่ 25 พฤศจิกายน 2550)

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2548

ปี พ.ศ. 2551 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระทงใหญ่ ส่งประกวดอีกครั้งหนึ่ง ได้รับด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นปีที่ 4 รับด้วยพระราชทานฯ เป็นกรรมสิทธิ์ กติกาของเทศบาลนครเชียงใหม่ระบุว่าทีมที่จะได้ด้วยพระราชทานฯ เป็นกรรมสิทธิ์จะต้องชนะเลิศ 3 ปี ติดต่อกันหรือชนะเลิศ 4 ปี ถ้าจำนวนปีที่ชนะเลิศไม่ติดต่อกัน (วันที่ 13 พฤศจิกายน 2551)

ปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระทงใหญ่ ส่งประกวด ได้รับรางวัลด้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และได้รับด้วยพระราชทานฯ เป็นกรรมสิทธิ์ เนื่องจากกติกาใหม่ที่ระบุว่าองค์กร / สถาบันใดชนะเลิศจะได้รับ ด้วยรางวัลเป็นกรรมสิทธิ์ (วันที่ 3 พฤศจิกายน 2552)

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้รับรางวัลด้วยรางวัลชนะเลิศ กลุ่ม 2 พ.ศ. 2549

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เข้าร่วมแสดงในโอกาสงานวันเกษตรแม่โจ้ พ.ศ. 2550 (ไม่ได้ส่งเข้าประกวด)

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2551 เป็นกรรมสิทธิ์

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2552

ปี พ.ศ. 2553-2556 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระถางใหญ่ส่งประกวด ได้รับรางวัลด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ปี ติดต่อกัน ได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานฯ เป็นกรรมสิทธิ์รวมจำนวน 4 ใบ กรรมสิทธิ์ เนื่องจากกติกากองเทศบาลนครเชียงใหม่ ระบุว่าองค์กร/สถาบันใดชนะเลิศจะได้รับถ้วยรางวัลเป็นกรรมสิทธิ์ (วันที่ 22 พฤศจิกายน 2553, วันที่ 11 พฤศจิกายน 2554, วันที่ 29 พฤศจิกายน 2555, วันที่ 18 พฤศจิกายน 2556)

ปี พ.ศ. 2557 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระถางใหญ่ เข้าร่วมแสดงโดยมิได้ส่งเข้าประกวด

ปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระถางใหญ่ส่งประกวด ได้รับรางวัลด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นกรรมสิทธิ์ใบที่ 5 (วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558) และเป็นด้วยพระราชทานปีสุดท้ายของรัชกาลที่ 9 เพราะวันที่ 13 ตุลาคม 2559 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต

ปี พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระถางใหญ่ เข้าร่วม **"ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ชาวแม่โจ้หลอมดวงใจ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ"** เสด็จสู่พากฟ้าสุราลัย พระมหากรุณาธิคุณจารึกในใจไทยทั่วกาล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ร่วมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร (วันที่ 15 พฤศจิกายน 2559)

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2553 เป็นกรรมสิทธิ์

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2554 เป็นกรรมสิทธิ์

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับถ้วยพระราชทาน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2555 เป็นกรรมสิทธิ์

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับถ้วยพระราชทาน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2556 เป็นกรรมสิทธิ์

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนทรงสูงใหญ่ เข้าร่วมแสดงโดยมิได้ส่งเจ้าประกวด ปี พ.ศ.2557

● มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2558 เป็นกรรมสิทธิ์

การตกแต่งรถกระถางของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับการออกแบบ ควบคุม บริหารงาน และการจัดการโดยนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีการสืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง ทุกปีไม่มีขาดช่วง เป็นประเพณีของนักศึกษาไม่ว่าจะส่งประกวดหรือไม่ ใช้เวลาในการประดิษฐ์ แต่ละครั้งประมาณ 3-4 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม มีศูนย์ศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้อำนวยการ ความสะดวกเรื่องโครงการและงบประมาณ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาเป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อยตามระบบราชการ ซึ่งในแต่ละปีจะมีศิษย์เก่า เข้ามาเยี่ยมเยียน สำหรับสวัสดิการและกำลังใจนั้น ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์เก่า องค์กรและบุคคลภายนอก

รถกระถางในแต่ละปีจะมีพญานาค สัญลักษณ์แห่งการเกษตรและความอุดมสมบูรณ์ เป็นอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ในทุกปี ซึ่งจะมีการตกแต่งพญานาคแตกต่างกันทุกปีตามธีมที่กำหนดขึ้น สำหรับส่วนประกอบอื่นบนรถกระถางนั้นขึ้นอยู่กับหัวข้อหรือ concept ของเทศบาล นครเชียงใหม่ซึ่งเป็นผู้จัด

นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะมีพันธกิจหนึ่งในด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แล้วภารกิจในการจัดทำรถกระถางทำให้นักศึกษาได้เข้าใจในงานศิลปวัฒนธรรมของชาติ การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม เพราะว่า “การรักษาวัฒนธรรมคือการรักษาชาติ”

๑ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งขบวนกระทงใหญ่ เข้าร่วมแสดงโดยมิได้เข้าร่วมประกวด “ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ชาวแม่โจ้หลอมดวงใจ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ” เสด็จสู่ฟากฟ้าสุราลัย พระมหากรุณาธิคุณจารึกในใจไทยทั่วกาล ปี พ.ศ. 2559

บรรณานุกรม:

โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย. 2550. พระบารมีปกเกล้าฯ ยุพราชวิทยาลัย 100 ปีนามพระราชทาน. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
อนันต์ ปัญญาวีร์. 2556. สัมภาษณ์. 13 มีนาคม.
อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา. 2545-2560. “บันทึกเรื่องราวรางวัลจากการประกวดกระทงใหญ่”

ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ :

อัตลักษณ์แม่โจ้

สื่อความรักความสามัคคี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำด้านการเกษตรมายาวนานกว่า 80 ปี มุ่งมั่นพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นผู้อุดมด้วยปัญญา อดทน สู้งาน เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองวัฒนาของสังคมไทย ที่มีการเกษตรเป็นรากฐาน ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เปิดโอกาสให้ศิษย์เก่า ประชาชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ให้เจริญก้าวหน้า

ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้อง เริ่มต้นมาจากครั้งที่มหาวิทยาลัยได้จัดโครงการเสวนามุมมองศิษย์เก่า : เหลียวหลังแลหน้าสู่การพัฒนาแม่โจ้ ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 18 สิงหาคม 2555 ณ ห้องประชุมอาคารกาญจนาประโชติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศิษย์เก่าแม่โจ้หลายรุ่นทั่วประเทศที่เข้าร่วมโครงการเสวนาได้พบนักศึกษาที่ประสบปัญหาทางการเงิน ขัดสน ขาดแคลน มาจากครอบครัวที่ยากจนและด้อยโอกาสจำนวนมาก จึงเห็นความสำคัญว่า การที่ศิษย์เก่าหลายคนมีความมั่นคง มีความเจริญเติบโตในอาชีพ และมีชีวิตที่ดีวันนี้เพราะเคยได้รับโอกาสดังกล่าวจากพี่แม่โจ้มาก่อน ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 50 นำโดยนายไพรี กาวชู ประธานรุ่นและคณะจำนวนหนึ่ง จึงได้ระดมทุนเบื้องต้นจำนวน 1 หมื่นบาท จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทำครัว เช่น เตาแก๊ส หม้อหุงข้าว กระทะ จานช้อน ฯลฯ ให้เป็นครัวประกอบอาหารแก่นักศึกษาที่ขัดสนยากจนดังกล่าว ใช้การระดมทุนสนับสนุนจากพี่ศิษย์เก่าและผู้มีจิตศรัทธา โดยไม่มีการเรียไรใด ๆ พร้อมกันนั้นได้มอบหมายให้นายวรายุทธ อุ่นศรี และบุคลากรมหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นคณะกรรมการดูแลครัว

การดำเนินงานครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้อง เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2555 โดยใช้ห้องพักเรือนพักสมาคม

ศิษย์เก่าแม่โจ้ (อาคารพลังศิษย์เก่า) จากนั้นจึงย้ายมาที่อาคาร “ครัวพิรุณ” ซึ่งเป็นเรือนพักของสมาคมฯ มาอย่างต่อเนื่อง โดยความอนุเคราะห์จาก ดร.อุทัย วาสนาพันธุ์พงษ์ นายกสมาคมฯ ขณะนั้น ให้การสนับสนุน มีนักศึกษาแม่โจ้ไปประกอบอาหารรับประทานเองจำนวน 40-50 คน/มื้อ/วัน มีพี่แม่โจ้รุ่นต่างๆ บุคลากรมหาวิทยาลัย และผู้มีจิตศรัทธาภายนอกแวะเวียนนำสิ่งของมาสนับสนุนและยังให้ความรู้ด้านต่างๆ การแนะนำการเรียน การดำรงชีวิต การรับไปทำงานหารายได้นอกเวลาเรียน การรับไปฝึกสหกิจศึกษา อีกทั้งนักศึกษาเองยังได้พบปะพูดคุยทำความรู้จักกันและกันต่างสาขาคณะวิชา นอกจากนั้นยังไปช่วยเหลือทำกิจกรรมต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ

ต่อมาคณะกรรมการครัวอ้อมอุ่นฯ ได้พิจารณาความเหมาะสมที่จะทำครัวมีประโยชน์สูงสุด เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2558 จึงได้ย้ายวัสดุสิ่งของจากอาคารครัวพิรุณมาสนับสนุนนักศึกษาชมรมพืชศาสตร์ที่โรงรถกระทรวงช่างสะพานตรสนานชั่วคราวเป็นครัวประกอบอาหารสำหรับนักศึกษาที่มาจัดทำรถกระทงยี่เป็ง เชียงใหม่ ส่งเข้าประกวดในนามมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และได้รับรางวัลชนะเลิศครองรางวัลด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ประจำปี 2558 และปี 2559

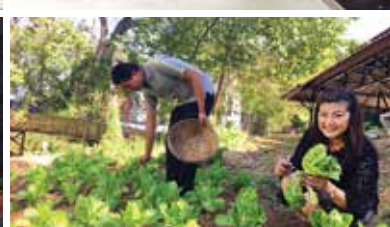
หลังเสร็จจากการทำกระทง ประจำปี พ.ศ. 2558 คณะกรรมการครัวอ้อมอุ่นฯ จึงเห็นสมควรที่จะดำเนินการก่อสร้างอาคาร **“ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้อง”** ไว้ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ให้เป็นการถาวร ประธานคณะกรรมการครัวอ้อมอุ่นฯ จึงนำคณะกรรมการเข้ารื้อน้ำดำหัวและเข้าพบเพื่อหารือแนวทางการดำเนินการกับอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช) และนายกสภามหาวิทยาลัย (ดร.อำนาจ ยศสุข) ณ ห้องรับรองสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 27 เมษายน 2559 จากนั้นจึงได้ร่วมพลังระดมปัจจัยและทุนจากศิษย์เก่าแม่โจ้ทั่วประเทศกว่า 2 แสนบาท ได้รับเงินสนับสนุนจากการแข่งขันมวยการกุศลจากคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยสมทบอีกจำนวน 3 แสนบาท ออกแบบและจัดสร้างอาคาร คสล. จำนวน 1 หลัง และสร้างกระท่อมไม้ไผ่จำนวน 1 หลัง สำหรับนักศึกษาที่ได้รับมอบหมายดูแลครัวอีกด้วย และเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2560 หลังเสร็จพิธีรับขวัญน้องใหม่ ประจำปี 2560 ได้มีพิธีทำบุญทางศาสนา มีการเสวนาระหว่างผู้บริหารมหาวิทยาลัย ศิษย์เก่า ถึงแนวทางการดำเนินงานให้ครัวมีความมั่นคง ยั่งยืน เป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์แม่โจ้ สื่อถึงความรัก ความสามัคคี ซึ่งเป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่สังคมชื่นชมศรัทธา

ในการนี้จึงเห็นตรงกันว่าชื่อครัวคือ **“ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้”** และมอบให้ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมรวบรวมข้อมูลรายงานให้มหาวิทยาลัยทราบและอนุมัติโครงการ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารครัวอ้อมอุ่นฯ จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ศิษย์เก่าผู้ก่อตั้ง บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ทุกท่านสามารถสนับสนุนครัวอ้อมอุ่นฯ ได้ทั้งข้าวสาร อาหารแห้ง ไข่ ผัก เครื่องปรุง ตามกำลังความศรัทธา

ฐานเรียนรู้วิถีเกษตร วิถีแม่โจ้

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2560 ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ ได้สร้างชื่อเสียงแก่มหาวิทยาลัยโดยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่ 2 ของประเทศไทยที่ได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ลำห้วยโจ้) โดยการนำนักศึกษากว่า 1,500 คน จัดทำฝายมีชีวิตจำนวน 2 ตัว โดยขึ้นทะเบียนภาคีเครือข่าย ฝายมีชีวิตแห่งประเทศไทย ได้ลำดับที่ 499 และ 500 ถวายเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 10 ในโอกาสที่เจริญพระชนมายุ 65 พรรษา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2560 ซึ่งฝายมีชีวิตทั้ง 2 ตัวนี้สามารถเก็บกักน้ำสร้างความชุ่มชื้นฟื้นฟูระบบนิเวศวิทยาให้กับลำห้วยโจ้และสวนป่าบุญศรีได้เป็นอย่างดี ทำให้ระบบนิเวศวิทยา ดิน น้ำ ปลา สัตว์น้ำและพืชพรรณไม้ต่างๆ กลับคืนมาอุดมสมบูรณ์ ทั้งยังจัดทำเป็นศาสตร์แห่งสายน้ำ และชีวภาพเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักศึกษา ใช้ชื่อ “ฐานเรียนรู้วิถีเกษตร วิถีแม่โจ้” ที่ประกอบด้วยครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ ฝายมีชีวิต และศาสตร์แห่งสายน้ำและชีวภาพ

ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ หมายถึง น้องแม่โจ้ทุกคน เมื่อหิวแล้วมาทำอาหารกินเอง บรรเทาความหิว ความขัดสน ความเดือดร้อนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง

“อ้อม คือ อ้อมท้อง”

“อู่ คือ ออบอู่ใจทั้งตนเองและพ่อแม่”

“พี่ คือ พี่แม่โจ้ร่วมกันช่วงเล็งงน้อง

ตอบแทนพระคุณแม่”

“แม่ คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้”

โครงการครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ จึงเป็นวัฒนธรรม ความเป็นชาวแม่โจ้ เป็นพลังความรัก ความสามัคคี ความเข้มแข็ง ของชาวแม่โจ้ การประสานความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย การพัฒนาอัตลักษณ์แม่โจ้ให้เป็นรูป ธรรมที่ชัดเจนและมุ่งหวังให้เป็นที่พักของ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม เสริมสร้างความรักความสามัคคีในหมู่เพื่อนพ้องน้องพี่ มีเกียรติยศ และศักดิ์ศรีที่ดั่งงาม ประการสำคัญคือเป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติ และเป็นโครงการสนองยุทธศาสตร์และสนับสนุน มหาวิทยาลัยแม่โจ้สู่การเป็น มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) และมหาวิทยาลัยแห่งชีวิต (Life University)

เมื่อแม่ใจ

สร้างฝายมีชีวิต

(ห้วยใจ 1 ห้วยใจ 2)

ฝายมีชีวิต เป็นแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรินำรูปแบบฝายแม้วมาปรับและผสมผสานการใช้วัสดุธรรมชาติให้เหมาะสมกับพื้นที่ เน้นโครงสร้างสีเขียว ย่อยสลายง่าย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ใช้ปูน พลาสติก เหล็ก ตะปู ลวด ฝายมีชีวิตมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาให้กับ ชุมชนชาวบ้านที่ประสบภัยแล้ง การแบ่งปันมีส่วนร่วมกันและกัน การยกระดับน้ำเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง และน้ำหลาก รุนแรง เป็นการแก้ปัญหาคาการพังทลายของหน้าดิน ช่วยทำหน้าที่เก็บกักน้ำไว้ในดิน สร้างความชุ่มชื้นจากฤดูฝน เอาไว้ใช้ในฤดูแล้ง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ช่วยฟื้นฟูชีวิตริมน้ำ ใช้โครงสร้างพื้นฐานระบบนิเวศวิทยา ยึดหลักการให้ ชุมชนมีส่วนร่วมจากการระดมความคิดเห็น ความต้องการและได้ร่วมกันทำงานด้วยกำลังแรงกาย กำลังใจ กำลังเงิน อุปกรณ์และวัสดุต่างๆ ที่จะพอหาร่วมได้ การทำอาหารมาช่วยเป็นสวัสดิการ

กระบวนการสร้างฝายจึงเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ที่ดี มีกระบวนการกลุ่มที่มีความยืดหยุ่น โปร่งดอง ทั้งยังเกื้อกูลกัน ระหว่างคนและธรรมชาติ

จากแนวคิดดังกล่าว คณะกรรมการครัวเรือน พี่เพื่อน้อง มหาวิทยาลัยแม่ใจ จึงเห็นชอบให้จัดทำ **“โครงการสร้างฝายมีชีวิต”** ขึ้นภายในมหาวิทยาลัย ฝายมีชีวิตมหาวิทยาลัยแม่ใจ จึงเกิดขึ้นโดยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่ 2 ของประเทศไทย ที่ได้ทำ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ลำห้วยใจ) จากกำลังนักศึกษากว่า 1,500 คน สร้างฝายมีชีวิต จำนวน 2 ตัว

ทั้งยังขึ้นทะเบียนภาคีเครือข่ายฝายมีชีวิตแห่งประเทศไทย ได้ลำดับที่ 499 และ 500 ประการสำคัญนั้นคือ มหาวิทยาลัยแม่ใจ ได้จัดพิธีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 เนื่องในโอกาสที่เจริญ พระชนพรรษา 65 พรรษา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งฝายมีชีวิตทั้ง 2 ตัวนี้สามารถเก็บกักน้ำสร้างความชุ่มชื้นให้กับ ลำห้วยใจและสวนป่านุญศรีได้เป็นอย่างดี ส่งผลทำให้เกิด ระบบนิเวศวิทยาสดชื่นและพืชพรรณไม้ต่างๆ ช้างลำห้วยใจ กลับคืนมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง

ฝ่ายมิชชีวิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 2 ตัว ดำเนินการจัดสร้างตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2560 ใช้ชื่อว่า **“ห้วยใจ 1 และ ห้วยใจ 2”** ซึ่งฝ่ายตัวที่ 1 มีขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 9 เมตรและสูง 1.20 เมตร อยู่ที่ย่อยใจตรงสะพานหน้าอาคารอำนวยการ ยศสุข ส่วนฝ่ายตัวที่ 2 สร้างอยู่ที่ห้วยใจข้างครัวอ้อมอุ้น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ มีขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตร และสูง 1 เมตร ใช้กำลังหลักจากนักศึกษาหลายคนจำนวนวันละ 100-200 คน ผลัดเปลี่ยนกัน

มาตามเวลาว่างจากการเรียนมีทั้งภาคเช้า-ภาคบ่าย ใช้งบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ถูบปุ๋ย ทราบาย ไม้ไผ่ เชือกฟาง เชือกป่าน จำนวน 220,000 บาท (สองแสนสองหมื่นบาทถ้วน) และได้รับการสนับสนุนด้านสวัสดิการอย่างดีจากศิษย์เก่าแม่โจ้ได้นำน้ำดื่มพร้อมด้วยขนม ผลไม้ วัตถุดิบในการประกอบอาหาร 3 มื้อ ตลอดเวลากว่า 15 วัน จนแล้วเสร็จ

ความมหัสจรรย์ของฝ่ายมิชชีวิต

ลำห้วยใจ เป็นลำห้วยเล็กๆ ที่อยู่ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มากกว่า 85 ปี ทอดยาวขนานไปกับสวนป่าบุญศรี สวนไม้เก่าแก่พร้อมกับแม่โจ้ที่มีต้นไม้ใหญ่อายุกว่า 60 ปี ลำห้วยใจมีระยะความยาวภายในมหาวิทยาลัยจากทิศตะวันออกมาถึงทิศตะวันตกจำนวน 9 กิโลเมตร มีปริมาณน้ำปกติในลำห้วยสูงเพียง 10-15 นิ้ว ตามการปล่อยน้ำของชลประทาน แต่ครั้งจะมีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้นเพียง 0.5 เมตร ยิ่งช่วงฤดูแล้งประมาณเดือนมกราคม-พฤษภาคมแล้ว น้ำลำห้วยใจจะไหลรินหรือแห้งไม่สามารรถใช้ทำอะไรได้ การที่น้ำลำห้วยใจไม่ไหลทำให้มีจอก แหน ตะไคร่น้ำ

และสาหร่าย ลอยอยู่หนาแน่น ขาดออกซิเจนในน้ำจึงไม่พบปลา ปู หอย หรือสัตว์น้ำอื่นๆ นอกจากปลิง

เมื่อสร้างฝ่ายมิชชีวิตแล้วเสร็จเพียง 1 สัปดาห์ พบปริมาณน้ำเพิ่มสูงขึ้นจากหน้าฝายถึง 1.50 เมตร ระดับน้ำหลังฝายเพิ่มขึ้นถึง 1 เมตร สองข้างฝั่งลำห้วยใจมีความชุ่มชื้นขึ้นมากและพบว่าอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพื้นถิ่นเช่น ผักกูดงอกงามขึ้นมาพร้อมสัตว์น้ำ คือ ปู หอย ปลาเข็ม ปลาขาว ปลาดุก ปลาช่อน กุ้งฝอย รวมถึงหิ่งห้อยที่มาอยู่ตามกอไผ่ชายน้ำ ปัจจุบันลำห้วยใจชุ่มชื้นร่มเย็น ต้นไม้อุดมสมบูรณ์ยิ่งกว่าเดิมไม่แห้งแล้งอีกเลย

วัฒนธรรมคนช่วยเราและครูฝาย

ครูฝาย คือผู้ชำนาญด้านการทำฝายมีชีวิตและเป็นสมาชิกเครือข่ายฝายมีชีวิตแห่งประเทศไทย การสร้างฝายมีชีวิตครั้งนี้เป็นความร่วมมือระหว่างศิษย์เก่าแม่โจ้ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้ พลตรีชูชาติ กีฬาแปง แม่โจ้รุ่น 46 เป็นประธานคณะทำงาน พร้อมด้วยคุณวรยุทธ อ่อนศรี คุณอรรถพล กาวชู แม่โจ้รุ่น 50 คุณวสันต์ สันพะเยาว์ แม่โจ้รุ่น 53 และคุณเพียร ถึงคุณ แม่โจ้รุ่น 53

ครูฝายจากเครือข่ายฝายมีชีวิตแห่งประเทศไทยจำนวน 6 คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และเป็นหลักในเขตภาคเหนือ คือ คุณยงยุทธ ถาวร คุณสมใจ รักษ์เสรี คุณสุรศักดิ์ อินทศรี คุณนพพร วงศ์โรจน์ คุณบุญเท่ง โกสินทร์ และคุณไพโรจน์ ภูติ มาช่วยด้วยจิตอาสาและความศรัทธาในการสร้างฝายมีชีวิต ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สถาบันการศึกษาชั้นนำด้านการเกษตร ที่มีชื่อเสียงมากกว่า 85 ปี ครูฝายทุกคนจึงได้เสียสละแรงกาย แรงใจและปัจจัยส่วนตัวมาช่วยทุกๆ วัน เริ่มตั้งแต่เข้ามาร่วมสำรวจ และวัดพื้นที่ของลำห้วยใจ๋ ช่วงระยะการสร้างฝายให้เหมาะสม กับระดับน้ำในลำห้วยทั้ง 2 ตัว จุดและระยะสร้างฝาย การวางแผน การทำงานประจำวัน การแบ่งครูฝายแต่ละคนเป็นผู้ถ่ายทอด และสอนงานให้น้องนักศึกษาตั้งแต่การวัดระยะตัวฝาย การคำนวณ

วัสดุอุปกรณ์ การตัดขนาดไม้ไผ่ การใส่ถุงทรายและมัดถุง การใช้เชือกมัดไม้ไผ่ให้ผูกติดกันที่ถูกต้อง และงานอื่นๆ แต่ละวัน มีการทานข้าวพร้อมกับสรุปงานระหว่างพี่น้องอย่างสนุกสนาน

ฝายมีชีวิต ได้สร้างประโยชน์ช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศวิทยา และความชุ่มชื้น เพิ่มปริมาณน้ำแก่ลำห้วยใจ๋ ซึ่งอยู่ภายในสวนป่า บุญศรี อันเป็นพื้นที่สวนป่าที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้รักษาไว้ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีต้นไม้ใหญ่หนาแน่นทั้งต้นไม้ในวรรณคดี และต้นไม้หายากแต่ละต้นอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี มีธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ร่มรื่นที่สุดภายในมหาวิทยาลัย มีครัวอิมอุ้น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ ครัวที่พี่ศิษย์เก่าทำให้น้องรับประทานอาหาร บรรเทาความเดือดร้อนแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และยังมีฝายมีชีวิต ที่เพิ่มความชุ่มชื้นให้สวนป่าบุญศรีได้อย่างสมบูรณ์

อัตลักษณ์ลูกแม่โจ้ ได้ถูกถ่ายทอดออกมาได้เป็นรูปธรรมด้วยฟายมีชีวิตลำห้วยโจ้
ครัวอ้อมอุ่นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ บูรณาการความรู้และทักษะวิชาชีพที่จะเชื่อมโยง
กับการเรียนการสอน การศึกษา การวิจัย และยังอบอุ่นไปด้วยวัฒนธรรม
ประเพณีของความเป็นน้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่างชัดเจน

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

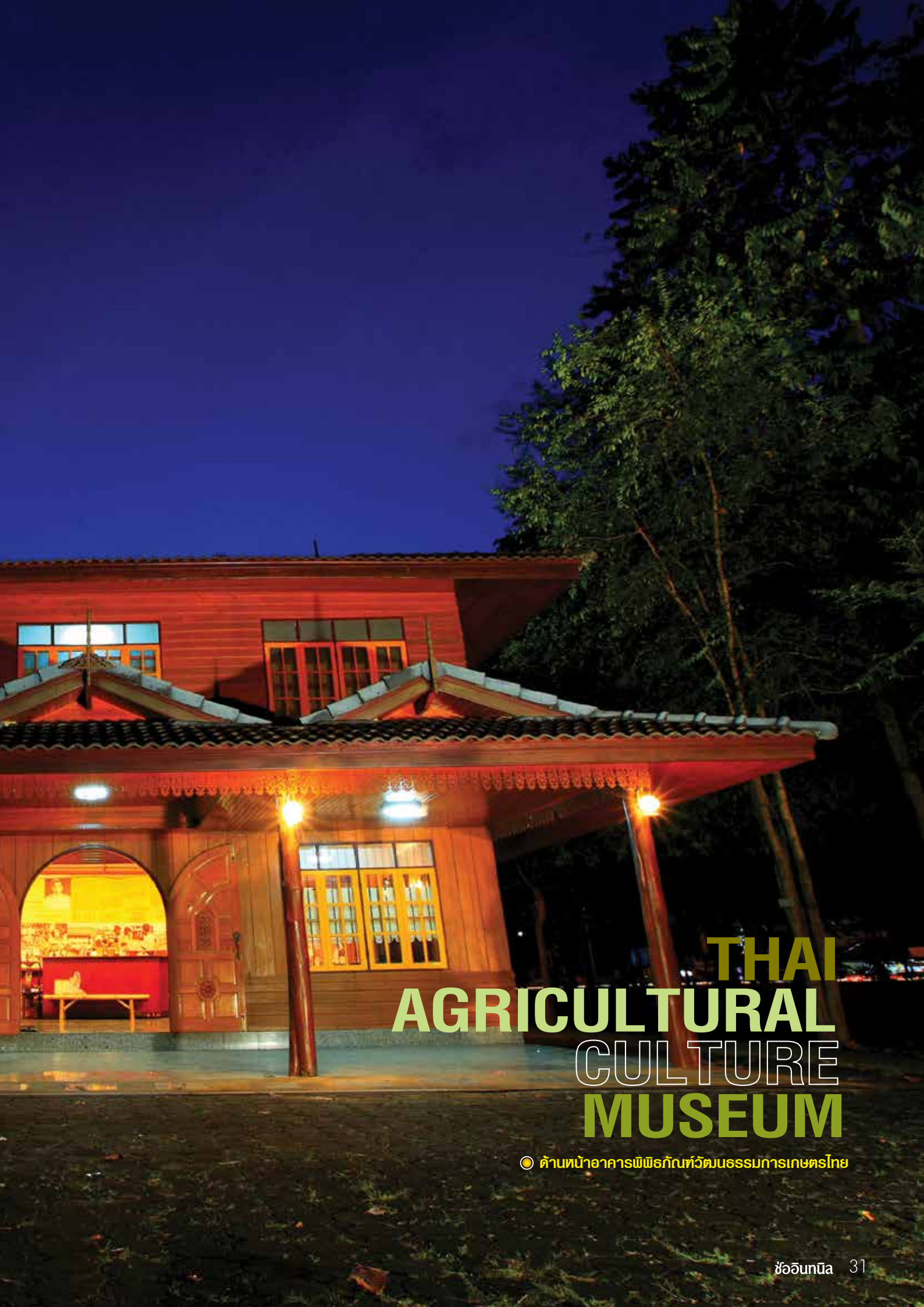
อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา

ฐานเรียนรู้

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม การเกษตรไทย

THAI AGRICULTURAL CULTURE MUSEUM

● ด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

● พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เสด็จเยี่ยมชมกิจการวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ พ.ศ. 2516

● สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ พร้อมด้วยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรชายา เยี่ยมชมกิจการของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ. 2520

● สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จเยี่ยมวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ พ.ศ. 2510

● สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีใน รัชกาลที่ ๗ เสด็จเยี่ยมชมสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ. 2518

เกิดไว้เหนือเกล้า พระเจ้าแผ่นดิน 2 พระองค์ เสด็จฯ บ้านพักอธิการบดี

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมองค์การเกษตรกรรม ในอนาคตแห่งประเทศไทย หน่วยแม่โจ้ และกิจการของวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2516 จากนั้นพระองค์ได้เสด็จฯ สถานศึกษาแห่งนี้อย่างน้อย 9 ครั้ง โดยครั้งสุดท้ายพระองค์เสด็จฯ พระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538 ระหว่างที่เสด็จฯ แม่โจ้ บ้านพักของอาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย อธิการบดี หลังนี้ ได้เคยเป็นสถานที่ถวายการต้อนรับพระองค์ และเสวยพระกระยาหาร เมื่อปี พ.ศ. 2523, 2527 ปัจจุบันบ้านพักหลังนี้คือ ฐานเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 เมื่อครั้งยังทรงพระอิสริยยศคือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ พร้อมด้วย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ เยี่ยมชมกิจการของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร เมื่อปลายปี พ.ศ. 2520 และได้เสด็จฯ เสวยพระกระยาหารที่บ้านพักของอาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย เช่นกัน

นอกจากนี้ บ้านพักอธิการบดีหลังนี้ เคยถวายการต้อนรับ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จำนวนหลายวาระโอกาส รวมทั้งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เมื่อครั้งทรงตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ ในปี พ.ศ. 2518

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เคยตรัสกับ อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย ว่า “บ้านหลังนี้ดีนะ อยากให้เก็บรักษาไว้ อย่ารื้อทิ้งนะ”

๑ จุดเริ่มต้น : สร้างเป็นบ้านพักหัวหน้าสถานศึกษา

● บ้านพักอธิการบดี ก่อนการบูรณะ: ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2527 โดย พศ.ดร.ธนิ มະสิสุวรรณ

บ้านพักหัวหน้าสถานศึกษาหลังนี้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2488 เมื่อครั้งที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยังมีฐานะเป็นสถานศึกษาการเกษตร โดยหัวหน้าสถานศึกษา ณ ขณะนั้นคือ อาจารย์พนม สมิตานนท์ ช่วงปี พ.ศ. 2477-2487 หัวหน้าสถานศึกษากับหัวหน้าสถานีทดลองกสิกรรม เป็นบุคคลเดียวกัน และได้พักอาศัยในบ้านพักภายในสถานีทดลองกสิกรรม

อนึ่ง อาจารย์พนม สมิตานนท์ เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2486 จนกระทั่งแม่โจ้ เป็นสถานศึกษาการเกษตร ในปี พ.ศ. 2488 โดยพักอยู่ที่บ้านพักในสถานีทดลองกสิกรรม ก่อนจะย้ายเข้ามาพักที่บ้านพักหัวหน้าสถานศึกษาของสถานศึกษาการเกษตร และสืบต่อเนื่องถึงการเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ ในปี พ.ศ. 2492-2495 อาจารย์พนม จึงได้ย้ายไปรับตำแหน่งอาจารย์ประจำกรมศึกษาธิการ และ IDM. Chachoengsao Educational Pilot Project (UNESCO)

อาจารย์ไสว ชูติวัตร เข้าพักหลังนี้สืบต่อในฐานะอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ จบจนปี พ.ศ. 2497 อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย เข้ามารับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ สืบต่อจากอาจารย์ไสว ชูติวัตร จนกระทั่งท่านได้รับตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ และอธิการบดีท่านแรกของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรและสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ตามลำดับปีสุดท้ายคือ พ.ศ.2526 อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย ได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นศาสตราจารย์พิเศษ และรับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ รวมเป็นระยะเวลา 29 ปี ของศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ที่บ้านหลังนี้ ส่วนอธิการบดีคนต่อไปของแม่โจ้นั้น หลังจากศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย แล้ว มีบางท่านจะเข้ามาพักอาศัยในช่วงระยะเวลาลั้นๆ บางท่านก็มีบ้านส่วนตัวอยู่ภายนอกไม่ไกลจากสถาบันฯ จึงไม่ย้ายเข้ามาพักในบ้านพักหลังนี้

● การบูรณะซ่อมแซมบ้านพักอธิการบดี เป็นพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย เมื่อ พ.ศ.2542-2543

สมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ โดย ดร.บุญเลื่อน บุญเรือง นายกสมาคมฯ ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีอาจารย์สรายุ เพิ่มพูล เป็นอธิการบดี ประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2542 โดยศิษย์เก่าแม่โจ้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และคณะกรรมการการสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ เห็นชอบที่จะบูรณะบ้านพักซึ่งเดิมเป็นที่พำนักของผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาแม่โจ้ ให้เป็นพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

แนวคิดในการออกแบบพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย ในครั้งนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้โครงการนี้มีเอกลักษณ์ที่เด่นชัด ผู้ออกแบบได้นำประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และความเป็นอยู่ของศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วงษ์ชัย ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมาเป็นแนวทางในการออกแบบ เริ่มจากตัวอาคารบ้านพัก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของโครงการ มีการปรับปรุงเพื่อให้เป็น อาคารพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2543 โดยมี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ องคมนตรี เป็นประธาน

บริเวณรอบอาคารจัดให้สะท้อนถึงอดีตผู้บริหารมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเคยพำนักอยู่ โดยมีลานโถงและสนามหญ้าอยู่หน้าอาคารและซุ้มป้ายพิพิธภัณฑ์ มีทางเดินจากที่จอดรถเข้าสู่อาคาร และต่อเชื่อมจุดอื่นๆ มีลานอเนกประสงค์อยู่ทางทิศเหนือของอาคารได้ร่มไทย มีทางเดินเชื่อมต่อไปสู่ศาลาท่าน้ำเพื่อเสริมบรรยากาศริมสระบัว ส่วนพื้นที่บริเวณรอบสระน้ำด้านทิศเหนือได้จัดสร้างอาคารจำลองเรือนพักเกษตรพร้อมจัดแสดงวิถีชีวิตของชาวชนบทไทย

พื้นที่บริเวณทิศใต้ของอาคาร เป็นสนามหญ้าขนาดใหญ่ มีทางเดินหลักปูด้วยบล็อกคอนกรีต ขนาดกว้าง 2 เมตร เชื่อมต่อเส้นทาง 3 จุด เพื่อเข้าชมส่วนต่างๆ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งแสดงอุปกรณ์การเกษตร อาคารเรือนพักแม่โจ้ จำลอง พ.ศ. 2480 และทางเดินที่ปูด้วยคอนกรีตบล็อกจะนำไปสู่อาคารหลัก พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย เป็นจุดสุดท้าย

ปัจจุบัน ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สำนักงานอธิการบดี โดยงานพิพิธภัณฑ์การเกษตรและวัฒนธรรมไทย ซึ่งได้รับ

มอบหมายจากมหาวิทยาลัย ให้เข้าดูแลพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย สืบต่อจากสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ มีการปรับปรุงซ่อมแซม จัดภูมิทัศน์พื้นที่ซึ่งเสื่อมโทรมลง ได้แก่

งานรื้อทางเดินเดิมซึ่งชำรุดเสียหายเป็นส่วนใหญ่

งานเปลี่ยนหลอดไฟฟ้าส่องสว่างอาคารหลักใหม่ทั้งหลัง ซึ่งของเดิมชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากไม่ได้เปลี่ยนมากกว่า 8 ปี

งานเดินสายไฟใต้ดินเชื่อมต่อจากอาคารหลักมายังเรือนพักแม่โจ้จำลอง พ.ศ. 2480 พร้อมติดตั้งระบบไฟฟ้าที่เรือนพักซึ่งแต่เดิมไม่มีระบบไฟฟ้ามายังอาคารนี้

จัดทำนิทรรศการภาพถ่ายแม่โจ้ในอดีต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477-2518 ติดตั้งแสดงโชว์ที่ภายในอาคารเรือนพักแม่โจ้จำลอง

งานปรับดินสนามหญ้าเดิมซึ่งขรุขระให้ราบเรียบสามารถจัดกิจกรรมได้ ปลูกหญ้ามาเลเซียภายหลังการปรับดินสนามหญ้า

งานปูทางเท้าเชื่อมอาคารพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งแสดงอุปกรณ์การเกษตรไปยังเรือนพักแม่โจ้จำลอง และตัวอาคารหลักพิพิธภัณฑ์ฯ

การติดตั้งเสาไฟและระบบไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณทางเข้าถึงตัวอาคารหลักและทางเข้าไปยังเรือนพักแม่โจ้จำลอง จำนวน 10 เสา

ย้ายป้ายพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย จากจุดเดิมหน้าอาคารหลักภายในมายังบริเวณทางเข้าพิพิธภัณฑ์ฯ พร้อมติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่างที่ป้ายดังกล่าวโดย หลังจากย้ายป้ายแล้วพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกแทนที่ด้วยภูมิทัศน์ใหม่เป็นจุดถ่ายภาพของผู้มาเยือน

งานปูคอนกรีตรอบเรือนพักแม่โจ้จำลอง แต่เดิมเป็นดินเมื่อฝนตกแล้วเป็นโคลนไม่สะดวกต่อการเข้ามาชมพื้นที่

งานติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่างภายในอาคารพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งแสดงอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งแต่เดิมยังไม่มีระบบไฟฟ้า ตลอดจนงานขุดลอกสระน้ำของพิพิธภัณฑ์ฯ ซึ่งต้นเงินให้สามารถรับน้ำได้มากพอที่จะใช้รดน้ำสนามหญ้า และพันธุ์ไม้ต่างๆ และสามารถเลี้ยงปลาได้

- ส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์
ความเป็นอัตลักษณ์ของแม่จิ

- สิ่งของส่วนตัวส่วนหนึ่งของพระช่วงเกษตรศิลปการ

THAI AGRICULTURAL CULTURE MUSEUM

นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงจัดทำนิทรรศการภายในอาคารหลัก จำนวน 3 ชั้น 5 ส่วนได้แก่

ชั้นที่ 1 พระบรมวงศานุวงศ์กับมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชั้นที่ 2 ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตั้งแต่พระช่วงเกษตรศิลปการ เข้าพื้นที่วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2476 การก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือ พ.ศ. 2477, โรงเรียนมัธยมวิสามัญเกษตรกรรม พ.ศ. 2478, วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2481, โรงเรียนเตรียมวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2482, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2486, สถานศึกษาการเกษตร พ.ศ. 2488, โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ พ.ศ. 2492, วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ พ.ศ. 2499, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ. 2518, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ พ.ศ. 2525 และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2539

ชั้นที่ 3 ส่วนที่ 1 ได้แก่ สิ่งของ สัญลักษณ์ ความเป็นอัตลักษณ์ของแม่โจ้

ชั้นที่ 3 ส่วนที่ 2 ห้องแสดงสิ่งของส่วนตัวพระช่วงเกษตรศิลปการ

ชั้นที่ 3 ส่วนที่ 3 ห้องแสดงสิ่งของส่วนตัวศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

นอกจากพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย จะแสดงถึงเรื่องราวสำคัญและมีคุณค่ามากมายจนได้รับการจัดให้เป็นฐานการเรียนรู้วิถีเกษตรวิถีแม่โจ้ พร้อมกับบูรณาการกับการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้รู้และซาบซึ้งกับเรื่องราวความผูกพันที่แม่โจ้ได้สนองงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทด้วยความจงรักภักดี หนึ่งในภารกิจที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจะรักษาให้ยั่งยืนสืบไป

- สิ่งของส่วนตัวส่วนหนึ่งของ
ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

คำเล่าผู้เต่าโบราณ

ผีโพง

“

ตามคำเล่าของผู้เต่าโบราณเมืองล้านนาเล่างานสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนถึงสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก
คำว่า “ผี” พูดแล้วทุกคนต้องกลัวไม่อยากพบเจอ ถ้าจะพูดเรื่องผีแล้วมีมากมาย
เช่น ผีโพง ผีกะ ผีม้าบ้อง ผีโป่ง ผีลื้อบ้าน ผีลื้อวัด และอีกมากผีสุดจะพรรณนามาบอกเล่าให้ครบได้ทุกผี

”

“กูจะอาฆาตมึง สักวันมึงจะเป็นอย่างกู”

วันนี้พ่อครูจะเล่าเรื่อง “ผีโพง” ผีโพงนี้มันชอบที่จะเข้าสิงในตัวคน (สิง หมายถึง เข้าครอบครอง) คนที่ถูกผีโพงเข้าสิงจะไม่รู้สึกตัวว่าผีโพงเข้าสิง

ถ้าเข้าสิงผู้ชายเขาจะเรียกว่า ผีโพงดง

ถ้าเข้าสิงผู้หญิงจะเรียกว่า ผีโพง

ผีโพง นี่จะออกหากินเวลากลางคืน หากินกบ กินเขียด โดยเฉพาะเวลาฝนตกโปรยปราย ผีโพงพอเข้าสิงคนแล้วจะออกไปหากิน ถ้าเป็นผู้ชายมีเมียมันก็จะสะกดเมียไม่ให้ตื่นจนกว่าจะกลับมา ถ้าเป็นผู้หญิงก็จะสะกดผิวไม่ให้ตื่นจนกว่าจะกลับมา คนที่เป็นผีโพงจะมีไฟออกปลายจมูกแสงไฟเท่าหัวเทียนไฟฉาย ไม่แฉ่งเกินไปไม่มีมืดเกินไป แสงไฟจะเป็นวงกลมเท่ากับไฟฉายส่องลงดินประมาณ 1 เมตร พอผีโพงลงจากบ้านมันจะจุดประกายไฟที่จมูก จะเอาจมูกไปถูที่บันไดขั้นที่ 3 ถูไปถูมาไฟก็จะออก พอไฟออกมันจะไปกลางทุ่งนาไปหากินกบกินเขียด ผีโพงจะไม่กินกบกินเขียดตัวเป็นๆ มันจะจับหรือดูดกินแต่ความที่ติดผิวหนังของกบเขียด พอความหมดไปมันจะทิ้งซากกบ ซากเขียดไว้ตามคันนา

ผู้เฒ่าเล่าไว้ว่าถ้าเราเจอผีโพง โดยจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ห้ามตกเป็นเด็ดขาด ถ้าเป็นผีโพงดง ผีโพงผู้ชายมันจะพกอาวุธเป็นมีดดาบไปด้วย มันจะทำร้ายเราจนถึงแก่ความตายได้ ถ้าเป็นผีโพงผู้หญิงเราไปเจอ มันจะเอาทองคำจ้ำเราห้ามไม่ให้ไปบอกใคร พอเข้าสว่างขึ้นมาทองคำอันนั้นจะกลายเป็นเศษหม้อดินที่แตกแล้ว

ผู้เฒ่าเล่าไว้ว่า ถ้าเราตื่นนอนตอนกลางคืน บ้านเราอยู่ใกล้ๆ ทุ่งนาเห็นไฟตะคุ่มๆ เราสงสัยว่าจะเป็นผีโพงใช่หรือเปล่าว่า

จะนั่นห้ามอยู่ที่ต่ำเป็นเด็ดขาด เช่น ลานบ้าน พื้นบ้านที่ไม่มีขอบรั้วกันขีดอันตรายอาจถึงตัวเราได้

ผู้เฒ่าเล่าว่าการที่อยากจะรู้ว่าใครเป็นผีโพงให้ทดลองแบบนี้ อยู่บนบ้านซี (ฉี่) ลงหน้าต่างแล้วพูดดังๆ ว่า

“หยาดน้ำผีโพงๆ” ถ้าเป็นผีโพงจริงอยู่แถวนั้นมันจะปรีเข้ามาหาถึงลานบ้านทันที แล้วมันจะพูดว่า “กูจะอาฆาตมึง สักวันมึงจะเป็นอย่างกู” แล้วมันจะเดินหนีไป

บ้านคนสมัยโบราณไม่มีการสร้างรั้วกันมิดชิดใดๆ มักจะอยู่เองโดดๆ หลังเดียว หรืออยู่ในสวนท่ามกลางกัน สักวันหนึ่งผีโพงที่มันอาฆาตไว้มันจะย้อนกลับมาเอาก้านกล้วยพุ่งข้ามหลังคาบ้านเรา แล้วหากว่าในครอบครัวเราถ้ามีคนใดคนหนึ่งขี้ขลาด หรือเจ็บป่วยไม่สบายมันก็จะเข้าสิงทันที จากนั้นคนๆ นั้นจะเป็นผีโพงสืบต่อจากมันไปอีกคน

นี่คือเรื่องผีโพง ซึ่งเป็นคำเล่าของผู้เฒ่าโบราณเอามาเล่าสู่กันฟังพอสังเขป ยังมีอีกมากมายที่เป็นเรื่องผี ไว้มีโอกาสจะเอามาเล่าสู่กันฟังอีก ในปัจจุบันนี้ถ้าพูดกันเรื่องผีหรือสิ่งที่ไม่มองเห็นพิสูจน์ไม่ได้หรือสิ่งลึกลับเหลือเชื่อใดๆ แล้วคนจะมองว่างมงายหรือเป็นผีบ้า มันเป็นความเชื่อของแต่ละบุคคลไม่เชื่อก็มั่วว่กัน เพราะความเชื่อกับความไม่เชื่อของคนเรานั้นมันห้ามกันไม่ได้

สำหรับเรื่อง “ผีโพง” ถ้าเล่าผู้เฒ่าโบราณก็จบลงเท่านี้แหละนายเฮ..

เต่งถึง....สว่า...เต่งถึง

วงดนตรีปี่พาทย์ล้านนา ในประเพณีฟ้อนผีเจ้านาย

ประเพณีการฟ้อนผีในล้านนาโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย จะมีพิธีกรรมที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของผีและพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นได้ 3 ประเภท ได้แก่ การฟ้อนผีเจ้านาย ฟ้อนผีมด ฟ้อนผีเม้ง ผีที่เข้าทรงประทับร่างคนมักจะเรียกว่า “ม้าขี่” เมื่อผีเจ้านายมาประทับทรงแล้วจะเป็นองค์เทพเจ้าจะมีชื่อเรียกตนเอง เช่น เจ้าพ่อหลวงคำแดง เจ้าพ่อข้อมือเหล็ก เจ้าพี่แสงอาทิตย์ เจ้าน้อยวงศ์จันทร์ ตามชื่อเจ้าองค์นั้นที่มาประทับทรง ในจังหวัดเชียงใหม่ประเพณีการฟ้อนผีเจ้านายจะเริ่มการฟ้อนกันตั้งแต่ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 เหนือเป็นประเพณีบูชาสืบทอดเจ้าหลักเมืองของเจ้าพ่อหลักเมืองเชียงใหม่จะจัดขึ้น ณ แ่งศรีภูมิด้านใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าทรงทั่วทั้งเชียงใหม่จะเข้าร่วมพิธีดังกล่าว โดยเรียกกันว่า ประเพณีเข้าหลักเมือง หลังจากประเพณีเข้าหลักเมืองเป็นต้นไปจนถึงก่อนวันเข้าพรรษาประมาณ เดือนมกราคม-กรกฎาคม (เดือน 4 เหนือ-เดือน 10 เหนือ)

เจ้าทรงผีเจ้านายจะเริ่มประเพณีการฟ้อนผีเจ้านายโดยเฉพาะเดือน 6-9 เหนือ ประมาณเดือนมีนาคม-เดือนมิถุนายน

จะเป็นช่วงที่ผีเจ้านายประกอบพิธีกรรมฟ้อนผีกันมากที่สุด ในการฟ้อนผีเจ้านาย ผีเจ้านายองค์ที่เป็นเจ้าภาพจะตกแต่งดาขันครู เครื่องเช่นไห้ว ของถวาย เครื่องพลีกรรมต่างๆ และเชิญเจ้าทรงผีเจ้านายทั่วสารทิศทั้งจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง หรือเชิญเฉพาะผีเจ้านายที่รู้จักมักคุ้นกันเข้าร่วมพิธีดังกล่าว และเชิญวงดนตรีปี่พาทย์ล้านนาเข้าร่วมบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมการฟ้อนผีเจ้านายกันตั้งแต่เก้าโมงเช้าไปจนถึงสี่โมงเย็น ผีเจ้านายที่ได้รับบัตรเชิญพร้อมสวดดอกไม้หรือกรวยดอกไม้ ก็จะทยอยกันเข้าร่วมพิธีกันทั้งวัน เมื่อร่างทรงไปถึงในงานก็จะรับขันเชิญที่ทางเจ้าภาพได้จัดเตรียมไว้ ขันเชิญจะประกอบไปด้วยดอกไม้หอม เทียน 24 เล่ม ข้าวตอก สลึงใบเล็กหรือแก้วใส่น้ำขมิ้นส้มป่อยบางที่ก็จะใส่น้ำอบน้ำหอม หรือใส่เงินก้านล 108 บาท จัดเตรียมไว้ในขันหรือพาน ร่างทรงจะรับขันเชิญยกขึ้นเพื่อเชิญองค์เทพหรือผีเจ้านายให้มาประทับทรงตนเองในงานฟ้อนผีเจ้านาย คนมอบขันเชิญจะตั้งโต๊ะไว้ทางข้างงานเพื่อสะดวกให้ร่างทรงได้รับขันเชิญ คนมอบขันเชิญจะจุดธูปกำละ 24 ดอก ตั้งแต่เวลาเก้าโมงเป็นต้นไปตลอดทั้งวันจนกว่าการฟ้อนผีเจ้านายจะจบสิ้นลง

๐ การแต่งกายของผีเจ้านายแต่ละองค์

พิธีกรรมพ่อนผีเจ้านายจะเริ่มตั้งแต่เวลา เก้าโมงเช้า เมื่อนักดนตรีปี่พาทย์ล้านนาเริ่มบรรเลงเพลงรำมวย เพลงฝึมห้อยผ้า ผีเจ้านายจะเข้าประทับทรงและใส่ชุดเครื่องแต่งกาย ผ้าโพกศีรษะ นุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อคอกลมติดกระดุม ผ้ามัดเอว เมื่อแต่งกายเสร็จ ผีเจ้านายจะพรหมน้ำมันต์ที่ชันครุ เครื่องเช่นไห้ว ต่างๆ แล้วนำดาบสองมือมาพ้อนรำพร้อมกับนำปลายดาบมาแทงลงไปบนเครื่องเช่นไห้วเช่น หัวหมู ไก่ต้ม เมล็ดธัญพืช อาหารคาว หวาน ผลไม้ เมื่อเสร็จแล้วก็จะให้ลูกศิษย์ลูกหาเก็บของเช่นไห้ว จากนั้นก็จะยกชันครุไว้บนหิ้ง ประดับประดาด้วยแจกันดอกไม้ ข้าวของมงคลต่างๆ บายศรี เป็นต้น นักดนตรีบรรเลงเพลงมวญจังหะเร้าใจในอารมณ์ที่ฮึกเหิม ผีเจ้านายจะพ้อนดาบถวายชันครุอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจะลงจากหอลงมาพ้อนดาบตรงหน้าบริเวณสถานที่พ้อนในงานเมื่อพ้อนดาบเสร็จ

นักดนตรีร้องเพลงมวญ ก็จะต้องด้วยเพลงปราสาทไหว เพลงพม่า เพลงทาสีหลงถ้ำ เป็นต้นไปเรื่อยๆ จนถึงสิบโมงแล้วพักประมาณ 10 นาที แล้วเริ่มแห่ต่อไป ด้วยบทเพลงพื้นเมือง เพลงลูกทุ่งประยุกต์ เจ้าภาพผีเจ้านายจะวางควักบริเวณงานพ้อนห้าจุด ได้แก่ สี่มุมบริเวณงานพ้อนและตรงกลางที่พ้อน (ภาษาเหนือเรียกว่า สี่แจ่งผามกับไ้กลางผามพ้อน) บางที่เจ้าภาพอาจให้ผีเจ้านายที่มีความอาวุโสกว่าเป็นผู้วางควักหรือบางที่จะให้หัวหน้าวงดนตรีเป็นผู้วางควัก จากนั้นเจ้าภาพจะนำมาลัยดาวเรือง มาลัยดอกมะลิมาคล้องที่กลองเต่งถึง เครื่องดนตรี และนำ มาลัยดอกมะลิมาคล้องนักดนตรี เป็นการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างผีเจ้านายกับนักดนตรีและเป็นการบูชาครูกลองเครื่องดนตรี

๐ การแห่บรรเลงพ้อนผีเจ้านาย ณ แจ่งศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

บางที่จะมีการฟ้อนดาบเพื่อเป็นการบูชาครู เจ้าภาพจะเชิญผีเจ้านายที่ฟ้อนดาบได้สวยงามหรือผีเจ้านายที่มีความอาวุโสมาฟ้อน 5 องค์ 7 องค์ 9 องค์หรือ 12 องค์ก็แล้วแต่เจ้าภาพจะเชิญมาฟ้อนดาบ เจ้าภาพจะเตรียมขันดาบ ในขันนั้นจะมีดอกไม้หอม เทียน 24 เล่ม น้ำมันส้มป่อย เกล็ด 1 ขวด ดาบ 1 คู่ พิธีกรจะเชิญผีเจ้านายองค์ที่มีชื่อมาฟ้อนทีละองค์ นักดนตรีเป่าพาทย์บรรเลงเพลงมวญ ผีเจ้านายก็จะฟ้อน จากนั้นจับดาบขึ้นมาฟ้อนไปมาแล้วแทงตามร่างกายตนเอง บางองค์ใช้ดาบปาดที่ลิ้น ปาดคอ ปาดแขนขาของตนเอง แล้วใช้ปลายดาบแทงเข้าไปที่คอจนดาบบง บางองค์แทงเข้าไปที่ศีรษะบ้าง แขนงที่หน้าอกบ้าง แขนงเข้าไปที่เอวบ้าง จนดาบบง เมื่อพิธีการฟ้อนดาบเสร็จ นักดนตรีก็จะบรรเลงเพลงที่มีจังหวะเร้าใจ ครึกครื้น ผีเจ้านายก็จะฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนานไปจนถึงสี่โมงเย็น

เมื่อถึงเวลาสี่โมงเย็นนักดนตรีจะบรรเลงเพลงมหาชัย ต่อด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นอันเสร็จพิธีกรรมพืชนาในคืนวันนั้น บางครั้งเจ้าภาพอาจขอต่อเวลาอีกหนึ่งชั่วโมงก็มี หรืออาจจะขอให้นักดนตรีเล่นดนตรีให้กับชาวบ้านหรือพ่อครัวแม่ครัวที่มาช่วยในงานได้ร้องเพลงเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน

แนวน้อย แน่หลวง จึง เป็นวงปีพาทย์ล้านนาแบบดั้งเดิม
หรือที่นักดนตรีเรียกว่า เครื่องหน้า เพราะเวลาการตั้งวงแห่
บรรเลงเครื่องดนตรีดังกล่าวจะตั้งไว้ด้านหน้าเป็นแถวหนึ่งชั้น
หรือสองชั้นขึ้นอยู่กับการจัดรูปแบบของแต่ละวง

ในปัจจุบันได้มีการนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงผสมวงขึ้น ทำให้การบรรเลงดนตรีได้อรรถรสในการฟัง เพิ่มความไพเราะ มีความเพลิดเพลินเร้าใจมากยิ่งขึ้น สามารถบรรเลงเพลงได้หลากหลายจังหวะ หลายแนวเพลงทั้งเพลงเมืองประยุกต์ เพลงลูกทุ่งประยุกต์ เพลงเพื่อชีวิตประยุกต์ เพลงสากลประยุกต์ และเพลงเขมรอีสาน เครื่องดนตรีสากลที่นำเข้ามาบรรเลงผสมวงได้แก่ กีตาร์เบส กีตาร์ไฟฟ้า คีร์บอร์ด กลองชุด กลองทอมบ้า กลองบองโก แทมบูริน บางวงอาจมีเครื่องเป่าทองเหลืองเข้ามาด้วย เช่น ทรัมเป็ต แซกโซโฟน จึงเรียกว่าวงดนตรีป๊อปปูล่าณานาประยุกต์

1. กลองเต่งถึง เรียกชื่อตามเสียงกลอง
นิยมทำจากไม้ประดู่ ไม้ขนุน ไม้มะม่วงป่า
มีลักษณะคล้ายตะโพนมอญ มีหน้ากลอง
สองหน้า หน้าเต่ง หรือหน้าเล็กส่วนใหญ่
มีขนาด 12-14 นิ้ว หน้าถึง หรือหน้าใหญ่ส่วนใหญ่
มากมีขนาด 16-18 นิ้ว หน้ากลองใช้หนังวัวพันธุ์
พื้นเมืองทั้งสองหน้า จะะรูใช้เชือกร้อยไปมาทั้งสอง
หน้าดึงให้แน่นแล้วติดจำ (หนังกลอง) แบบโบราณ
ใช้ขี้เถ้าผสมข้าวเหนียว หรือกล้วยอบน้ำผึ้งตำ
ให้ละเอียด แต่ปัจจุบันนิยมใช้กาบแบบแท่งผสม
น้ำมันมะกอก เพราะมีความเหนียวและไม่ทำให้
หน้ากลองเสีย หรือเสื่อมสภาพเร็ว ให้ติดที่หน้ากลอง
หน้าเล็กดีแล้วให้มีเสียง “เต่ง” ติดจำหน้าใหญ่
ให้มีเสียง “ถึง”

2. กลองโป่งโป่ง เรียกชื่อตามเสียงกลอง นิยมทำจากไม้ประดู่ ไม้ขนุน ไม้มะม่วงป่า มีลักษณะคล้ายกลองเต่งตึง แต่มีขนาดเล็กกว่า หน้าโป่งมีขนาด 10-12 นิ้ว หน้าโป่ง มีขนาด 6-8 นิ้ว จึงด้วยหนังวัวทั้งสองหน้าร้อยด้วยเชือกติดจากกลองให้มีเสียงโป่ง-โป่ง

3. ธรรมชาติของประกอบด้วย 2 ส่วน 1 ผืนธรรมชาติจากไม้เกล็ดมี 22 ลูกร้อยด้วยเชือกตีมีเสียงดังแหลมเวลาตีเข้าไม้ตีคู่แปด ส่วนที่ 2 รวงธรรมชาติเป็นลักษณะโค้งรับกับผืนธรรมชาติและสลักลายพรรณพฤกษา ดอกพุดตาน

4. ธรรมชาติของ ประกอบด้วย 2 ส่วน 1 พื้นระนาดทำจากไม้ต๋มมี 16 ลูกร้อยด้วยเชือกต๋มมีเสียงดังต๋มเวลาตีใช้ไม้ตีคู่แปดคู่สี่และสับ ส่วนที่ 2 รางระนาดเป็นลักษณะโค้งรับกับพื้นระนาดและสลักลายพรรณพฤกษา ดอกพุดตาน

๑ การขับบรรเลงวงปี่พาทย์ล้านนาวงเพชรพยอม

๑ นักดนตรีขับบรรเลงเครื่องดนตรีสากลผสมวงปี่พาทย์ วงทองสีแจ่งศิลป์

5. ซ้องวงแบบพม่าหรือซ้องวงเมือง มีแหล่งผลิตที่เมืองมณฑลเย่ย์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (ประเทศพม่า) ทำจากโลหะที่มีส่วนผสมเฉพาะมีทั้งหมด 16 ลูก มีขนาดใหญ่ไปหาเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลางไปใหญ่สุดมีขนาด 8 นิ้ว เส้นผ่าศูนย์กลางไปเล็กสุด มีขนาด 4.5 นิ้ว ตีมีเสียงดังกังวาน

6. ระนาดเหล็ก ประกอบด้วย 2 ส่วน 1 ผืนระนาดทำจากเหล็กตีขึ้นลวดเกวียน มี 16 ลูก ตีมีเสียงดังแหลมเวลาตีใช้ไม้ตีคู่แปด คู่สี่และลับ ส่วนที่ 2 รางระนาดเป็นลักษณะแบนเรียบรับผืนระนาดเหล็ก แกะสลักลายพรรณพฤกษา ดอกพุดตาน

7. แนน้อย ทำจากไม้เกล็ด มีรูที่เจาะไว้ 7 รู ไว้สำหรับเปิด-ปิดนิ้วมือและให้เสียง ตัวแนน้อยประกอบเข้ากับลำโพงแน ทำมาจากแผ่นทองเหลือง ท่อนแนทำมาจากแผ่นทองเหลืองทรงกระบอกขนาดเล็ก ลั่นแนทำมาจากใบตาลใช้มัดติดให้มีลักษณะเหมือนพัดผูกด้วยเชือกนำไปสวมกับท่อนแนแล้วเป่าจะเกิดเสียงแหลมดังกังวานมาก

8. แนนหลวง มีลักษณะคล้ายกับแนน้อย แต่มีขนาดใหญ่กว่า ทำจากไม้เกล็ด มีรูที่เจาะไว้ 7 รู ไว้สำหรับเปิด-ปิดนิ้วมือและให้เสียง ตัวแนนหลวงประกอบเข้ากับลำโพงแน ทำมาจากแผ่นทองเหลือง ท่อนแนทำมาจากแผ่นทองเหลืองทรงกระบอกขนาดเล็ก ลั่นแนทำมาจากใบตาลใช้มัดติดให้มีลักษณะเหมือนพัดผูกด้วยเชือกนำไปสวมกับท่อนแนแล้วเป่าจะเกิดเสียงดังทุ้มกังวาน

9. ฉาบ หรือ “สว่า” หรือ “แส่ว” ทำจากโลหะทองเหลืองขนาดที่เท่าในวงปี่พาทย์ 8-10 นิ้ว ใช้ตีประกอบจังหวะมีเสียงดัง “แซ่...วับ”

10. จิ่ง ทำจากโลหะทองเหลือง มีขนาด 6 เซนติเมตร ตีมีเสียงดังกังวาน “จิ่ง...จับ” ใช้ตีประกอบจังหวะ

วงปี่พาทย์ล้านนาเป็นวงดนตรีหลักที่ใช้แห่บรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชมงคลเจ้าชาย ผีผด ผีเม้ง นอกจากจะใช้แห่

บรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชมงคลแล้ว วงปี่พาทย์ล้านนายังเป็นวงที่ใช้แห่ได้ในหลาย ๆ โอกาสทั้งงานมงคลและอวมงคล เช่น งานบอยหลวง งานอบรมสมโภชต่าง ๆ งานตานก้วยสลาก งานศพ งานทำบุญ 100 วัน เป็นต้น วงปี่พาทย์ล้านนากอกจากจะมีเครื่องดนตรีของล้านนาแล้ว ยังสามารถนำเอาเครื่องดนตรีสากลเข้ามาบรรเลงผสมวงได้อย่างลงตัว ทำให้เกิดความไพเราะน่าฟังมากยิ่งขึ้นและสามารถบรรเลงเพลงได้หลากหลายจังหวะ ปัจจุบันวงปี่พาทย์ล้านนาได้รับความสนใจแพร่หลายเป็นอย่างมากในกลุ่มเยาวชน ทำให้เกิดวงปี่พาทย์ล้านนาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากมายหลายวงในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เกิดกระแสความนิยมวงปี่พาทย์ล้านนาขึ้น ซึ่งกลุ่มเยาวชนดังกล่าวจะเป็นผู้ที่สืบทอดศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีพิธีกรรมที่ดีงามสืบต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

หิ้ง หมายถึง สถานที่ไว้สำหรับชันครุและของบูชา ซึ่งยกสูงกว่าพื้นอยู่ระดับศีรษะ

หอผีเจ้านาย หมายถึง สถานที่ประกอบพิธีกรรม, ที่ไว้ชันครุ, เครื่องแต่งกาย, ที่ทำนายทายทัก, รักษาคนของผีเจ้านาย ควัก หมายถึง เครื่องพลีกรรมประกอบด้วยหมาก 4 คำ เหมียง 4 คำ บุหรี่ 4 มวน อาหารคาวหวาน อย่างละ 4 ช่อ 4 ผลส้มผลหวาน อย่างละ 4

เครื่องหน้า หมายถึง เครื่องดนตรีปี่พาทย์ล้านนา ได้แก่ กลองเต่งถึง กลองโป่งโป่ง ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเหล็ก ซ้องวงแบบพม่าหรือซ้องวงเมือง ฉาบ หรือ “แส่ว” หรือ “สว่า” แนน้อย แนนหลวง จิ่ง

เครื่องหลัง หมายถึง เครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กีตาร์เบส กีตาร์ไฟฟ้า คีร์บอร์ด กลองชุด กลองทอมบ้า กลองบองโก แทมบูริน

นพพระพิรุณปารมี รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน เรื่องสุขยลยินอินทนิลแม่โจ้

เกือบ 10 ปี ที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมได้เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ตอบสนองนโยบายและภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ด้านการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ซึ่งศิลปวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางปัญญา พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติให้เจริญก้าวหน้า การพัฒนาส่งเสริมและอนุรักษ์ช่วยปลูกจิตสำนึกให้คนไทยรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ให้คงอยู่สืบไป ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมได้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่นักศึกษา เยาวชน และผู้ที่สนใจทั่วไป ด้านการบริการวิชาการและส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งด้านดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมืองและนาฏศิลป์

กว่าจะเป็น “วันนี้” กว่าจะเป็น “ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้”

ด้วยการพัฒนาแนวคิดการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง ที่เรียกว่าเป็นการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏยประดิษฐ์ การแสดงฟ้อนรำชื่อ “นพพระพิรุณปารมี รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน เรื่องสุขยลยินอินทนิลแม่โจ้” คำนี้ถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่ถูกต้อง และไม่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางวัฒนธรรม มีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ที่ประกอบด้วย

1. การกำหนดแนวคิดการสร้างสรรค์

เป็นการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ผ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์ และเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผสมผสานระหว่างการแสดงนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง เนื้อร้องและทำนองเพลงพื้นเมือง โดยได้นำหลักเกณฑ์ และกระบวนการสร้างสรรค์ทำรำจากผู้เชี่ยวชาญคือ ครูอริน พูลเกษม ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองจังหวัดพะเยา มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์การแสดงที่เน้นถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่สำคัญ ดังนี้

พระพิรุณทรงนาค สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย สัญลักษณ์ความสมบูรณ์ทั้งพืชพรรณธัญญาหาร และเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของบุคลากรและนักศึกษา ด้วยพระพิรุณเป็นเทพแห่งฝนจึงมีพาคณะเป็นพญานาค ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งน้ำและความอุดมสมบูรณ์ พระพิรุณทรงนาคจึงเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ด้านการเกษตร

ต้นอินทนิล ต้นไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งดอกอินทนิลมีลักษณะของช่อดอกเกาะกันเป็นกลุ่มแน่น สีสวยสด เปรียบเสมือนความรัก ความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความผูกพันของลูกแม่โจ้ที่อยู่กับมหาวิทยาลัยตลอดเวลา และลูกแม่โจ้ได้ออกไปประกอบอาชีพอยู่ทุกหนทุกแห่ง อินทนิลหรือไม้ในวงศ์นี้เป็นไม้เศรษฐกิจ เนื้อแข็งปานกลางจนถึงแข็ง ใช้เป็นไม้ประดับให้ร่มเงา ดอกสีสวยสดงดงาม ตลอดทั้งเปลือก ต้น ใบใช้เป็นยาสมุนไพร เปรียบดั่งคุณค่าของเหล่าบรรดาศิษย์เก่าแม่โจ้ที่ได้สร้างประโยชน์ให้กับสังคมประเทศชาติเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

งานหนักไม่เคยฆ่าคน ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย (แม่โจ้ รุ่น 1) ได้ให้โอวาทและมีถ้อยคำตอนหนึ่งที่อาจารย์กล่าวแสดงความยินดีกับนักศึกษาว่า “การเรียนเกษตรแม่โจ้ที่นี่ ต้องฝึก

ความทรหดสู้งานทุกอย่างได้ไม่ท้อถอย เพื่อจะได้เป็นลูกแม่โจ้ที่อดทน เข้มแข็ง ไม่กลัวงานหนัก” ท่านขอให้จดจำคำพูดของท่านเสมอว่า **“งานหนักไม่เคยฆ่าคน ใครที่ตายเพราะทำงานหนัก ครูจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ในแม่โจ้”** (ธนิต มะลิสุวรรณ, 2547)

ปรัชญาจากวลีของบูรพคณาจารย์มอบไว้ให้ลูกแม่โจ้ทุกคนต้องจดจำ และเป็นโอวาทที่มีความหมายต่อการทำงานและการใช้ชีวิต และได้กลายเป็นบทประจำใจไว้ในยามที่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย อ่อนล้า นับเป็นมนต์ขลังที่ได้สร้างพลังใจให้นักศึกษาทุกระดับชั้นตระหนักอยู่เสมอกับคำว่า **“นักศึกษาแม่โจ้”** จะต้องเป็นผู้มีความแข็งแกร่ง เข้มแข็ง อดทนและกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจในการทำงาน คืออ้อมตะวลีที่ทุกคนจดจำไว้ตลอดระยะเวลา 85 ปีที่ผ่านมา

2. กำหนดรูปแบบการแสดง

รูปแบบของนาฏศิลป์พื้นเมือง เชียงสร้างสรรค์ ประเภท ฟ้อน ซึ่งเป็นการฟ้อนของนักศึกษาแม่โจ้จำนวน 12 คน เพื่อเป็นตัวแทนแสดงให้เห็นถึงความรัก ความสามัคคี และแสดงถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ความเป็นลูกแม่โจ้ โดยมีการนำดอกอินทนิลต้นไม้มงคลประจำมหาวิทยาลัย มาผสมผสานกับหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่เรียกว่า **“ขันต้อมก้อม”** หรือ **“สุมดอกล้านนา”** ที่ทำให้เป็นพุ่มถาวร มีลักษณะเป็น 3 เหลี่ยม มีโพรงอยู่ตรงกลาง สำหรับนำดอกอินทนิล สอดเข้าใส่จนเต็ม มาประกอบกับการแสดง เพื่อให้การแสดงเกิดสุนทรียะตามกรอบแนวคิดของการสร้างสรรค์ ซึ่งการแสดงจะแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1

ท่อนลูกแม่โจ้ กล่าวถึงการฟ้อนที่แสดงถึงความรัก ความสามัคคี ความผูกพันกลมเกลียวของลูกแม่โจ้

ช่วงที่ 3

ท่อนดอกอินทนิล กล่าวถึง ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย ที่แทนความอดทน เข้มแข็งและความแข็งแกร่ง สู้งานของลูกแม่โจ้

ช่วงที่ 2

ท่อนพระพิรุณ กล่าวถึงสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย เป็นการฟ้อนที่มีเนื้อร้องแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตร เป็นมหาวิทยาลัยแห่งชีวิตที่ให้ความรู้ด้านเกษตรที่เป็นรากฐานของสังคมไทยและใช้ในการดำเนินชีวิต

ช่วงที่ 4

การใช้หัตถกรรมพื้นบ้าน ขันต้อมก้อม หรือ สุมดอกล้านนา ที่ประดับด้วยดอกอินทนิล ผสมผสานกับท่ารำที่มีความอ่อนช้อยสวยงาม และปิดท้ายด้วยปรัชญาลูกแม่โจ้ **“งานหนักไม่เคยฆ่าคน”** วลีอมตะของศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย

การแสดงทั้ง 4 ช่วงนี้เป็นการผสมผสานท่าร่ำระหว่างนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์พื้นเมือง แต่ได้ออกแบบท่าฟ้อนรำให้มีความสวยงาม อ่อนช้อยประสานเข้ากับทำนองเพลงที่มีท่วงทำนองระหว่งความครึกครื้น สนุกสนาน ไปพร้อมกับความไพเราะของดนตรีพื้นเมือง ทั้งยังมีการผสมผสานท่วงท่าลีลาการตบมะผาบ อันเป็นศิลปะการต่อสู้พื้นบ้านล้านนาลำมาดัดแปลงเป็นท่าฟ้อนให้สอดคล้องเหมือนกับความแข็งแกร่ง ความอดทน ของลูกแม่โจ้

3. การกำหนดรูปแบบการแต่งกายของผู้แสดง

ลักษณะการแต่งกายประกอบการแสดงนั้น ผู้จัดทำได้กำหนดสีของเครื่องแต่งกายให้อยู่ในโทนสีเขียว น้ำตาล และแดงเลือดหมู เนื่องจากสีเขียว เป็นสีที่ใช้สื่อถึงสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สีน้ำตาล ใช้สื่อถึงสีของต้นไม้ที่อุดมสมบูรณ์เปรียบกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีการเกษตรเป็นรากฐาน สีแดงเลือดหมู ใช้กำหนดเพื่อให้มีความหลากหลายของเครื่องแต่งกาย ดูโดดเด่นและความอ่อนหวานของผู้แสดง โดยรูปแบบการแต่งกายจะมีลักษณะเหมือนกันทั้ง 12 คน

ซึ่งลักษณะการแต่งกายของพื้นเมืองล้านนาในอดีตพบว่า ผู้หญิงมักจะนุ่งซิ่นหรือผ้าถุง ลายขวางท่อนบนมีผ้าตีนหนึ่งไว้คล้องคอ พันหน้าอก หรือ พาดบ่าเกล้าผมมวยกลางศีรษะ ปักปิ่นไว้ที่ผม (จักรพงษ์ คำบุญเรือง, 2561: ระบบออนไลน์) ผู้จัดทำได้สัมภาษณ์ คุณเอกราช หมดแก้ว ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อวันที่ 25 เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ซึ่งเลือกให้ผู้แสดงนุ่งผ้าซิ่นเขียวแสดตีนเล็บ ตรงแถบสีดำตรงตีนซิ่นเรียกว่าเล็บซิ่น ตัวซิ่นใช้เทคนิคการทอด้วยวิธีการจก และขัดแซมด้วยมัดก่าหรือกำน้อบริเวณตีนซิ่น ซิ่นชนิดนี้สามารถนำไปต่อตีนจกหรือไม่ต่อก็ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้สวมใส่หรือสุนทรีย์ของช่างทอ ถ้าต่อตีนจกแล้ว เราจะไม่เรียกว่าซิ่นตีนเล็บเราจะเรียกซิ่นเขียวแสดตามด้วยแหล่งกำเนิด เช่นซิ่นเขียวแสดลำปาง เป็นต้น มีการเพิ่มผ้าคาดอกสีน้ำตาล สไบสีเขียวแดง ห่มผ้าเฉียงแบบสไบเรียกว่า “ห่มผ้าสะห้วยแล่ง” ทั้งนี้ ต้องการให้สื่อถึงความงดงามตามเอกลักษณ์การแสดงด้วย ส่วนผู้แสดงนั้นจะเกล้าผมมวยไว้กลางศีรษะ ปักปิ่นไว้ที่ผม เหน็บดอกไม้ และสวมเครื่องประดับต่าง ๆ เพื่อให้การแสดงเกิดความงดงามมีสุนทรีย์ทางการแสดงมากยิ่งขึ้น

4. การกำหนดเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง

ชุด “นพพระพิรุณปารมี รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน เรืองสุขชลยนิอินทนิลแม่โจ้” มีท่วงทำนองและเนื้อร้องที่ต้องการให้เกิดความสุนทรียะในการแสดงตามกรอบการสร้างสรรค์ โดยกำหนดให้ช่วงดนตรีพื้นเมืองและได้รับความอนุเคราะห์จาก ครูธีรวัฒน์ หมื่นทา ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นเมือง ประพันธ์ทำนองและเนื้อร้องขึ้นมาใหม่ ชื่อเพลงว่า “สามัคคีแม่โจ้” ทำนองเพลงแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1

เกริ่นสามัคคีแม่โจ้ เป็นทำนองล้วน จังหวะช้าและมีการผสมผสานทำรำพื้นเมือง

ช่วงที่ 2 และ ช่วงที่ 3

จังหวะยกทำนองเป็นทำนองและเนื้อร้องประกอบการแสดง ผสมผสานทำรำพื้นเมืองในแต่ละท่อนของทำนองเพลง เช่น ท่อนลูกแม่โจ้ ท่อนพระพิรุณ และท่อนอินทนิล

ช่วงที่ 4 และ ช่วงที่ 5

เพลงเร็วเป็นทำนองประกอบการแสดง ช้าช่วงละ 2 รอบ มีการผสมผสานทำรำพื้นเมืองและใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง

uniเพลง สามัคคีแม่โจ้

ลูกแม่โจ้ งดงาม วิถี

ผลิผาผล ทิวหน แหล่งหล้า

ต่างคน ต่างมา จួយก้า

อ้อมฟ้า ปุดอย เชาเจียว

ws=พิรุณ นำขุน พวกพ้อง

เกษตรกรรม งามก้า งามสิน

แหล่งศึกษา จัดเกลา กล่อมเกลี้ยง

มหาลัยชีวิต แหล่ง ผลิตผล

อินนิยา หอมกลิ่น แมกไม้

แก่งกล้า ต่อฟ้า ต่อฝน

เบิกบาน สำราญ เหนือใต้

มหาลัย เป็นศักดิ์ เป็นศรี

อีกสามัคคี ไตรตรี แก่กล้า

คลังภูมิ ปัญญา เป็นมา มากล้ำ

จួយกัน กิดสร้าง อ้อมหน ตางเดียว

น้ำหนึ่งใจเดียว กลมเกลียว เกี้ยวจ้อง

เป็นปี่ เป็นน้อง เสดต้อง แดนดิน

งามกรพยไยดิน กั้นบ่อผู้เลี้ยง

หล่อเลี้ยง ลูกหลาน จาวบ้าน มวลชน

จันเป็น สากล ยลยิล ไกลใกล้

สัญญาลักษณ์ มหาลัย ดอกไม้ มงคล

กรหด อดคน ฝักคน ใจได้

เลิศน้ำใจ วินัย ความดี

ถ้าประเพณี สามัคคี แม่โจ้

ร้องท่ายเพลง .....งานหนัก บ่เกย ช่าคน.....

การแสดงชุด “นพพระพิรุณปารมี รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน เรืองสุขยลยินอินทนิลแม่โจ้” ได้เผยแพร่และออกแสดง โดยนักศึกษาแม่โจ้เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561 ในงานศิลปวัฒนธรรมอุดมศึกษา ครั้งที่ 18 “นาฏยปริติยานันท์ กิ่งศตวรรษ สนามจันทร์ศิลปากร” ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม และเผยแพร่ ในงานต่าง ๆ ตลอดมาจวบจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น การแสดงชุด “นพพระพิรุณปารมี รุ่งเรืองเกษตรศรีแผ่นดิน เรืองสุขยลยินอินทนิลแม่โจ้” จึงเปรียบเป็นการแสดง ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สื่อถึงความเป็นแม่โจ้ที่มีการเกษตรเป็นรากฐาน แผ่นดินมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณธัญญาหาร ผู้คนมีความรักใคร่สามัคคี ความอดทน และความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของลูกแม่โจ้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้นั้นมีประเพณี อันล้ำค่าที่สืบทอดไว้เป็นเอกลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย มีต้นอินทนิลสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีพระพิรุณทรงนาคร เป็นสัญลักษณ์แห่งน้ำ และความรุ่งเรืองด้านการเกษตร รูปแบบของการแสดงจึงแสดงถึงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ผ่านนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดและเผยแพร่การแสดงประจำมหาวิทยาลัยไปสู่สังคมและเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่งดงามให้ยั่งยืนคู่พี่น้องชาวไทย

ล้านนาคดี

วัลลภ นามวงศ์พรหม

ความเชื่อ ของชนล้านนา

คนล้านนา หมายถึงชนชาติดั้งเดิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยอันได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์คือ ไทยโยนหรือไทยโยนก ไทยลื้อ ไทยจีน ไทยยอง และไทยใหญ่ นอกจากนั้นยังมีชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ อย่างน้อย 12 ชนเผ่าคือ เผ่ากระเหรี่ยง เผ่าลีซอ เผ่าเย้า เผ่าม้ง เผ่าอาข่า เผ่าคะฉิ่น เผ่าลัวะ เผ่าขมุ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชนเผ่าก็มีภาษาพูดที่แตกต่างกันโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์มีภาษาพูดที่ออกเสียงสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง แต่ที่จำเป็นว่าเป็นคนล้านนาหรือที่เรียกตัวเองว่าเป็น **“คนเมือง”** นั้นได้กำหนด คือคนที่ใช้ภาษาพูดที่เรียกว่า **“อู้เมือง”** เท่านั้น ถึงแม้จะมีสำเนียงภาษาที่แตกต่างกันส่วนเวลาจะสื่อสารกันก็จะใช้สำเนียงของกลุ่มไทยโยนหรือไทยโยนกเป็นเสมือนภาษาพื้นเมืองกลาง (ภาษากลางของคนเมือง) โดยถือว่าไทยโยนกเป็นชนชาติพันธุ์เดิมที่มีอยู่ก่อน ซึ่งมาจากอาณาจักรเชียงแสนสำหรับภาษาเขียนนั้นก็มีภาษาพื้นเมืองคือตัวอักษรธรรมหรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า **“ตัวเมือง”** ในด้านการแต่งกายทั้งชายและหญิงก็มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งเรียกว่า **“เสื้อปั้นเมืองหรือชุดพื้นเมือง”** คนล้านนาหรือคนเมืองมีประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่นซึ่งยังคงอนุรักษ์ไว้สืบต่อกันมาอย่างยาวนาน

คนล้านนาหรือคนเมืองนั้นส่วนมากร้อยละ 95 จะนับถือพระพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่าทุกหมู่บ้านทุกตำบลจะมีวัดตั้งอยู่เป็นศูนย์กลางมีพระภิกษุสงฆ์สามเณรอยู่จำพรรษา และเป็นนือนาบุญให้กับพุทธศาสนิกชนซึ่งถือว่าเป็นผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่มาสู่ล้านนาไทยอยู่ 3 ระยะ

○ **ระยะที่ 1** จากการเผยแผ่ของพระโศภะเถระ พระอุตรเถระ ซึ่งเป็นสมณะทูตของพระเจ้าอโศกมหาราช โดยนำเอาพระพุทธศาสนาทางสุวรรณภูมิอันหมายถึงสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา

○ **ระยะที่ 2** นั้นเข้ามาในสมัยของพระนางจามเทวี แห่งนครหริภุญชัย จังหวัดลำพูน โดยได้นำพระสงฆ์มาจากจังหวัดลพบุรี และมาผสมผสานกับพระสงฆ์พื้นเมืองซึ่งเป็นชนชาติมอญที่มีอยู่เดิมก่อนหน้านั้นซึ่งสืบเชื้อสายมาจากอาณาจักรเชียงแสน

○ **ระยะที่ 3** เข้ามาในอาณาจักรของพระมหากษัตริย์ที่ปกครองเมืองล้านนาไทย ซึ่งได้รับมาจากลัทธิลังกาวงศ์ซึ่งลัทธิดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีการนำเอาหลักของไสยศาสตร์มาผสมผสานกันอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะเรื่องการประกอบพิธีกรรมต่างๆ จึงปนเปกันไปหมดระหว่างศาสนาพุทธกับศาสนาพราหมณ์ ตลอดจนความเชื่อที่มีอยู่ดั้งเดิมและความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ก็จะมีการเชิญองค์เทวดาหรือพิธีการบวงสรวงสังเวยเข้ามาด้วย ดังนั้นคนล้านนาจึงมีความเชื่อหรือที่เรียกว่า **“ศรัทธา”** ในเรื่องต่างๆ ซึ่งยอมรับเข้ามาในวิถีชีวิตจริงใจอยู่ในสังคมจนถือเป็นวัฒนธรรมสำคัญของกลุ่มชน อาจกล่าวได้ว่าเป็นลัทธิ พราหมณ์พุทธพิกัดได้ทั้งนี้อาจมาจากเหตุปัจจัยต่างๆ เช่น มาจากความกลัวมาจากความไม่รู้และอยู่ในสภาวะท่ามกลางของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ตามพื้นฐานของการรับรู้ที่ได้รับและร่วมถ่ายทอดปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษของตน โดยได้รวบรวมเอาความเชื่อของคนล้านนาไว้ดังนี้

1. ความเชื่อตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนา
2. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์
3. ความเชื่อในสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ
4. ความเชื่อเรื่องวิญญาณเรื่องผี
5. ความเชื่อในด้านไสยศาสตร์
6. ความเชื่อในด้านโหราศาสตร์
7. ความเชื่อเรื่องการประกอบพิธีกรรมต่างๆ
8. ความเชื่อในคุณวิเศษในตัวบุคคลและสมมุติเทพ

1. ความเชื่อตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

คำสอนในทางพระพุทธศาสนาเน้นหลักกรรมพอสรุปได้ 3 ประการคือ

1. คำสอนให้ละเว้นจากความชั่ว

2. ให้ทำแต่ความดี

3. ให้ปฏิบัติรักษากิจของตนเองให้สงบผ่องใส โดยมีสติ คือความระลึกได้อยู่เสมอดำรงชีวิตให้อยู่ในความไม่ประมาท

นอกจากคนล้ามนางจะเชื่อหรือศรัทธาในหลักธรรมคำสอนแล้วยังได้เอาหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อที่เชื่อมโยงกับคำสอนตามหลักของพระพุทธศาสนาซึ่งก็เป็นการสนับสนุนกับหลักคำสอนเน้นย้ำถึงผลของการปฏิบัติพอรวบรวมไว้ดังนี้

1. ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม โดยเชื่อว่าคนเราทำความดีย่อมได้รับผลดีทำความชั่วก็จะได้ผลชั่วตามมาเหมือนคนหว่านพืชเช่นใดย่อมออกผลเป็นเช่นนั้นหากทำกรรมใดไว้กรรมนั้นจะมาส่องทั้งชาตินี้ และชาติหน้า หรือที่เรียกว่ากฎแห่งกรรมหรือเจ้ากรรมนายเวร

2. ความเชื่อในเรื่องนรกเรื่องสวรรค์ โดยเชื่อว่าคนเราเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วหากทำความดีจะได้ไปจุติบนสวรรค์หากทำความชั่วก็จะได้ไปตกนรกเพื่อชดใช้กรรมหรือถูกลงโทษหลังความตาย

3. ความเชื่อในเรื่องบุญเรื่องบาป โดยเชื่อว่าการทำบุญผลบุญจะส่งผลให้เกิดความสุขความสำเร็จตามกำลังของผลบุญหากทำความชั่วหรือว่าทำบาปทำกรรมย่อมได้รับผลของบาปกรรมทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

4. ความเชื่อในเรื่องกฎของหลักอนิจจัง โดยมีความเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งทั้งที่มีวิญญาณครอง และไม่มีวิญญาณครองจะตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์คือความไม่เที่ยงแท้แน่นอนทั้งนั้นโดยยึดหลักว่ามีการเกิดขึ้นตั้งอยู่และเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา

5. ความเชื่อในเรื่องตายและเกิด โดยเชื่อว่าคนเราเมื่อตายไปแล้ววิญญาณเมื่อออกจากไปแล้วจะต้องไปจุติใหม่ในภพใหม่ภูมิใดภูมิหนึ่ง ตามกำลังของบุญและบาปของแต่ละคนหรืออาจกลับมาเกิดในโลกมนุษย์ตามสายพันธุ์ในวงศาคณาญาติของตนเอง

6. ความเชื่อในเรื่องของบุญเพสันนิวาส โดยเชื่อว่าคนเราเมื่อเกิดมาในชาตินี้ และใช้ชีวิตมีความผูกพันกันในสถานะต่างๆ เช่นเป็นคู่ครองกันเป็นพ่อแม่บุตรธิดากันเป็นต้นหรือได้อิสรฐานร่วมกันเมื่อเกิดมาอีกชาติหนึ่งก็จะได้พบกัน และได้ใช้ชีวิตร่วมกันอีกในสถานะนั้นๆ

7. ความเชื่อในเรื่องอานิสงส์ของการทำบุญ โดยเชื่อว่าการทำบุญด้วยการถวายหนังสือธรรมะหนังสือพระไตรปิฎกเกิดมาอีกชาติก็ได้เป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาดมีสติปัญญาดีหรือหากมีลูกชายได้บวชในผ้าเหลืองพ่อแม่ก็จะได้รับผลบุญอานิสงส์ด้วยที่เรียกว่า “เกาะชายผ้าเหลือง” ไปสู่สวรรค์เมื่อตายไปแล้ว

8. ความเชื่อในอนุภาพแห่งพระบรมสารีริกธาตุและดินโพธิ์ โดยเชื่อว่าทั้ง 2 อย่างนี้เสมือนเป็นตัวแทนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนมีประเพณีตักน้ำพระธาตุ และประเพณีถวายไม้ค้ำโพธิ์หรือไม้ค้ำสลี (สะ-หลี) เป็นต้น

2. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

คนล้านนามีความเชื่อว่าสิ่งที่เราเห็นเป็นศาสนสถาน หรือวัตถุบางอย่างสามารถมีพลังที่จะเป็นที่ยึดเหนี่ยวได้ หากเราไม่ได้ลบหลู่หรือดูหมิ่น พร้อมกันนั้นได้ทำการกราบไหว้สักการบูชาเป็นประจำด้วยความศรัทธาทำให้เรามีกำลังใจมีความเชื่อมั่น และแสวงหาไว้ในความครอบครองถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถคุ้มครองตัวเราได้พอที่จะจำแนกได้ดังนี้

1. ศาสนสถาน เช่น โบสถ์วิหารพระเจดีย์ เชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์โดยมีความเชื่อว่าวิญญาณของผีตายโหงทั้งหลายไม่สามารถเข้าไปสถานที่แห่งนั้นได้ บางแห่งจะมีการลงอักขระคาถาอาคมฝังไว้ตรงนั้น โดยเขียนป้ายห้ามสตรีเข้าไปสถานที่แห่งนั้นด้วยเกรงว่าจะทำให้อาคมเสื่อม

2. หอเจ้าที่ ศาลเจ้าเทวสถาน ศาลพระพรหม ศาลพระภูมิ ศาลเจ้าพ่อ เจ้าแม่ หอสถิตยของบรรพบุรุษ ตลอดจนเทวสถานอื่นๆ ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จะไม่ให้ใครไปลบหลู่ เพราะกลัวว่าจะถูกเจ้าที่ที่สถิตอยู่ ลงโทษทุกคนที่ผ่านสถานที่เหล่านั้นต้องให้ความเคารพยำเกรง

3. พระเครื่องหรือที่เรียกว่าวัตถุมงคล เหรียญ พระเกจิอาจารย์ รูปเหมือน หรือเหรียญของผู้มีบุญบารมี พระพุทธรูป ตลอดจนถึงเทวรูปต่างๆ บางแห่งก็ยึดเอาต้นไม้ เช่น ไม้ตะเคียนที่มีอายุนานก็ยังยึดถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีความเชื่อว่าสามารถปกป้องคุ้มครองให้แคล้วคลาดปลอดภัย ดลบันดาลให้ได้ตามความประสงค์

4. เครื่องรางของขลังอื่นๆ เช่น ปลัดขิก เหล็กไหล ผ้ายันต์ คิวลิง ลูกประคำ ลูกกรอก เป็นต้น โดยเชื่อว่ามีคุณวิเศษที่สามารถทำให้แคล้วคลาดปลอดภัยมีเมตตามหานิยมตามความเชื่อของแต่ละคน ซึ่งคนที่มีความเชื่อถือศรัทธาก็จะแสวงหามาไว้ติดตัว

3. เชื่อในสิ่งที่ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ

คนล้านนาในอดีตได้มีการกำหนดข้อห้ามต่างๆ เอาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาซึ่งข้อห้ามเหล่านั้นเป็นเสมือนกฎที่สำคัญ หากใครฝ่าฝืนก็จะมีผลต่อการดำรงอยู่ อาจพบกับความหายนะในชีวิตของคนนั้น หรือครอบครัวนั้นได้ สิ่งที่ทำให้เป็นเช่นนั้นมาจากสิ่งที่เราเรียกว่าสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ซึ่งมองไม่เห็น และจะไม่แสดงออกในทันทีทันใด ค่อยๆ แสดงออกจนกว่าผู้ที่กระทำจะได้ทำพิธีแก้ไข เช่น ห้ามถมบ่อน้ำ ห้ามปลูกบ้านค่อมต่อไม้ใหญ่ ห้ามถมคลองธรรมชาติ เป็นต้น หากใครฝ่าฝืนก็จะพบกับหายนะภายหลังแบบค่อยๆ มีอันเป็นไปทางล้านนาเรียกว่า **“ตกขี้ด”** ทางภาคอีสานเรียกว่า **“ขาล้า”** หรือบางท่านได้ไปบนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ เมื่อประสบความสำเร็จตามที่ไดบนไว้ และไม่ได้ไปทำตามสังขจัญญา คือ **“แก้บน”** หรือไม่เวลาที่เข้าไปในป่าเอาหม้อดินสรวมหั่ว เอาเม็ดปาล์มกลูปลามกติดต้นไม้ เป็นต้น ก็จะประสบกับสิ่งที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้นโดยไม่มีที่มาที่ไป เราก็เรียกเหตุการณ์

เหล่านั้นว่ามาจากสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งสิ้น หรือถูกสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติลงโทษ และผู้ที่ถูกลงโทษอย่างไม่รู้สาเหตุก็มี ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีความเชื่อเช่นนี้อยู่และผู้ที่ฝ่าฝืนก็จะได้รับผลเช่นกัน

4. เชื่อในเรื่องวิญญาณเรื่องผี

คนล้านนามีความเชื่อว่าคนเราเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้ว วิญญาณจะออกจากร่าง เพื่อที่จะไปจุติในภพภูมิอื่นตามกำลังบุญกำลังบาป ที่คนนั้นได้กระทำไว้ไม่ช้าก็เร็วและมีความเชื่อว่าบางวิญญาณที่ยังไม่ได้ไปจุติวิญญาณยังคงล่องลอยอยู่ญาติที่อยู่ในโลกมนุษย์ก็จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ บางวิญญาณอาจมาปรากฏร่างให้เห็นมีเสียงเดินเขย่าต้นไม้บางวิญญาณก็จะส่งกลิ่นเหม็นสาบ กลิ่นรูปโซมมาเราก็มีความเชื่อผีหลอกนั่นเอง

สำหรับเรื่องผีอีกประเภทหนึ่ง ที่คนล้านนามีความเชื่อว่าจะมาสถิตอยู่ประจำบ้านเรือนคอยดูแลคนในครอบครัวนั้นๆ ที่เราเรียกว่า **“ผีหอ ผีเอื่อน ผีปู่ย่า”** ส่วนผีนอกนั้นก็จะมีกรฟ่อนรำถวายเรียกว่า **“ผีผด ผีเม้ง ผีเจ้านาย”** และถือเป็นประเพณีเลี้ยงประจำของชาวตำบลสุเทพ และตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คือประเพณี **“เลี้ยงดง”** คือเลี้ยงผี **“ปู่แสะ ย่าแสะ”** นั่นเอง และมีผีอีกประเภทหนึ่งที่ถูกกำหนดอยู่ในส่วนของผีคือ ผีกระสือ ผีกระหัง ผีโพง ผีกะ ผีบ้าตัวรอด เป็นต้น คนล้านนายังมีความเชื่อว่ายังคงมีอยู่ และแต่ละท้องถิ่นก็นับถือผีแตกต่างกันไป

5. ความเชื่อในด้านไสยศาสตร์

คนล้านนามีความเชื่อว่าไสยศาสตร์เป็นวิชาที่ลึกลับเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ด้วยพลังของเวทมนต์คาถา และพลังอำนาจจิต ซึ่งบุคคลที่มีวิชาด้านไสยศาสตร์ก็จะส่งพลังไปด้วยการบริกรรมคาถา หรือวิธีการอื่นทั้งในด้านดีและในด้านที่ทำลายทางด้านดินนั้นก็จะมีวิชาเกี่ยวกับการทำเสน่ห์ด้วยการเสกใส่เทียนขี้ผึ้ง ทำน้ำมันบ้าง เพื่อให้เกิดเมตตามหานิยมให้มีคนหลงรัก อีกด้านหนึ่งนั้น คือ สามารถใช้วิชานี้เพื่อไปทำลายข่ม หรือกำจัดศัตรูที่เรียกว่า **“การดู การทำคุณไสย”** การเสกวัธนู ผังธนู การทำพิธีให้คนแยกจากกันที่เรียกว่า **“การผ่าจัน”** การสะกดวิญญาณร้าย การสะเดาะกัญแจ การเสกคาถาขับไล่ผี การสะกดจิตฯ ส่วนมากจะบริกรรมคาถาเพื่อให้เกิดความขลัง ฟันไม่เข้า ยิ่งไม่ออก เป็นต้น เป็นเรื่องของไสยศาสตร์ทั้งสิ้น ทุกวันนี้ยังมีคนนิยมไปสักยันต์เพื่อความขลังอยู่

6. เชื่อในเรื่องโหราศาสตร์

คนล้านนาจะมีความเชื่อในการหาฤกษ์ยามในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ในการประกอบกิจการต่างๆ เช่น การปลูกบ้าน นับตั้งแต่การขุดหลุมลงเสาเอก เสาโท การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การเปิดร้าน การเปิดโครงการ การซื้อรถใหม่ การแต่งงาน เป็นต้น

เพื่อความเป็นสิริมงคล กิจการราบรื่นเจริญรุ่งเรือง ไม่มีอุปสรรคที่สำคัญเพื่อความมั่นใจก็ได้ไปหาพระสงฆ์หรือโหราจารย์ดูฤกษ์ดูยามที่ดีที่สุด ดังนั้นจึงมีสูตรวันดีวันเสีย ในแต่ละเดือนไว้คือ **เกียง ห้า เก้า** เสียติดกับจันทร์ **ยี่ หก สิบ** เสียอังคาร **สาม เจ็ด สิบ เอ็ด** เสียเสาร์กับผิด **สี่ แปด สิบสอง** เสียศุกร์กับปู้ด นอกจากนั้นแม้วันที่จะเผาศพก็งดเผาในวันเก้าก่อง เป็นต้น

ชีวิตประจำวันในสังคมของคนล้านนายังพึ่งหมอดูเพื่อขอให้ทำนายอนาคตของตัวเองว่า มีเคราะห์ มีโชค มีอุปสรรค มีความสำเร็จหรือไม่ประการใด แต่ที่ถามหมอดูมากก็คือ เรื่องคู่ครองถึงแม้แต่งงานแล้วก็ยังจะให้ทำนายตรวจดวงชะตาว่าจะอยู่กันยืดยาวไหมหรือเมื่อไหร่ชีวิตจะดีขึ้นบ้างจึงมีสำนักโหรต่างๆเกิดขึ้นมาก แม้กระทั่งข้างถนนก็มีวิธีการจะมีทั้งดูลายมือ ไพ่ยิปซี ดูโหงวเฮ้ง ดูดวงจัญ บางสำนักก็ใช้วิธีนั่งทางในยึดเอาหลวงปู่ หรือองค์วิเศษมาเป็นหลักในสำนักของตนเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือด้วย

7. เชื้อในเรื่องการประกอบพิธีกรรมต่างๆ

คนล้านนาจะมีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิถีพุทธวิถีพราหมณ์ และผิอย่างแนบแน่น ดังนั้นเมื่อประสบความสำเร็จ ความสมหวัง หรือพบปัญหาอุปสรรค หายจากโรคพยาธิ หรือไม่เพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และครอบครัวตลอดจนธุรกิจการงานจนถึงครบวันเกิด ครบรอบวันตาย เป็นต้น ก็จะประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความ สุข ความมั่นใจ ซึ่งพิธีกรรมต่างๆ นั้นจะมีการยึดถือ

ปฏิบัติสืบต่อกันมา เรียกได้ว่าตั้งแต่เกิดจนถึงตาย แม้ตายไปแล้ว ก็ยังมีพิธีกรรมอื่นๆ อีกทั้งที่บ้านที่วัดที่สุสาน เป็นต้น ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้มีมากไม่สามารถระบุได้ว่ามีพิธีอะไรบ้าง โดยเฉพาะในแต่ละท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าต่างๆ ยังคงได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญทั้งพิธีมงคลใน 12 เดือนและอวมงคลมาจนถึงปัจจุบันนี้

8. ความเชื่อในคุณวิเศษในตัวบุคคลและสมบัติภพ

ในสังคมของล้านนานั้นยังคงให้ความเชื่อถือศรัทธาในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เช่น พระมหาเถระ พระเกจิอาจารย์ที่เรียกว่า หลวงปู่ หลวงตา ครูบา ทั้งหลายที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ถือว่าท่านมีคุณอันวิเศษปฏิบัติเจริญภาวนามีญาณอันแก่กล้า มีหุทิพย์ ตาทิพย์ เหาะเห็นเดินอากาศได้ เสด็จอาคมมนต์ขลังต่าง มีคนศรัทธามาก วิถีวัฒนธรรมของคนล้านนาก็มีเรื่องคือมีความเชื่อในบุคคลที่เชื่อว่าเป็นสมมติเทพ คือนับตั้งแต่องค์พระมหากษัตริย์ลงมาถึงเจ้าผู้ครองนครเชื่อว่าท่านเป็นผู้ที่เทพยดาบนสวรรค์ส่งลงมากำเนิดในโลกมนุษย์ หรือมาสร้างบารมีช่วยเหลือประชาชนโดยมีลำดับชั้นลดหลั่นกันลงมาสืบมาถึงลูกหลาน เช่น หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง และท่านที่นามสกุล ณ เชียงใหม่ ณ ลำพูน ณ ลำปาง ณ น่าน หรือสืบเชื้อสายมาจากเชื้อเจ้าเจ็ดตนยังได้รับการยกสถานะยกย่องในวงสังคมอยู่

“ศรัทธา”

ซึ่งแปลว่า

“ความเชื่อ”

ดังนั้นความเชื่อของคนล้านนานั้นจึงมีรากฐานอันเกิดจากการจินตนาการของคนเราก็คือ เกิดจากการได้สัมผัสกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่ดี เมื่อได้ยอมรับเอาเข้ามาและเจริญงอกงามขึ้นจากนั้นก็มีการนำไปสู่การถือปฏิบัติรับเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเป็นสิ่งที่พึงของตนเองโดยสมมติเอาว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นไม่ว่าทั้งเทพฤทธิ์ เทพเจ้าทั้งหลายก็กลับกลายมาเป็นศาสดาของศาสนา ต่างๆ ขึ้นมีการยอมรับนับถือเอาหลักการต่างๆ มาถือปฏิบัติตามคำสั่งสอนนั้นๆ จากในครอบครัวของกลุ่มชนของตนเองก็ดีขึ้นหรือเกิดขึ้นจากคำสอนของศาสดาในศาสนาใดศาสนาหนึ่งก็ดี เพื่อเป็นเครื่องกราบไหว้เคารพสักการะบูชา จนถือเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีสืบต่อกันมาจากคนรุ่นสู่รุ่น สืบลูกสืบหลานไม่มีสิ้นสุด

ในความเชื่อของคนล้านนานั้นแยกไว้ทั้งในส่วนดีหากประพฤติปฏิบัติก็จะเกิดความเป็นมงคลเกิดความสุขแก่ตนเองและผู้เกี่ยวข้อง สำหรับการประพฤติผิดข้อห้ามหรือทำในสิ่งชั่วร้าย ห้ามนำมาปฏิบัติเพราะกลัวว่าจะเกิดความทุกข์ เกิดอาถรรพ์ จะมียันตราย สำหรับคนที่จะมีชีวิตก้าวหน้าก็ต้องมีความเชื่อหรือที่เรียกว่า **“มีศรัทธา”** เชื่อมั่นก่อนถือเป็นด่านแรกแห่งการยอมรับ จากนั้นจึงมีความมุ่งมั่นประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเองเชื่อถือศรัทธา จึงยึดเป็นพลังนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์

ในสังคมของคนล้านนา จึงมีความเชื่อที่หลากหลายตามจริตของตนเองของแต่ละคน การถือปฏิบัติตามความเชื่อนั้นหากไม่ทำความเดือดร้อนความเสียหายไม่กระทบ ไม่ไป

ละเมิดกับสิทธิของบุคคลอื่นก็ถือเป็นความเชื่อส่วนบุคคลซึ่งเป็นคนความงามทางวัฒนธรรมในสังคมจนมีคำกล่าวที่ถือได้ว่าเป็นคาถาบทสำคัญที่ทำให้คนในสังคมไม่กล้าที่จะคัดค้านหรือต่อต้านคนที่ถือปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามความเชื่อและจริตของตนก็คือ **“ถ้าไม่เชื่ออย่าลบหลู่”**

ดังนั้นคนล้านนาจะมีความเชื่อตามที่ตน ได้รับการปลูกฝังหรือได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ หลายเรื่องผู้ปฏิบัติจะไม่สนใจถามถึงที่มาและเหตุผลแต่ก็ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา และทางสังคมก็ให้การยอมรับ และร่วมปฏิบัติตามทั้งยังร่วมกันจรรโลงไว้พร้อมกับกำหนดตารางการปฏิบัติไว้ยึดถือเป็นจารีตยึดฮอยเพื่อจะส่งมอบพิธีกรรมความเชื่อนี้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้สืบสาน

ทุกเรื่องจะนำเอาหลักทางวิทยาศาสตร์มาทดสอบพิสูจน์ไม่ได้เป็นความเชื่อของกลุ่มชนและส่วนบุคคลตามจริตของแต่ละท่านและทำให้บุคคลนั้นมีความสุขถ้าหากได้ร่วมยึดถือปฏิบัติหรือที่กล่าวว่า **“ได้พบ ได้ทำ ได้ปฏิบัติ ได้สัมผัส ได้ใกล้ชิด และได้รับในสิ่งที่ชอบ”** ตามที่ตนเองมีความเชื่อก็จะเกิดความสุขภาคภูมิใจ มีความสุขแม้จะแลกด้วยเงินเป็นจำนวนมากก็ตาม ถือเป็นคนความประทับใจ เพราะว่า ได้ตามใจตัวเองปรารถนา ตามความเชื่อถือศรัทธาที่ฝังรากหยั่งลึกอยู่ในจิตตามจริตของตนเองที่สั่งสมบ่มเพาะมาเอาไว้เป็นสรณะหรือที่พึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ดังนั้นวัดในล้านนาไทยจะเขียนรายนามผู้ที่เสียสละทรัพย์ร่วมบริจาคจะขึ้นต้นคำว่า **“ศรัทธา”** ซึ่งแปลว่า **“ความเชื่อ”** ทุกrayไป

บรรณานุกรม :

ประเพณี 12 เดือนล้านนาไทย. ศ.เกียรติคุณ มณี พะยอมยงค์. ส.กริพย์การพิมพ์. พ.ศ. 2529

อัตตณเฑาะว์ฉบับสืบประวัติเมืองล้านนา. ทองทวี ยศพิณสาร. ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลการพิมพ์. พ.ศ. 2553

พิธีกรรมความเชื่อกับวิถีชีวิตของคนล้านนา. วิลาศ นามวงศ์พหุ. บุญยศิริการพิมพ์. พ.ศ. 2554

ล้านนาคดี

ชยุตภัฏ คำมูล

พิธีกรรมเลี้ยงผี

ช่วงเดือน **9** ของชาวล้านนา

66

คนล้านนามีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการประกอบพิธีกรรมมาช้านาน ดังจะเห็นได้จากในแต่ละปี ทุกๆ เดือนจะมีการประกอบพิธีกรรมดังปรากฏในหนังสือประเพณี 12 เดือนของมณี พยอมยงค์ (2529) และช่วงเดือนหนึ่งที่มีการประกอบพิธีกรรมกันอย่างแพร่หลายและมีลักษณะเฉพาะของล้านนา คือ พิธีกรรมการเลี้ยงผีช่วงเดือน 9

”

เดือน 9 เป็นเดือนทางจันทรคติแบบล้านนา ที่จะนับเร็วกว่าเดือนทางจันทรคติของภาคกลางไปสองเดือน ซึ่งในระบบปฏิทินที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทยปัจจุบัน มีระบบความเชื่อเรื่องการนับวันอยู่สองระบบ ระบบแรก คือ การนับแบบสุริยคติที่มีการแบ่งวันเวลาในรอบปีตามการโคจรรอบดวงอาทิตย์ของโลก ซึ่งการนับตามสุริยคติแบบแรก จะแบ่งหนึ่งปีเป็น 12 เดือน เดือนแรกคือเดือนมกราคมเรื่อยไปจนถึงเดือนธันวาคม โดยวันแรกของแต่ละเดือนจะตรงกับวันที่ 1 ส่วนวันสุดท้ายของเดือนจะตรงกับวันที่ 30 บ้าง 31 บ้าง หรือบางเดือนอาจจะตรงกับวันที่ 28 หรือวันที่ 29 การนับตามสุริยคติอีกแบบหนึ่ง แบ่งหนึ่งปีเป็น 12 รอบ เช่นเดียวกันแต่ไม่นับเป็นเดือน หากจะนับเป็นราศี มีทั้งหมด 12 ราศี เริ่มตั้งแต่ราศีแรกคือราศีเมษ เรื่อยไปจนถึงราศีสุดท้าย คือ ราศีมีน โดยวันแรกของราศีจะอยู่ประมาณกลางเดือนราววันที่ 15 ของทุกเดือน

ส่วนการนับวันอีกระบบหนึ่งที่ปรากฏในปฏิทินไทย คือ การนับแบบจันทรคติ โดยจะนับจากการโคจรของดวงจันทร์ แบ่ง 1 ปี เป็น 12 เดือนเช่นเดียวกับสุริยคติ แต่รายละเอียดในการนับอื่นๆจะไม่ตรงกับเดือนทางสุริยคติ กล่าวคือ เดือนแรกหากเป็นแบบสุริยคติจะเป็นเดือนมกราคม แต่เดือนแบบจันทรคติไม่ว่าจะเป็นการนับแบบล้านนาหรือแบบภาคกลางก็จะไม่ตรงกับเดือนมกราคม โดยภาคกลางจะนับเดือนที่หนึ่งว่าเดือนอ้าย (ประมาณเดือนธันวาคม) เดือนที่สองเรียกว่าเดือนยี่ ตั้งแต่เดือนที่สามเรื่อยไปจนถึงเดือนสุดท้ายก็คือเดือนที่ 12 จะนับตามลำดับการนับเลขปกติ ส่วนล้านนาจะเรียกเดือนหนึ่งว่า เดือนเกี๋ยง เรียกเดือนที่สองว่าเดือนยี่ และตั้งแต่เดือนที่ 3 เป็นต้นไปจนถึงเดือนที่ 12 ก็จะไม่ตามลำดับเลขปกติ ซึ่งเดือนทางจันทรคติแบบล้านนาจะนับเร็วกว่าของภาคกลางสองเดือน ยกตัวอย่างเช่น ช่วงวันลอยกระทง ทางภาคกลางจะตรงกับวันเพ็ญเดือน 12 ส่วนล้านนาจะตรงกับวันเพ็ญเดือนยี่ (เดือน 2) ส่วนรายละเอียดการนับวันทั้งภาคกลางและล้านนาจะนับตรงกัน โดยหนึ่งเดือน

จะมีการแบ่งการนับวันเป็นสองครึ่ง ครึ่งละประมาณ 15 วัน โดยครึ่งแรกภาคกลางจะเรียกว่า “ข้างขึ้น” ส่วนล้านนาจะเรียกว่า “เดือนออก” ครึ่งหลังภาคกลางจะเรียกว่า “ข้างแรม” ส่วนล้านนาจะเรียกว่า “เดือนแรม” โดยครึ่งแรกของแต่ละเดือนทั้งภาคกลางและล้านนาจะมีอยู่ 15 วันโดยภาคกลางเรียกวันขึ้น 15 คำว่าวันเดือนเพ็ญ ส่วนล้านนาเรียกว่าวันเดือนเป็ง หลังจากวันที่ 15 เป็นต้นไปก็จะเริ่มนับ 1 อีกครึ่งเรื่อยไปจนถึงประมาณ 14 หรือ 15 ซึ่งถือว่าเป็นวันสุดท้ายของเดือน โดยลักษณะนามหลังตัวเลขการนับวันจะใช้คำว่า “คำ” เช่น ขึ้น 3 คำ แรม 6 คำ เป็นต้น สำหรับช่วงเดือน 9 เหนือของล้านนานั้นส่วนใหญ่จะตรงกับประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปี

สำหรับพิธีกรรมการเลี้ยงผีที่คนล้านนาศึกษาปฏิบัติในช่วงเดือน 9 นั้น จะมีทั้งการเลี้ยงผีที่เป็นผีระดับส่วนบุคคล ระดับครอบครัว ระดับหมู่บ้านและระดับเมือง นับตั้งแต่การเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีหมู่บ้าน การเลี้ยงผีเมือง การเลี้ยงผีฝ่าย หรือแม้แต่กระทั่งการเลี้ยงผีเจ้านาย เป็นต้น โดยแต่ละประเภทจะมีความเชื่อและลักษณะการประกอบพิธีกรรมดังนี้

ผีปู่ย่า เป็นผีที่คนล้านนาเชื่อว่าเป็นผีของบรรพบุรุษที่นับถือสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยผู้ที่รับหน้าที่ดูแลปรนนิบัติผีปู่ย่าจะเป็นผู้หญิง เรียกว่า “เก้ายี่” และหากเก้ายี่สิ้นอายุขัยก็จะมีลูกสาวของเก้ายี่หน้าที่ดูแลผีปู่ย่าต่อจากมารดา ซึ่งการสืบทอดผู้ดูแลผีปู่ย่านี้จะสืบทอดผ่านทางลูกที่เป็นผู้หญิงเท่านั้น การจัดหีบบูชาผีปู่ย่า นิยมทำเป็นหีบไม้ติดตั้งไว้กับเสาผนังหรือเสานาง ในห้องนอนของเก้ายี่ให้สูงเหนือศีรษะโดยในหีบจะมีกรวยดอกไม้ธูปเทียน ที่ลูกหลานนำมาถวายพร้อมข้าวปลาอาหารตามช่วงเทศกาล โดยคนล้านนานิยมนำมาถวายช่วงวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ตานเข้าใหม่เดือนสี่เป็ง และสงกรานต์ ซึ่งมักจะถวายล่วงหน้าก่อนวันจริง 1 วัน (คนล้านนา เรียก “วันดา”) ส่วนการถวายครั้งใหญ่จะกระทำปีละหนึ่งครั้งในเดือน 9 เหนือ

การประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ย่าในช่วงเดือน 9 นี้ นิยมประกอบพิธีในวันพฤหัสบดี ส่วนใหญ่จะใช้ไก่ต้มมาเป็นเครื่องบวงสรวง บางแห่งอาจใช้หัวหมู ร่วมกับอาหารคาวหวานอื่นๆ โดยก่อนประกอบพิธี เก้าอี้ จะแจ้งวันนัดหมายให้ลูกหลานที่นับถือผีปู่ย่าร่วมกันทราบ เมื่อถึงวันประกอบพิธี ลูกหลานจะนำเครื่องบวงสรวงมารวมกันที่บ้านของเก้าอี้ เมื่อถึงเวลา เก้าอี้ก็จะเริ่มประกอบพิธีด้วยการบอกกล่าวและเชิญดวงวิญญาณของผีปู่ย่า มารับเอาเครื่องบวงสรวง ซึ่งบางแห่งอาจมีการเข้าทรงเพื่อพูดคุยกับลูกหลานด้วย ขณะที่ถวายเครื่องบวงสรวง จะมีการจุดเทียน 1 เล่ม ให้เป็นสัญลักษณ์ว่าหากเทียนไหม้จนหมด ก็แสดงว่าผีรับเครื่องสังเวยจนอิ่มหน้าสำราญแล้ว หลังจากนั้นลูกหลานก็จะนำของบวงสรวงเหล่านั้นกลับไปบ้านของแต่ละคน

อนึ่ง การประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ย่าอาจมีการจัดขึ้นเฉพาะกิจ ในกรณีที่ลูกหลานแต่งงาน หรือผิตผี (การล่วงประเวณี ก่อนแต่งงาน) โดยเครื่องสังเวย จะเป็นไปตามที่ผีปู่ย่าแต่ละที่กำหนดไว้ เช่น ไก่ หัวหมู ปลาแห้ง เป็นต้น

การเลี้ยงผีอีกประเภทหนึ่งคือการเลี้ยงผีประจำหมู่บ้าน หลายแห่งเรียก พ่อบ้าน หรือ เลือบ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านในลำนนา จะมีศาลพ่อบ้าน หรือ หอพ่อบ้าน อย่างน้อยหมู่บ้านหนึ่งแห่ง (บางหมู่บ้านอาจจะมีมากกว่าหนึ่งแห่ง) โดยการประกอบพิธีจะคล้ายกับการเลี้ยงผีปู่ย่า โดยมี “ตั้งข้าว” รับหน้าที่เป็นผู้ดูแลปรนนิบัติศาลพ่อบ้าน ซึ่งตำแหน่งตั้งข้าวนี้จะสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่นภายในสายตระกูลซึ่งอาจจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ โดยก่อนประกอบพิธี ตั้งข้าว จะแจ้งวันประกอบพิธีให้ชาวบ้านหรือลูกบ้านทราบ แต่บางหมู่บ้าน อาจไม่ต้องแจ้ง เพราะมักจะถูกกำหนดให้เป็นวันเวลาที่แน่นอนประจำทุกปีอยู่แล้วเช่น ทุกวันขึ้น 6 ค่ำ แรม 13 ค่ำ เป็นต้น

เมื่อถึงวันพิธีชาวบ้านจะนำเครื่องบวงสรวงอันได้แก่ ไก่ต้ม ไข่ต้ม หรืออาหารคาวหวานอื่นๆ มารวมกันบริเวณศาลพ่อบ้าน เมื่อชาวบ้านมาพร้อมกัน ก็จะเริ่มประกอบพิธีโดยการร่วมกันประเคนของถวายแด่ดวงวิญญาณพ่อบ้าน จากนั้นตั้งข้าวจะอัญเชิญดวงวิญญาณพ่อบ้านมารับเอาเครื่องสังเวยพร้อมกับจุดเทียน 1 เล่ม เช่นเดียวกับการเลี้ยงผีปู่ย่า เมื่อเทียนหมด ก็เป็นอันว่าพ่อบ้านได้บริโภคจนอิ่มหน้าสำราญแล้ว ลูกบ้านก็จะนำข้าวปลาอาหารที่นำมาถวายกลับไปบ้านของแต่ละคน บางแห่งอาจมีการประทับทรงเพื่อพูดคุยกับลูกบ้าน บางแห่งอาจมีการเชิญร่างทรงจากที่ต่างๆ มาร่วมประกอบพิธีกรรม และบางแห่งมีการจัดแสดงซอพื้นเมืองถวายแด่พ่อบ้าน เป็นต้น

อีกหนึ่งพิธีกรรมการเลี้ยงผีช่วงเดือน 9 ที่ปัจจุบันสามารถพบเห็นได้ทุกปี คือ การเลี้ยงผีเมืองหรืออารักษ์เมือง ซึ่งคำว่าเมืองในอดีตมิได้หมายถึงจังหวัดแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึงหัวเมืองต่างๆ ที่กระจัดกระจายอยู่รอบนอก ยกตัวอย่าง

เช่นเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนา ก็จะมีเมืองอื่นๆ เป็นเมืองบริวาร ไม่ว่าจะเป็น เมืองฝางเมืองเชียงดาวเมืองแกน ฯลฯ โดยแต่ละเมืองก็มักจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองที่เรียกว่าเสื้อเมืองบ้าง อารักษ์เมืองบ้าง เจ้าเซนเมืองบ้าง เป็นต้น

อย่างกรณีของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน ก็ยังคงเห็นพิธีกรรมการเลี้ยงผีเมืองอยู่บางแห่ง เช่น การเลี้ยงผีปู่และย่าและที่ดอยคำ ที่ในการประกอบพิธีกรรมจะใช้ควายหนุ่มคือควายรุ่นที่ยังไม่ผ่านการนำไปใช้ไถนา มีเขางอกยาวเสมอหัวมาเป็นเครื่องสังเวย

ให้แก่ดวงวิญญาณของปู่และย่าและ ซึ่งขณะประกอบพิธีจะมีการอัญเชิญดวงวิญญาณของปู่และย่าและมาประทับทรงเพื่อกินเนื้อควายและเลือดควายสดๆ นอกจากนี้ ยังมีการอัญเชิญพระบรมรูปซึ่งเป็นภาพวาดของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาร่วมประกอบพิธีกรรมด้วย โดยชาวเชียงใหม่มองว่าหากปีไหนไม่ประกอบพิธีเลี้ยงผีปู่และย่าและก็จะทำให้ปีนั้นบ้านเมืองเดือดร้อน ด้วยภัยธรรมชาติต่างๆ นาๆ ข้าวยากหมากแพงรวมถึงชาวเมืองอยู่อย่างไม่สงบสุขด้วย

นอกจากนี้ในอีกหลายชุมชนของล้านนา ยังพบการเลี้ยงผีอีกประเภทหนึ่ง ก็คือผีฝ่าย ซึ่งฝ่าย หรือเมืองฝ่าย เป็นระบบการจัดการน้ำสำหรับการใช้ทำนาของคนล้านนา โดยจะมีการกั้นน้ำคล้ายๆ เขื่อน และมีการจัดสรรปันส่วนกันอย่างเสมอภาค มี “แก่ฝ่าย” ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการซึ่งแก่ฝ่ายนี้

จะเป็นตำแหน่งที่ได้รับการคัดเลือกจากคนในชุมชนลักษณะคล้ายๆ กับแก่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน เพราะฉะนั้นในอดีตแต่ละชุมชนจะมีผู้นำสำคัญๆ อย่างน้อยสองคน คนแรกก็คือแก่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ ความสุขสงบของลูกบ้าน อีกคนหนึ่งก็คือแก่ฝ่ายทำหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดสรรน้ำสำหรับใช้ทำไร่ทำนา

เมื่อช่วงเวลาเดือน 9 มาถึงแก่ฝ่ายก็จะหารือกับชาวนาที่ใช้น้ำร่วมกันเพื่อหาวันประกอบพิธีเลี้ยงผีฝ่ายซึ่งจะตรงกับวันไหนก็ได้โดยก่อนประกอบพิธีชาวนาผู้ใช้น้ำร่วมฝ่ายเดียวกัน จะช่วยกัน “ลองเหมือง” หรือ ขุดลอกคลองส่งน้ำ (คนล้านนาเรียกว่า “เหมือง”) ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ และเมื่อถึงวันเลี้ยงผีฝ่ายชาวนาก็จะนำไก่ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไก่ที่ยังมีชีวิตอยู่มารวมกันที่ฝ่ายแล้วช่วยกันจัดการต้มให้สุกแล้วนำไก่ต้มไปบวงสรวงผีฝ่าย โดยแก่ฝ่ายจะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการบวงสรวงด้วยการกล่าวอัญเชิญให้ผีฝ่ายมารับเอาเครื่องบวงสรวง และขอพรให้ผีฝ่ายปกป้องดูแลให้แม่น้ำใช้อย่างอุดมสมบูรณ์โดยขณะประกอบพิธีก็จะมีการจุดเทียนหนึ่งเล่มเช่นเดียวกับการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีอื่นๆ และเมื่อเทียนดับก็ถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้นพิธี ชาวนาจะแยกย้ายกันนำไก่ต้มกลับไปบ้านเรือนของตน

อีกพิธีกรรมหนึ่งที่มักพบเห็นการประกอบพิธีกรรมกันอย่างแพร่หลายช่วงเดือน 9 เหนือก็คือพิธีกรรมการเลี้ยงผีเจ้านายหรือการฟ้อนผีเจ้านาย ซึ่งผีเจ้านาย เป็นดวงวิญญาณที่มาประทับทรงมนุษย์ คนล้านนา เรียกว่า “ม้าขี่” (ภาคกลางเรียก ร่างทรง) โดยอาจจะเป็นดวงวิญญาณของผีบรรพบุรุษผีประจำหมู่บ้านหรือพ่อบ้าน ดวงวิญญาณของขุนนางดวงวิญญาณของบุรพทิศหรือแม้แต่กระทั่งดวงวิญญาณของผู้มีวิชาอาคม นักบุญนักบวชทั้งหลายก็เป็นไปได้ โดยในล้านนานั้นจะมีความเชื่อว่าดวงวิญญาณเหล่านั้นจะลงมาประทับทรงเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์ ปิดเป่าเคราะห์กรรมโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ หรือช่วยเหลือตามที่มนุษย์แต่ละคน

พิธีกรรมเลี้ยงผีก็จะยังคงอยู่ และจะเป็นพิธีกรรมที่คงอยู่อย่างสง่างาม ในฐานะของพิธีกรรมที่ช่วยให้คนในสังคมไม่กลัวที่จะทำความผิด และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จะร้องขอ ซึ่งโดยธรรมเนียมปฏิบัติ ในแต่ละรอบปี ผีเจ้านายจะต้องมีการยกขันครู (พานครู) เพื่อบูชาและบวงสรวงครูบาอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์วิชาเวทย์มนต์คาถาต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะนิยมทำช่วงเดือน 9 เหนือเช่นกันแต่ก็พบว่าผีเจ้านายหลายแห่งประกอบพิธีกรรมนี้ในช่วงเดือนอื่น ๆ เช่นเดือน 4 เดือน 6 เดือน 8 เป็นต้น

รูปแบบของการประกอบพิธีกรรม ม้าขี่หรือร่างทรงจะแจ้งวันประกอบพิธีกรรมให้ ลูกศิษย์ลูกหาและร่างทรงที่อื่น ๆ ได้ทราบล่วงหน้า ซึ่งบางแห่งอาจมีการออกการ์ดเชิญอย่างเป็นทางการ วันเตรียมงาน เจ้าภาพและลูกศิษย์ลูกหา จะช่วยกันจัดทำขันครูหรือพานครูที่มักประกอบไปด้วยสวยดอก (กรวยดอกไม้) สวยพลู (กรวยพลู) หมาก ผ้าขาว ผ้าแดง และอื่น ๆ ตามแต่ครูแต่ละที่จะกำหนด พอถึงวันงานก็จะมีการอัญเชิญขันครูขึ้นวางไว้บนหิ้งบูชา พร้อมกับนำเครื่องสังเวยต่าง ๆ มาบวงสรวง บางแห่งอาจมีเพียงผลไม้ แต่บางแห่งอาจจะมีข้าวปลาอาหารคาวหวานอื่นๆ เพิ่มเติมเข้ามา เช่น ไก่ต้ม หัวหมู เป็นต้น หลังจากถวายเสร็จเจ้าภาพก็จะพอรำบวงสรวงเพื่อเป็นการบูชาครูตลอดทั้งวัน โดยจะมีลูกศิษย์ลูกหาทยอยกันมาร่วมงาน เพื่อเป็นการแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณที่เคยได้รับการช่วยเหลือจากผีเจ้านายนั่นเอง

นอกจากนี้อาจจะพบว่าในบางท้องถิ่นก็อาจเลี้ยงผีที่ดูเหมือนว่าจะคล้ายคลึงกับผีเจ้านายเพราะมีการพอรำเหมือนกัน แต่แท้ที่จริงแล้ว เป็นการเลี้ยงผีคนละประเภท ซึ่งการเลี้ยงผีประเภทนี้ เรียกว่า “การเลี้ยงผีผดผีเม้ง” หรือ การพอรำผีผดผีเม้ง ซึ่งเป็นผีประจำตระกูลหรือผีบรรพบุรุษคล้ายกับผีปู่ย่า ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมก็จะเป็นงานภายในสายตระกูลหรือเฉพาะครอบครัวเท่านั้น โดยขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมนั้นจะมีการกำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผนชัดเจน นับตั้งแต่รูปแบบของปรัมพิธีหรือที่คนล้านนาเรียกว่าผาม อาหาร และขนมที่จะนำมา

ประกอบพิธี การทำขัน หรือพานที่ใช้ประกอบพิธี ตลอดจนลำดับขั้นตอนในการประกอบพิธีก็ต้องเป็นไปตามที่กำหนด โดยในการประกอบพิธีกรรมจะมีการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาประทับทรงม้าขี่หรือร่างทรงซึ่งจะต้องเป็นลูกหลานในตระกูลเท่านั้น จากนั้นก็จะมีการพุดคุย และพอรำตามลำดับเรื่อยไปจนสิ้นสุดพิธีกรรมในช่วงเย็น

จากการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีช่วงเดือน 9 ของชาวล้านนาที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น จะพบว่าแม้ในสังคมยุคปัจจุบัน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้าไปมากเพียงใดก็ตาม แต่พิธีกรรมเหล่านี้ยังมีการยึดถือปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งหากเราคิดแต่เพียงจะพิสูจน์ว่าพิธีกรรมความเชื่อ หรือผีที่ปรากฏอยู่ในพิธีกรรมเหล่านั้นมีจริงหรือไม่ก็อาจจะมองไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับมากนัก แต่หากจะมองว่าบทบาทและความสำคัญของผี มีความสำคัญต่อคนล้านนามากน้อยเพียงใด ก็คงจะเห็นประโยชน์มากมายมหาศาล อย่างน้อยความเชื่อเรื่องผีก็มีอำนาจบางอย่างที่กฎหมายมีไม่ได้เพราะกฎหมายเอาผิดได้เฉพาะความผิดที่มีพยานหลักฐานปรากฏเห็นได้ด้วยตา แต่อำนาจของผีสามารถเอาผิดกับผู้กระทำผิดได้ทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เอาผิดได้แม้กระทั่งความผิดที่ไม่มีใครรู้ใครเห็น ดังนั้นคนล้านนาจึงยังมีการบูชาเลี้ยงผีเพื่อเป็นการขอบคุณที่ผีช่วยคุ้มครองคนดี ลงโทษคนผิด และทำให้คนเกรงและกลัวที่จะทำผิด ทั้งความผิดที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเอง ครอบครัว สังคม จนกระทั่งถึงประเทศชาติ และตราบไต่ที่คนล้านนา ยังคงเห็นความสำคัญของความเชื่อเรื่องผี พิธีกรรมเลี้ยงผีก็จะยังคงอยู่ และจะเป็นพิธีกรรมที่คงอยู่อย่างสง่างามในฐานะของพิธีกรรมที่ช่วยให้คนในสังคมไม่กลัวที่จะทำความผิดและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสืบไป

บรรณานุกรม :

มณี พยอมยงค์. 2529. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย. เชียงใหม่ : โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. 2542. สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

ขอขอบคุณภาพจาก :

ภาพเลี้ยงผีผดผีเม้ง <https://phulangka.blogspot.com>

ภาพเลี้ยงผีปู่ย่าเฒ่า <https://liangpusaeyasae.wordpress.com>

ภาพพิธีเลี้ยงผีปู่ย่าเฒ่า ยักษ์พิทักษ์ดอยสุเทพ <http://cm365days.com>

ภาพการพอรำผีผด <http://www.chiangmaiworldheritage.net>

ภาพพิธีเลี้ยงผีปู่ย่าเฒ่า <http://mummedee2.blogspot.com>

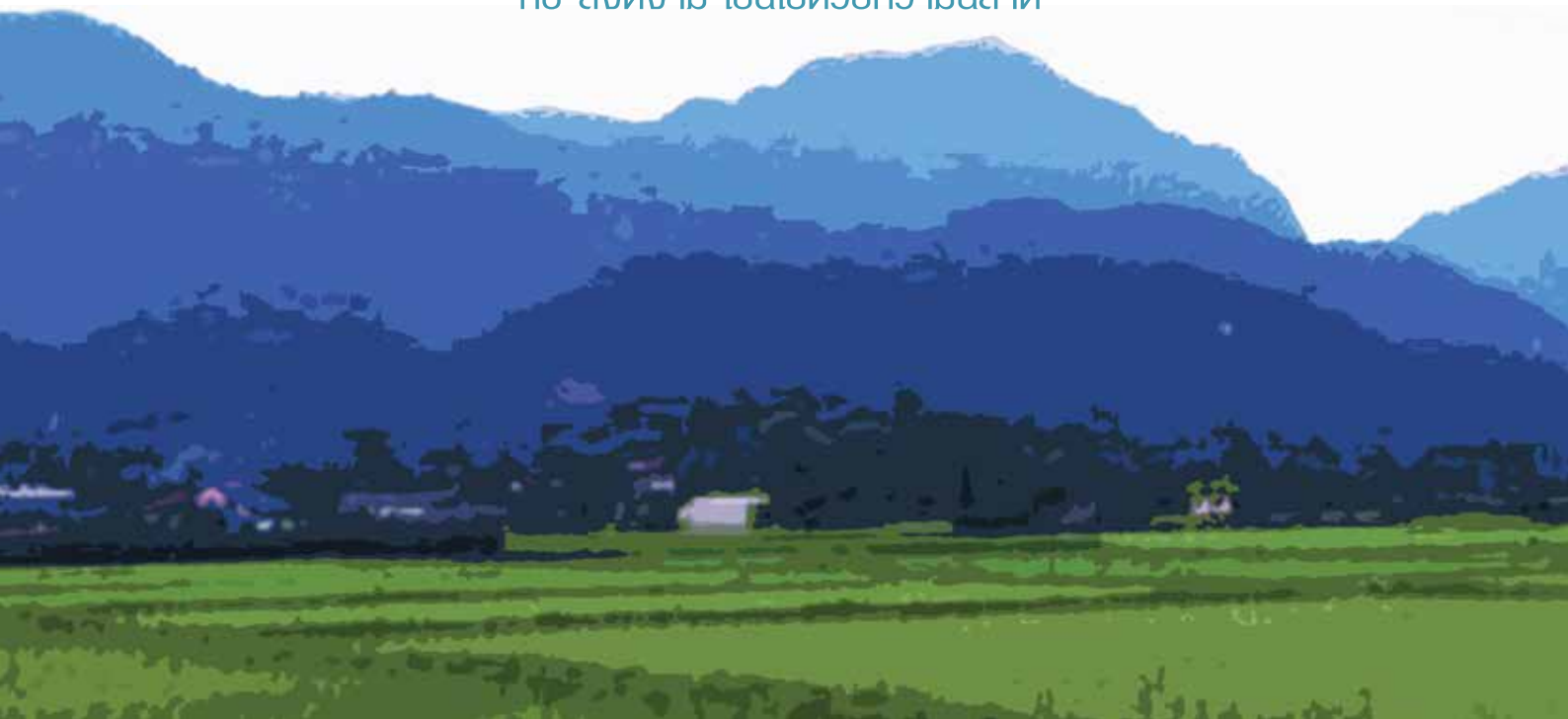
วิกฤตการณ์

หมูป่าติดถ้ำ

ทำให้โลกธาตุเขว่วนไหว

บุญ คือ เครื่องชำระจิต (ใจ) ให้สะอาด นำมาซึ่งการบูชา
และนำชื่นชม ตรงข้ามกับ บาปซึ่งเป็นสิ่งหรือสภาวะที่ทำให้จิตตกต่ำ
การเกิดบาปขึ้นมากลางความคิดไม่ดี ที่ได้แก่ ราคะ โสกะ โทสะ โมหะ
และอาการจิตหดหู่ เป็นต้น ก็บังเกิดขณะที่ถูกศล
คือ สิ่งดั่งาม เป็นไปด้วยความฉลาด

กุศล เหนือกว่าบุญ 4 ประการ ได้แก่

1. **อาโรคยะ** ไม่มีโรคทางใจ และช่วยเกื้อกูลต่อสุขภาพกาย
2. **อนวัชชะ** ไม่มีเสียหายนะ ปราศจากโทษและมลทินทั้งปวง จนเกิดความปลอดโปร่งสะอาดบริสุทธิ์
3. **โกศลสมบัติ** เกิดแสงสว่างทางปัญญา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ รู้ดีชั่ว เกิดความสว่าง ไม่มีติดบอด
4. **สุขวิบาก** ได้รับผลคือความสุข ทำแล้วเกิดใจสดชื่น เบิกบาน ไม่ร้อนรน หรืออึดอัดขัดข้อง

บุคคลที่มีสิ่งดี 5 ประการ อันได้แก่

1. **คิดดี** สัมมาทิฐิ ไม่มุ่งร้ายเบียดเบียนใคร คิดสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์
  2. **พูดดี** สัมมาวาจา พูดความจริงไม่โป่งโปด มีเหตุผล พูดไพเราะ ไม่หยาบคาย ไม่ส่อเสียด สร้างความแตกแยก ไม่พูดไปรยประโยชน์ หวังเอาแต่ได้
  3. **ทำดี** ทำแต่กุศลกรรม ไม่ทำร้ายเบียดเบียนใคร ดำรงตนมั่นในคลองธรรม มุ่งทำ-สร้างแต่ประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน
  4. **คบคนดี** คนที่เป็นสัตบุรุษ ไม่ใช่คนพาล ข้อควรที่เห็นผิดเป็นชอบ ดังเช่นผู้หมกมุ่นในอบายมุข-สุรา-นารี-พาสี-กิฬาบัต หรือพวกประพฤติทุจริต ประพฤติมิชอบ เป็นต้น
  5. **อยู่ในสิ่งแวดล้อมดี** อยู่ในวงคนดีมีศีลธรรมจิตใจสะอาด อยู่ในเขตแคว้นแคว้นประเทศที่สงบสุข ร่มเย็น ปราศจากสงคราม หรือการแก่งแย่งชิงดีไม่ริษยา หรือในสภาวะการณ์ที่มีแต่หยาบโลนใคร่กันนับเป็นแหล่งบาปอกุศลทั้งปวงที่ล้วนแต่ไม่ทำให้จิตใจเบิกบาน
- บุคคลท่านใดที่มีสิ่งดี 5 ประการ ที่ยกมานี้ก็นับเป็นบุญกุศลยิ่ง จัดอยู่ในผู้มีกุศลธรรมงดงาม ข้อควรพิจารณาปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คือ

๐๐ อันใด เตอดร้อนเรา สบายเรา อย่าทำ อันใดเตอดร้อนเรา สบายเรา อย่าทำ อันใดเตอดร้อนเรา เตอดร้อนเรา ก็อย่าทำ อันใดไม่เตอดร้อนเรา ไม่เตอดร้อนเรา จงคิด-จงพูด-จงทำเกิด แต่อย่าพยายามทำให้คนอื่นทำได้เหมือนใจเรา เพราะเราเอง ก็ทำให้เหมือนใจคนอื่นที่ต้องการไปหมดไม่ได้ ๐๐

คำชี้แจงจากผู้เขียนปกตินิยมเขียนสั้นๆ เกี่ยวกับ “ธรรม” เพราะต้องการให้อ่านในเวลาสั้นๆ แต่บางท่านที่ได้อ่านแล้ว เสนอมาทางผู้เขียนว่า หากเขียนโดยขยายความแม้จะยาวหน่อย ก็น่าจะเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นกว่า

ผู้เขียนขอหยิบยกเอา “วิกฤตการณ์หมู่ป่าประสพภัยติดถ้ำ” ซึ่งเป็นตัวอย่างสำคัญที่พิเศษ ทำให้ “โลกธาตุหวั่นไหว” ทั้งนี้ด้วยอำนาจบุญกุศลและบุญกรรมในอดีต ทำให้คนทั้งโลกเกิดเมตตาจิตอยากให้หมู่ป่าทั้ง 13 คนพ้นทุกข์

ในฐานะพุทธสาวก เห็นว่า เหตุการณ์หมู่ป่าติดถ้ำ อาจจะ ต้องหยิบฉวยมาอธิบายบุญกุศลยาวมากหน่อย ด้วยเหตุผู้เขียน มีปัญญาเพียงน้อยนิด แต่ท่านผู้อ่านที่สนใจติดตาม อาจจะนำไป ประกอบพิจารณาให้เกิดแสงทางปัญญาสว่างไสวมากยิ่งขึ้นก็ได้ ด้วยเหตุการณ์ “โลกธาตุหวั่นไหว” ในช่วงชีวิตเรา-ท่าน ไม่เห็น ได้ง่าย ๆ

กฎแห่งธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีอำนาจมหาศาล มีกฎบังคับของตนเอง เป็นกฎแห่งธรรมดา ที่เรียกว่า กฎ 5 ได้แก่ (1) อุตุนิยามเป็นกฎ ว่าด้วยปรากฏการณ์ธรรมชาติ อุณหภูมิ น้ำ อากาศ ฤดูกาล (2) พืชนิยาม กฎว่าด้วย การสืบเผ่าพันธุ์ พันธุกรรม กรรมพันธุ์ (3) จิตนิยาม ว่าด้วยการทำงานทางจิต ระบบจิตใจ (4) กรรมนิยาม เป็นกฎว่าด้วยกระบวนการให้ผลการกระทำหรือพฤติกรรมมนุษย์ และ (5) ธรรมนิยาม ว่าด้วยความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุ เป็นผลแก่กันแห่งสิ่งทั้งหลาย อาทิ ปฏิสมุปบาท

การที่นักฟุตบอลเยาวชนทีมหมู่ป่าอะคาเดมี 13 คน เข้าไปเที่ยวในถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่เสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2561 ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูฝน พวกเขาติดค้าง ณ เนินนมสาว ในถ้ำ นับ 10 วัน จึงได้ถูกค้นพบจากทีมค้นหา ในวันอังคารที่ 3 กรกฎาคม ซึ่งระหว่างนั้น ต้องอดอาหาร พวกเขามีเพียงแต่น้ำกินจากหินย้อยประตังซีฟ และเคลื่อนไหวหาทางออกเท่าที่จำเป็น ใช้สติ สมาธิ ควบคุมจิต อารมณ์ตน

● ภาพ 13 หมู่ป่า

ที่มา : <https://workpointnews.com>, 2561 : ระบบออนไลน์

● ภาพที่ 1 ป้ายวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ที่มา : <https://travel.mthai.com>, 2561 : สืบออนไลน์

ศูนย์อำนวยการร่วมค้นหาผู้สูญหายถ้ำหลวง (ศอร.ถ้ำหลวง) ประกอบด้วย นักดำน้ำหน่วยซีล กองทัพเรือและนักดำน้ำในระดับโลกจากนานาชาติ พร้อมกับผู้ช่วยเหลือจากรัฐและเอกชน นับเป็นหมื่นคนในภารกิจช่วยชีวิต เช่นการสูบน้ำในถ้ำและเหนือถ้ำ ระบบเติมอากาศ การใช้แสงสว่าง การสนับสนุนเสบียงอาหารและบริการแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในสนาม เป็นต้น ได้ทำการช่วยชีวิตหมู่ป่าออกมาได้ทุกคนโดยปลอดภัย ในวันที่ 8-9-10 กรกฎาคม โดยได้นำออกมาแต่ละวัน 4-5 คน โดยลำดับ มีสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศนับพันคนมาทำข่าว การกู้ชีพเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะในถ้ำมีน้ำมากมหาศาล (กว่า 3.2 ล้านลิตร) ถ้ำมืด หนาวเย็น อากาศน้อย ถ้ำแคบ หินในถ้ำแหลมคม การลอดตัวตรงทางแคบทำได้ยาก ต้องวางเบสไลน์ วางจุดขวดเติมอากาศต้องวางเป็นระยะๆ เพราะการดำน้ำ จากปากถ้ำไปยังจุดเนินนมสาวราว 3.85 กิโลเมตร มีดสนิท ดำน้ำไปกลับใช้เวลา 9-11 ชั่วโมง ประกอบกับต้องทำงานแข่งเวลาในขณะที่การพร่องน้ำสูบน้ำออกจากถ้ำไม่ทันการณ์ กับการที่น้ำไหลลงมาท่วมในถ้ำซึ่งไหลลงมาจากผิวด้านเหนือถ้ำ นอกจากนี้ยังต้องเจาะบาดาลเหนือถ้ำในดินที่อมน้ำพร้อมกับการต้องเปียงทางน้ำไปลงไน้ร่นาใกล้เคียง ขณะที่อุปกรณ์ดำน้ำทันสมัยมีเฉพาะนักดำน้ำถ้ำระดับโลก (เป็นเครื่องที่แปลง CO_2 จากการหายใจได้แปลงเป็น O_2) ทางหน่วยซีลไทยไม่มี อุปกรณ์ดำน้ำธรรมดาใช้ได้เพียง 2-3 ชั่วโมง จึงดำน้ำในเวลาจำกัดมาก ต้องอาศัยขวดเติมอากาศ

สภาพกายภาพ ภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

ถ้ำหลวง มีความยาวจากฝั่งไทยจรดฝั่งพม่า ราว 10.3 กม. นับเป็นถ้ำที่มีความยาวลำดับที่ 4 ของประเทศไทย (ลำดับ 1

คือ ถ้ำพระวังแดงจังหวัดพิษณุโลก 13.6 กม. ลำดับ 10 คือ ถ้ำผาผึ้ง จ.น่าน ยาว 4.75 กม.)

ถ้ำหลวง เป็นถ้ำหินปูน ชนิด high energy flood cave (active cave หรือ ถ้ำเป็นที่มีน้ำหลากท่วมเร็ว ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยตลอดความยาว เป็นถ้ำมืดมืดได้ถ้ำมีลำธารน้ำไหล ไพรงอากาศลดลงเมื่อน้ำท่วมหลากสูงในถ้ำ บางจุดของถ้ำแคบมากคดเคี้ยว มีหินแหลมคม มีโคลนเลนบางตอน

ส่วนแคบของถ้ำ เกิดจากน้ำพัดพาทรายมากลบช่องแคบที่มีหินขนาดใหญ่ขวางอยู่ ส่วนที่เป็นโถงใหญ่และมีมวลน้ำมาขังมาก เรียกว่า พัทยา มีหาดทรายที่เรียกพัทยาบิช บางตอนมีโถงขนาดใหญ่กว้างนักหลายโถง ทางเดินสั้นๆ บางตอนเดินได้แต่การไปมาภายในถ้ำต้องใช้วิธีดำน้ำในถ้ำ และต้องใช้อุปกรณ์ดำน้ำที่มีประสิทธิภาพช่วยในการหายใจนานกว่าการดำน้ำทั่วไป

ในถ้ำอากาศหนาวเย็น อากาศใช้หายใจ O_2 ระดับ 15-25% (ปกติร่างกายต้องการ O_2 ระดับ 21%)

เขานางนอน เป็นเขาเหนือถ้ำ มีสภาพต้นไม้เขียวชอุ่ม เป็นป่าเบญจพรรณ มีสภาพรับน้ำและมีโพรง-ชอกหิน เป็นทางน้ำไหลลงถ้ำมากมายหลายจุด กระจายทั่วบริเวณ จุดใหญ่เรียก Sink hole ในฤดูฝน พื้นดินบนภูเขาดูดซับน้ำฝนจนอมน้ำพร้อมที่หยดลงสู่หินย้อยจากเพดานถ้ำ จึงเป็นหินย้อย ส่วนที่ลงพื้นถ้ำก็เป็นหินงอก บริเวณที่หมู่ป่าติดในถ้ำมีหินย้อยเป็นนมสาวเรียกเนินนมสาว

การพร่องน้ำจากถ้ำ ก็ต้องใช้สูบน้ำออกจากลำธารในถ้ำเจาะบาดาล เปียงทางน้ำที่เป็นจุดรับน้ำ ทำทางระบายบนผิวดินเหนือถ้ำ ต้องแข่งกับการตกของฝนที่ชุกหนัก (โดยเฉพาะช่วงฤดูฝน) และในตอนกู้ชีพนำหมู่ป่าออกจากถ้ำ ซึ่งพร่องน้ำได้บางส่วน เพราะน้ำหลากไหลลงถ้ำมาจากหลายทิศทาง

● ภาพที่ 2 ปฏิบัติช่วยชีวิตในถ้ำ ที่มา : <https://themomentum.co>, 2561 : ระบบออนไลน์

เหตุใดคนทั่วโลกเกิดเบตตาคืออยากช่วยชีวิตหมู่ปา

ระบบสื่อสารดาวเทียมที่รวดเร็ว ไร้พรมแดน ชาวหมู่ปาที่เป็นนักกีฬาฟุตบอล อายุน้อย (11-17 ปี) กับโค้ช (25 ปี) ติดค้างในถ้ำในช่วงเวลาเดียวกับการแข่งขันฟุตบอลโลก จุดชนวนให้โลกเห็นว่า เด็กเล็กทุกคนตามประสา เป็นนักกีฬาที่มีวินัยนับว่าน่ารัก น่าซึ้ง (ปิยะรุ้ง-สาตะรุ้ง) ผู้เคยสำรวจถ้ำหลวง Mr.Vern Unsworth (ชาวอังกฤษ, เขยเขียงราย) รีบรุดไปดูแล และ Mr.Martin Ellis (ชาวเดนมาร์ก เขยหล่มลัก เคยทำแผนผังถ้ำหลวงมาแสดงตัวกับ ศอ.ถ้ำหลวง คนแรกบอกไม่มีเวลาแล้วให้ติดต่อ Mr.Rick Stanton (นักดำน้ำถ้ำระดับโลกชาวอังกฤษ, ปัจจุบันเป็นพนักงานดับเพลิง Coventry) กับคู่หูคือ Mr.John Volanthen (ผู้มีประสบการณ์ช่วยเหลือ กู้ภัยในถ้ำฝรั่งเศสและนอร์เวย์) ทั้งสองมีอุปกรณ์ดำน้ำที่มีประสิทธิภาพสูงติดต่อพวกเขาที่ Derbyshire Cave Rescue Organization UK Embassy ASA) เปิดเผยภายหลังว่า Stanton มีเพื่อนสาวเป็นพยาบาลในออสเตรเลีย และชาวเขียงรายก็เดินทางมาช่วยในภารกิจนี้ด้วย

เมื่อทั้งสองมาถึงถ้ำหลวง ก็แจ้งกับ ศ.อ.ร.ว่า งานนี้เป็นภาระหนักหน่วงให้ขอตัว Dr.Richard Harris วิศวกรแพทย์ชาวออสเตรเลีย ประจำ Medstar บริการกู้ชีพทางอากาศ south Australia มาช่วยเพราะเขามีประสบการณ์เคยช่วยผู้ประสบภัยในถ้ำที่มีน้ำเย็นจัดมาแล้ว ฝรั่งทุกคนเห็นการทำงานทีมไทยแข่งขันทุ่มสุดตัว เอาจริงจังทั้งยังมีพระมหากรุณาเป็นล้นพ้นที่พระเจ้าอยู่หัวโปรดพระราชทานอุปกรณ์ และเครื่องมือที่หน่วยซีล ต้องการกับโปรดให้จัดตั้งโรงครัว ทั้งนี้เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์โปรดพระราชทานเงินหลายแสนช่วยเหลือ อีกทั้งพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์โปรดประทานกำลังใจและความช่วยเหลืออื่นๆ

ชาวไทยหลากหลายอาชีพ รีบรุดมาตั้งโรงงานเป็นเสบียงให้คนทำงานและสื่อต่างๆ วินมอเตอร์ไซด์ค์ปากทาง ช่างตัดผม นวดฝ่าเท้า ร้านซักผ้า (พอ วัชรดล) ช่วยซักชุดที่หน่วยซีลที่ทำงานในถ้ำ คนไทยชนชาวดมมัต สเด็ก ฮอทด็อก ไข่ดาว กาแฟสด ไว้บริการฟรี ชาวนาแม่ข้าวในนาตนจะเสียหายก็ยอมประมุขประเทศใหญ่ๆ และประมุขศาสนาต่างๆ แสดงความห่วงใย รวมถึงการขนเครื่องสูบน้ำพญานาค และเครื่องเจาะน้ำบาดาลทั้งขนาดใหญ่และเล็ก ต่างก็นำมาใช้โดยสมัครใจไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายใดๆ ขอให้หมู่ปาปลอดภัย

กระแสข่าว ทำให้โลกรับรู้ ติดตาม ผูกพัน เป็นทุกข์แทนเกิดจิตเมตตา ห่วงใย อยากช่วยให้พ้นทุกข์ในถ้ำมืดเล็กๆ คงหิวมาก โลกถูกจินตนาไป กรรมปรากฏในถ้ำ บุญกุศลเกิดในถ้ำ และบนถ้ำจากมนุษยธรรมที่ช่วยกันตามหา โลกธาตุหวั่นไหว ไม่ใช่ญาติก็เหมือนญาติ ไม่ใช่พี่น้องก็เหมือนพี่น้อง คนทั่วโลกค้นหาเรื่องถ้ำหลวงในกูเกิ้ลเพื่อตามหมู่ปาติดถ้ำถึง 369 ล้านครั้ง

คนทั้งโลก มาช่วยชีวิตหมู่ปา นี่เป็นบุญกุศลหรือสุขวิบาก คือ ผลบุญจากชาติภพเดิม ใช้หรือไม่? และการที่พวกเขา ถูกลำท่วมในถ้ำกักตัว อดอาหารอยู่ในถ้ำมืดมืด หนาวเย็น พบความลำบากกินนอน ขับถ่าย เป็นกรรมวิบาก ใช้หรือไม่?

นี่คือ กรรมนิยาม ใช้ใหม่ กฎแห่งกรรมมีจริง แน่แท้ ส่วนการที่หมู่ปาราว 4 คน มีปัญหาด้านสถานะทางสัญชาติหรือเผ่าพันธุ์ รอการพิสูจน์ ตกอยู่ใน พิษนิยาม คือ กฎทางพันธกรรมเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ แม้ขณะนี้ หมู่ปาเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกแล้วก็ตามที ยังคงมีอุปสรรคให้ต้องดำเนินการในการขอสัญชาติ

เจตนาที่หยาบมากแล้ว เพื่อท่านทั้งหลาย จะได้เข้าถึงกฎ 5 แห่งธรรมชาติว่ามีอำนาจยิ่ง เป็นดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้โปรดเทศนาไว้นานกว่า 2,600 ปีแล้ว

● ภาพที่ 3 ไช้เอกนอน

ที่มา : <https://www.thairath.co.th/content/1340297>,
2561 : ระบบออนไลน์

ไช้เอกผู้นำทีมหมูป่าในภาควิกฤติ 10 วันติดกัน

นายเอกพล (เอก) จันทะวงษ์ ไช้ที่มีอายุ 25 ปี อายุสูงสุดในกลุ่มหมูป่าซึ่งเป็นเด็กส่วนใหญ่มีอายุเพียง 11-17 ปี (จำนวน 12 คน) ที่ถูกน้ำในถ้ำกักตุนไว้ 17 วัน กว่าที่ทีมค้นหาพบนั้น ทีมหมูป่าถูกกักขังแล้วนาน 10 วัน ดังกล่าว

วันที่ 23 มิถุนายน 2561 เมื่อทีมหมูป่าติดน้ำท่วมในถ้ำ เขาให้เด็กทั้งหมดทิ้งกระเป๋าสัมภาระ แล้ววิ่งหนีน้ำ พบโพรงถ้ำให้เด็ก ๆ ช่วยกันขุดโคลนดิน โดยใช้เศษแผ่นหิน ขุดยกหินออกเปิดทางให้กว้างแล้วลอดเข้าไปถึงสามแยกน้ำไหล เมื่อน้ำหลากมากเข้าจึงต้องพาตัวหนีเข้าไปเรื่อย ๆ แม้จะช่วยกันก่อกำแพงดินกันแต่ไม่อาจสู้แรงน้ำได้ พวกเขาต้องเดินลุยน้ำไปจนถึงเนินนมสาว ปรับสภาพเนินให้เป็นพื้นราบ ให้พอพักอาศัยชั่วคราวในถ้ำหนาวมาก ไช้เอกให้เด็ก ๆ ช่วยกันขุดอุโมงค์ลึก 5 เมตรไว้พักนอนร่วมกัน อาศัยไต่ก้อนไม้ให้หนาว เด็กคนเล็กสุด 11 ขวบ (ไตตัน) เขากอดทุกคืนเพื่อปลอบใจ ไม่ให้กลัวความมืด ตลอดเวลา กินน้ำย่อยจากหินย่อยพอประทังชีวิตไม่ให้หิว ให้เด็กอยู่นิ่งนั่งสมาธิ เชฟพลังงานตัวเองให้ทุกคนมีสติ เอาความสงบยับยั้งความตื่นตกใจจากความหวาดกลัวทั้งให้คลายจากความมืดและการอดอาหาร

สื่อชาวเยอรมัน (Rita Laut) กล่าวว่าเด็กหมูป่าแข็งแกร่งทำได้ในสิ่งเหลือเชื่อ โดยมีไช้เอกเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ

ทำให้คนค่อนข้างหันมาสนใจเรื่อง**สมาธิ** เพราะเป็นสิ่งเดียวที่ก่อความสงบสุขในท่ามกลางวิกฤติ ไช้เอกเป็นประทีปแห่งความหวังพรุ่งนี้คนค่อนข้างจะรู้จักสมาธิ

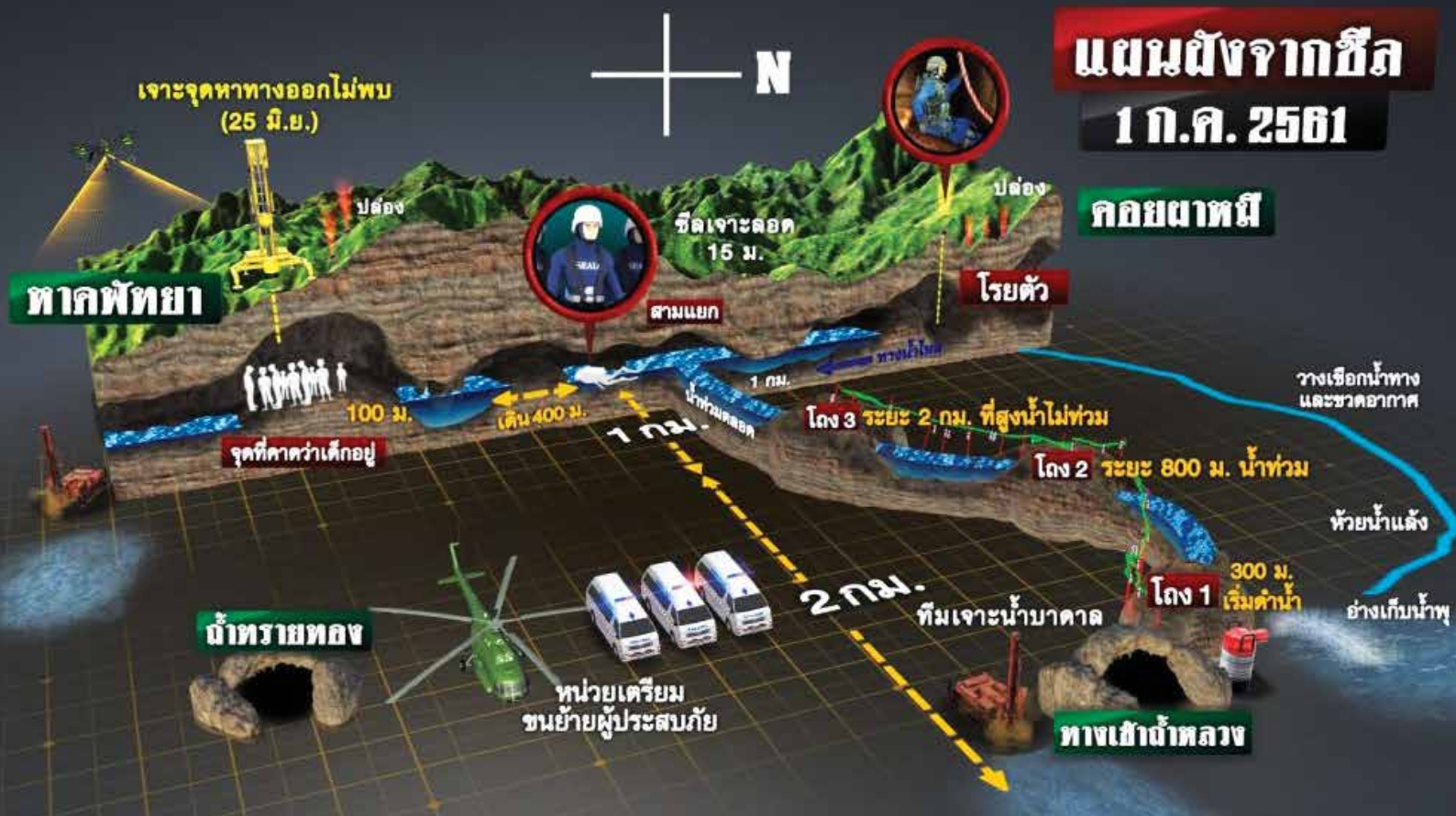
เขาจะรู้จักบุญที่เกิดจาก**สมาธิ** เมื่อเกิดความสุขใจสุขกาย คนค่อนข้างจะมีเมตตาธรรม ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียนกัน

ปัญหาใหญ่ของการติดถ้ำ คือ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดการสงบสติอารมณ์ในที่แคบ ๆ มืดมืด แม้แต่จะมีอาหารก็ยังเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก สมาธิลดการตื่นกลัวและการหวาดวิตกที่ครอบงำอารมณ์ เราได้พบมหาสมบัติที่เปล่งประกายงดงามคือ สมาธิ จากถ้ำลึกกลับที่มีทั้งความหวุ่นไหว ความหมัดหวัง และเกิดความสมหวังขึ้นใหม่

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี สอนไว้ว่าการแก้กรรมเวรให้ถูกต้อง คือ การต้องทำสมาธิ เพราะเป็นการฝึกหัดจิตโดยตรง หากสติคุมจิตที่เป็นผู้ก่อกรรมเวร ให้ตั้งจิตในความสงบ มีสติตื่นรู้ไม่ส่งสายไปแสวงหากรรมเวร กรรมเวรของจิต ก็จะสิ้นสุดเพียงนี้

ประวัติเดิมไช้เอก กำพร้าบิดา มารดา เคยบวชเรียนที่ลำพูน 7 ปี นำเรื่องสติ-สมาธิ-ปัญญา ระหว่างที่ได้บวชเรียนมาใช้ในการยามวิกฤติได้อย่างน่าสรรเสริญ โรงเรียนในออสเตรเลียได้บรรจุการสอนสติ สมาธินี้แล้วหลายแห่ง วุฒิสภาไรอันเสนอเรื่องสมาธิในพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ชาวอเมริกันต้องฝึกหัดเรียนรู้ทั่วประเทศ

● ภาพที่ 4 ภาพแผนผังจากซิล ที่มา : <https://เรื่องจริงผ่านเลนส์.com>, 2561 : ระบบออนไลน์

การดำเนินการ “ค้นหา-กู้ชีพ และส่งกลับ” หนูป่า

ภารกิจหนักภายใต้การบริหารจัดการของ ศอ.ร. นำโดย ท่านณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผวจ.เชียงราย (ขณะนั้น) ในฐานะ ผอ.ศอ.ร., พล.ร.ต.อาภากร อยู่คงแก้ว ผอ.รบพิเศษทางเรือ, นอ.อนันต์ สุรารวรรณ (หน.หน่วยซีล) ทีมนักดำน้ำในถ้ำหน่วยซีล และผู้เชี่ยวชาญนานาชาติ 15 ประเทศ ระดับ The World Best Divers, ทหารเรือหน่วยซีล 158 ชีวิต, ทหารบก, ตำรวจ, นักวิชาการ วิศวกรรม, ธรณีวิทยา ฟิสิกส์ และอีกมากมายที่มีจิตใจเสียสละน่ายกย่อง นับว่าเป็นทีมระดับโลก ที่สามารถเปลี่ยน Mission Impossible มาเป็น Mission Possible อย่างที่ไม่เคยปรากฏที่ใดในโลก พวกเขาสามารถค้นหากู้ชีพ 13 หนูป่า จากถ้ำมืดมืด หนาวเหน็บ อากาศหายใจที่น้อย น้ำท่วมมากในถ้ำ ต้องใช้วิธีการดำน้ำที่แสนลำบากช่วยออกจากถ้ำ

ด้วยพระบารมีปกเกล้า พระเจ้าอยู่หัวโปรดพระราชทาน ช่วยทุกอย่างที่จำเป็น ทั้งอุปกรณ์ดำน้ำ อาหารระหว่างการทำงาน ระดมสรรพกำลังเครื่องมือสูบน้ำ การค้นหาตาน้ำบนถ้ำแบบปูพรม ของทหารตำรวจนับพันนาย ทุกความพยายามไม่อาจนำมาซึ่งความสำเร็จ แต่ทุกความสำเร็จล้วนบังเกิดจากความพยายาม ปฏิบัติการนี้ทำให้เราสูญเสียเจ้าแซม (น.ต.สมาน กุนัน) นักดำน้ำ หน่วยซีลในภารกิจหนักหน่วง วิฤตการณ์นี้ ร้อยรัก หลอมรวม ความรักความปรารถนาดีของคนทั่วโลกโดยไม่เลือกชาติ ศาสนา ศิวัพพรณ เพศ วัย การกั๊ยระดับโลกนี้ น้ำใจโลกไหลรวม อย่างท่วมท้น

ทุกวันนี้ คนทั้งโลก เข้าใจชัดเจน ทีม ศอ.ร. ได้ค้นหา สมุทัย อันเป็นต้นเหตุแห่งทุกข์ คือ ระดับน้ำท่วมในถ้ำที่ขึ้นสูงมาก (กัก 13 หนูป่าไม่สามารถออกได้) นิโรธ ความดับทุกข์ คือ การเอาชีวิตทั้ง 13 คนออกมาโดยดำน้ำไปช่วย มรรค วิธีดับทุกข์ โดยให้ยัดนักดำน้ำ ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์จำเป็น ไปพาตัวออกมา ทีมช่วยเหลือดำเนินการด้วยสัมมาทิฐิ เป็นความเห็นชอบร่วมกัน ทั้งหลักวิชาการ เทคโนโลยีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือ วิธีและแนวทางปฏิบัติอื่นๆ ที่จำเป็น อาทิ การตัดทางน้ำทุกทางที่จะลงสู่ถ้ำ เช่น การค้นหาลูก sink hole การสูบน้ำ การเปียงทางน้ำ เจาะบาดาล การลำเลียงเครื่องมือหนักบนเขาสูง มีการวางแผนต่อไปในการนำตัวเด็กส่งแพทย์ที่โรงพยาบาลโดยเฮลิคอปเตอร์ รถลำเลียง โดยระบบการจราจรมิให้ติดขัดในนาที่ฉุกเฉินช่วยชีวิต เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น การจัดระบบการให้ข่าวแก่กองทัพสื่อมวลชน นับพันคนจากทุกสารทิศของโลก นับว่ามีประสิทธิภาพสูง

แนวปฏิบัติของ ศอ.ร. ภายใต้การดำเนินการที่มีแผน ดี-ยึดหยุ่น-มีประสิทธิภาพ คนทั้งโลกยกย่องว่าเป็นการบริหารจัดการที่ดีเยี่ยมซึ่งฝรั่งในชาติที่พัฒนาเจริญแล้ว ให้ดูไทย เป็นตัวอย่าง มีเฟสบุ้คจาก Darren Marshall (ออสเตรเลีย) และ BBC News (UK) เผยแพร่ น้ำใจ-ความเสียสละ-สามัคคีในการช่วยเหลือนี้ Breanne Smutnik ประทับใจคนไทยกับความห่วงใยของเขาที่มีต่อเด็ก เขาชื่นชมในการช่วยชีวิตและทำทุกอย่างให้เด็กกลับบ้าน

โลกปิตินี้ดีเมื่อช่วยทีมหมูป่ารอดชีวิตได้

มหากาพย์ ที่เกิดขึ้นในดวงจิตของทุกคนในโลก ระหว่างการดำเนินการช่วยชีวิต มหาเศรษฐี อาทิ Elon Musk (บริษัทเทสลา) นำแคปซูลดำน้ำมาช่วยในสายตาฝรั่งเศสแม้คนไทยจำนวนมากจะยากจนเพียงใด ต่างขนเครื่องมืออุปกรณ์ เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องเจาะบาดาล เป็นต้น มาช่วยยามวิกฤติ

ผู้ที่ยังไม่มีโอกาสมาช่วย เขาตั้งใจรอรับทีมค้นหากู้ชีพเมื่อปฏิบัติการเสร็จลงตาม ด้วยจิตใจอยากตอบแทนขอบคุณวีรบุรุษ

ชาวอุตรดิตถ์ นำทุเรียนหลง-ลับแล พร้อมข้าวปลาอาหารเข้าเมื่อทีมสูบน้ำพญานาคแฉะพัก ขากลับบ้านคนจังหวัดนครปฐมต้อนรับการกลับมาด้วยความขอบคุณ

พ.ท.น.พ.ภาคย์ โลหารชุน (ผบ.พัน เสนารักษ์ 3 ค่ายสุรธรรมโศกราช) ผู้ใช้ชีวิตอยู่กับหมูป่าตลอดเวลาได้รับการยกย่องสรรเสริญเป็นแพทย์ต้นแบบแห่งการทำคุณความดีจากแพทยสภา

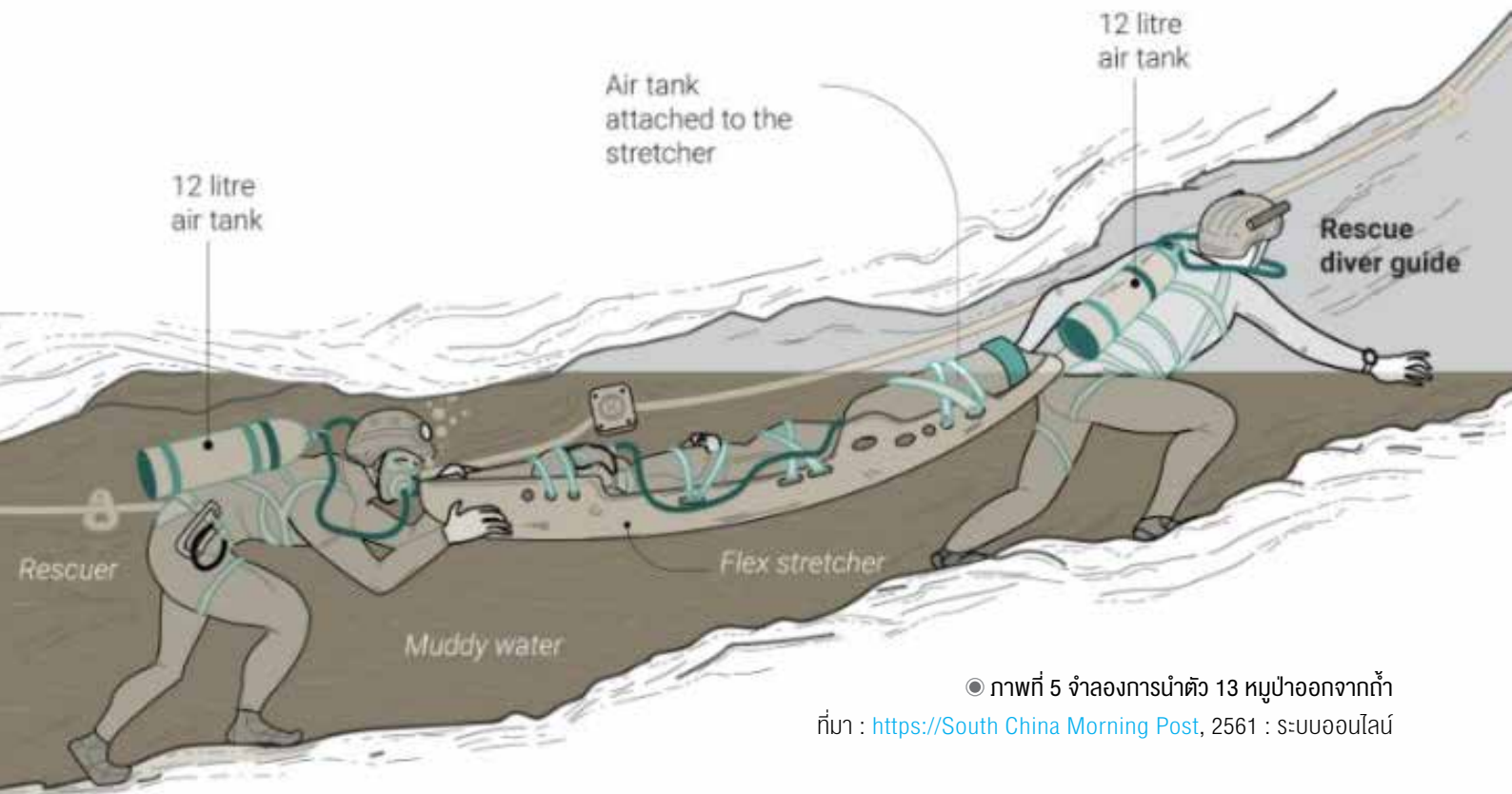
นักปั่นผาอ่าวไร่เลย์ จังหวัดกระบี่ และทีมเก็บรังนกนางแอ่น เกาะลันตา จังหวัดตรัง เป็นที่ยอมรับคุณความดีครั้งนี้เป็นกุศลทานยิ่งใหญ่

วีรบุรุษมักจะทำแล้วไม่พูด วีรบุรุษนั้นหากจำเป็นเขาจะพูดอย่างอ่อนน้อม ยกย่องให้เกียรติผู้อื่น ดังเช่น Stanton และ Volan Then (พูดที่อังกฤษ) กับ Dr.Richard Harris (วิสัญญีแพทย์

ชาวออสเตรเลีย พูดที่ออสเตรเลีย) ว่า เขาไม่ใช่ Hero แต่เขาได้รับความช่วยเหลือภารกิจนี้อย่างดีจากหน่วยซีลทหารเรือไทย ภารกิจจึงสำเร็จ อย่างไรก็ตาม คนไทยทุกคนต่างขอบคุณและชื่นชมวีรกรรมของเขา วีรบุรุษตัวจริงที่ไม่ได้พูดเลย คือ น.ต.สมาน กุนัน (ชาวร้อยเอ็ด) ผู้เสียชีวิตในถ้ำ ขณะที่คนทั้งโลกพูดถึงเขา และศิลปินแห่งชาติอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ จะทำอนุสาวรีย์หน้าถ้ำหลวงให้

ลูกหมูป่า 12 คนจะบวชให้เจ้าแซม อีกคนนับถือศาสนาคริสต์ ก็จะทำพิธีทางศาสนาระลึกถึงคุณความดี ซึ่งกำหนดพิธีบวชในวันศุกร์ 27 ก.ค. 61

คำกล่าวของท่านผู้ว่าพะเยา ณรงค์ศักดิ์ ที่ว่า **“เจอคนหายอย่าลืมคนหา”** โลกยังคงคิดคำนึงถึงเขาตลอดไป เมืองไทยมีวีรบุรุษไม่น้อยทั้งคนไทย-เทศ **จิตนิยาม**หรือกฎของจิตกำกับโลก, ทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยอรรถประโยชน์ (Utilization) ไม่มีผลใดๆ วันนี้โลกเข้าสู่มิติแห่งกุศลธรรม เป็นมิติแห่งความนุ่มนวล อ่อนโยน เป็นมิติที่ว่า Today The World Won เพราะภารกิจที่ยิ่งใหญ่ สำเร็จลงได้ด้วย พลังจากทุกคนทุกชนชาติ Mr.Burton Blume นักการตลาดชาวอเมริกันว่า Rebranding Thailand in the Dark Cave นี่เห็นจากจิตใจไทย ขยายการท่องเที่ยวที่ว่า Amazing Thailand เพราะจิตเมตตาคนไทยนั้น ดีกว่าการโฆษณาเน้นหมิ่นๆ ล้านบาท ความช่วยเหลือหลังไหล่ทั่วสารทิศของโลกมาสู่ไทย

© ภาพที่ 5 จำลองการนำตัว 13 หมูป่าออกจากถ้ำ

ที่มา : <https://South China Morning Post>, 2561 : ระบบออนไลน์

● ภาพที่ 6 การบวชของ 13 หมูป่า

ที่มา : <http://www.siamsport.co.th/football/otherleague/view/81958,2561> : ระบบออนไลน์

● ภาพที่ 7 จำเชม

ที่มา : <https://www.posttoday.com/social/general/557353,2561> : ระบบออนไลน์

มีคำกล่าวของชาวอังกฤษวีรบุรุษนักดำน้ำถ้ำกล่าวว่า ประเทศไทย คือ The Magic land of Excellence (ดินแดนแห่งความมหัศจรรย์ล้ำลึก) ประธานฟีฟ่า (จานนี่ อินฟาทิโน) ผู้จัดการสโมสรคาร์ลี้ แคนตี (แฟรงค์ แลมพาร์ด) เดวิด เบคแฮม (นักฟุตบอลแมนเชสเตอร์) ประธานสโมสรเบนฟิกาโปรตุเกส (หลุยส์ ฟิเลเป เวียร่า) สโมสรบุนเดสลีก้า เยอรมัน (บาเยิร์น มิวนิค) และ น.ส.จิณณ์ณิตา บุคดี (มิสไทยแลนด์เวิลด์ 2016) แสดงความปิติยินดี การช่วยเหลือชีวิตหมูป่าได้สำเร็จ โดย รวมพวกเขาพากันกล่าวว่าเป็นดินแดนที่น่าอัศจรรย์พิเศษ มาร์ค ซัคเกอร์เบิร์ก (เจ้าพ่อเฟซบุ๊ก) ทิมลิเวอร์พูล แมนยู และอีลอน มัสก์ ว่า เมื่อช่วยชีวิต 13 หมูป่าได้สำเร็จ คนทั่วโลกมีความสุขมาก

๐๐

นี่จะเป็นด้วยวิบากกรรม
อานุภาพแห่งธรรมชาติ
หรือเพราะสื่อสร้างเหตุการณ์
หรือจะเป็นเพราะเหตุการณ์สร้างสื่อ

๐๐

ธรรมป่าจ๋อนล้านนา พัฒนาแห่งการขอฝน เพื่อการปลูกข้าว

เมืองลำนานันมีพิธีกรรมมากมายเกี่ยวกับการเกษตรกรรม ที่สำคัญมีพิธีกรรมการเทศนาธรรมชื่อว่า **“ธรรมป่าจ้อน”** เพื่อขอฝนจากฟ้าผ่าให้ตกต้องตามฤดูกาล ได้นำมาทำนา ทำการเกษตรให้มีข้าว มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ชีวิตอยู่กันอย่างมีความสุขดีแท้

เป็นที่ทราบกันดีว่าในวิถีชีวิตผู้คนลำนานาหรือเรียกว่าคนเมืองนั้นมีชีวิตผูกพันกับวิถีการทำเกษตร พร้อมๆ กับผู้คนลำนานาต่างมีความเชื่อในพระพุทธศาสนา จึงได้นำเรื่องราวในพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันโดยการนำนิทานธรรมะเรื่องป่าจ้อนมาพอสรุปความได้ดังนี้

ครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าทรงเสวยพระชาติเป็นพญาปลาช่อน (ปลาช่อน ป่าจ้อน = คนเมืองเรียกว่าป่าหลิม) ครองบริวารอยู่ในสระน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ต่อมาบ้านเมืองเกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลยาวนาน น้ำในสระต่างๆ กำลังจะแห้งขอด ทำให้สัตว์ทั้งหลายในสระเกิดความเดือดร้อนจะไปสู่ความตาย ฝ่ายพญาปลาช่อนเห็นดังนั้นจึงตั้งสัจจะอธิษฐานว่า

ด้วยความเชื่อในบารมีของปลาช่อนตามตำนานที่เล่าสืบมานั้น ผู้คนชาวบ้านจึงคิดริเริ่มโดยการนำ **“ไม้แก่นอง”** (ต้นไม้ที่ตายลอยมาเวลาน้ำท่วมแก่นอง) มาตัดแต่งแกะสลักเป็นตัวพญาปลาช่อนไว้ร่วมในพิธีแหกนา บูชาพระแม่โพสพ หรือบางโอกาสที่ฟ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ฝนแล้งไม่มีน้ำทำนา ชาวบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์มาเทศนาธรรมเกี่ยวกับพระยาปลาช่อน ชื่อคัมภีร์ว่า **“ธรรมพญาปลาช่อน”** หรือธรรม **“มัจฉาปลาช่อน”** เพื่อให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลชาวบ้านจะได้เริ่มการปลูกข้าว ทำนาทำการเกษตรทำให้ชีวิตมีกินมีใช้มีความสุข

ในบางท้องที่หรือถิ่นอื่น ๆ อาจไม่มีไม้แก่นอง ผู้คนอาจจะตัดเอาไม้มนาง ไม้ค้อ หรืออาจใช้เส้นดอกจากไม้ไผ่มาสานเป็นตัวปลาช่อนแทนก็ได้แล้วแต่ท้องถิ่น

พิธีกรรมเกี่ยวกับธรรมป่าจ้อน (ปลาช่อน) จึงมีนัยความสำคัญและความหมายหลายระดับทั้งการพึงธรรมป่าจ้อนกับการตั้งธรรมป่าจ้อน

การพึงธรรมป่าจ้อน เป็นพิธีกรรมเล็กๆ ที่ไม่ต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีมากมาย ผู้คนจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลกับชาวบ้านชุมชนหนึ่งๆ หรือการนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ธรรมป่าจ้อนในพิธีแหกนา พิธีเลี้ยงขุนน้ำ หรือในยามที่ผู้คนเพียงต้องการพึงธรรมนี้เป็นโอกาสพิเศษต่างๆ

การตั้งธรรมป่าจ้อน เป็นพิธียิ่งใหญ่จะทำเมื่อบ้านเมืองเดือดร้อน ฝนแล้ง ถึงฤดูทำนาแล้วไม่มีฝนตก ฝนดิน และทุ่งนาตากแดดแผ่นดินแตกระแหง เกิดภัยพิบัติทำให้ชาวบ้านชาวเมืองขาดน้ำดื่มใช้ในชีวิตประจำวัน คราวนี้เองชาวบ้านต้องจัดพิธีใหญ่เรียกว่า **“ตั้งธรรมป่าจ้อน”** โดยผู้เฒ่าผู้แก่จะทำการเลือกสถานที่เหมาะสม ระดมกำลังชาวบ้านทุกครัวเรือนตั้งปะรำพิธียิ่งใหญ่ประดับประดาด้วยช่อตุงไชย ตั้งแท่นสถิตยพระพุทธรูป ตั้งแท่นท้าวทึงสี่ หอพระอุปคุต จัดล้อมรั้วพิธีด้วยราวขั้วพร้อมด้วยเครื่องบูชาครู เครื่องบูชาเทวดาทั้งหลาย หลังจากนั้นจึงนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระพุทธรูปเสร็จแล้วจึงมีการเทศนาธรรมป่าจ้อนตามลำดับ ผู้คนชาวบ้านทั้งบ้านทั้งเมืองก็จะตั้งใจมาร่วมพิธีสำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกันมิขาด

๘๘
แม้นจะเกิดมาในฐานะ
ที่บริโศกสัตว์ด้วยกันก็จริงอยู่
แต่ตนก็มีเคยเบียดเบียนสัตว์ใด
ด้วยสัจจะดังกล่าวงอให้ฝนตกลงมา
เพื่อทำการสงเคราะห์แก่สัตว์ทั้งหลาย
ที่กำลังเดือดร้อนด้วยเกิด
๘๘

ด้วยอำนาจแห่งคำอธิษฐาน พระอินทร์ได้บัญชาให้เทพบุตรนามว่า **“วาลาห”** ลงมาขับเพลง **“เมฆคิตะ”** โดยการผินหน้าไปทางทิศตะวันตก เมื่อนั้นก็บังเกิดทำให้เหล่าเมฆทั้งปวงแตกเป็นเสี่ยง เกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฝนตกลงมาจนทำให้ทั่วทั้งเมืองไปทั้งเมืองด้วยเดชอำนาจคำอธิษฐานแห่งพญาปลาช่อนดังกล่าวนั่นเอง

สรุปสาระแห่งการพึ่งธรรมป่าจ๋อน (ปลาช่อน) หรือพิธีกรรมตั้งธรรมป่าจ๋อน เป็นการเรียกขวัญกำลังใจของผู้คน ชาวบ้านให้ต่อสู้กับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในการทำนาทำไร่ทำการเกษตร การหาวิธีการพื้กกำลังใจ ของชาวบ้านทำให้มีการยึดเหนี่ยวจิตใจชาวบ้านประชาชนทั้งหลายไม่ให้อย่อท้อยอมแพ้ต่ออุปสรรคหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ผู้คนที่มาร่วมพิธีกรรมมีกำลังใจ และความเข้มแข็งดีแล้วย่อมร่วมกันคิดหาทางออกในการแก้ไขปัญหาของทุกคน และชุมชนส่วนรวม

นับเป็นกุศโลบาย
ด้านกระบวนการ
มีส่วนร่วมการรวมพลังใจ
ให้ผู้คนสู้กับปัญหา
โดยใช้พิธีกรรม
ทางศาสนาได้ดีแท้

ของกินบ้านเฮา

กัณณิกา จามสี้

น้ำเงี้ยว

(สูตรเชียงใหม่)

น้ำเงี้ยว เป็นอาหารเหนือที่นิยมรับประทานกันมากในภาคเหนือตอนบน เพราะทำได้ไม่ยาก สำหรับน้ำเงี้ยวสูตรจังหวัดเชียงราย นั้นอาจจะมีรสชาติแตกต่างจากน้ำเงี้ยวที่มาจากแหล่งอื่น เพราะมีรสชาติน้ำซุปรที่เข้มข้นติดันมาก เกล็ดอีกอย่างคือ ไม่ได้จำกัดเฉพาะแต่เส้นหมี่จีนเท่านั้น จะใช้เส้นก๋วยเตี๋ยว และใส่ดอกเงี้ยว เพิ่มรสชาติอีกอย่าง ส่วนสูตรของเชียงใหม่ไม่มีใส่ดอกเงี้ยว น้ำเงี้ยวสามารถทำได้ทั้งเนื้อหมูและเนื้อวัว สำหรับเนื้อวัวแล้วจะมีรสชาติที่เข้มข้นอีกอย่าง แต่ต้นทุนของวัตถุดิบอาจสูงกว่าหมู

ส่วนผสม

1. กระดูกอ่อน	1	กิโลกรัม
2. หมูสับ	4	ขีด
3. เลือดไก่ หรือเลือดหมู	3	ก้อน
4. เลือดหมูสด (เลือดน้ำ)	1	ถ้วยตวง
5. มะเขือเทศ (พันธุ์เล็ก)	4	ขีด
6. ดอกจิวแห้ง	1	กำมือ
7. กระเทียม	3	ขีด
8. เกลือ	1/2	ช้อนโต๊ะ
9. น้ำปลา	1	ช้อน
10. น้ำมันพืช	1	ถ้วย
11. ขนมหิน	1	กิโลกรัม

เครื่องเคียง

1. กระเทียม	1	ถ้วย
2. ผักชี	6	ต้น
3. ต้นหอม	4	ต้น
4. ถั่วงอก	1/2	กิโลกรัม
5. กะหล่ำปลีหั่นฝอย	2	ขีด
6. ผักกาดดองหั่น	3	ขีด
7. พริกชี้ฟ้าแห้งทอด	1/2	ขีด
8. มะนาว	2	ลูก
9. แคบหมู	2	ขีด

ส่วนผสมน้ำพริกน้ำเงี้ยว

1. พริกแห้ง (แช่น้ำ)	25	เม็ด
2. หอมแดง	10	หัว
3. กระเทียม	6	หัว
4. ตะไคร้หั่นฝอย	2	ต้น
5. ข่าแก่หั่นเป็นแว่น	6	แว่น
6. รากผักชีหั่น (โขลก)	4	ต้น
7. รากผักชี (มัดใส่ น้ำซุปล)	10	ต้น
8. เกลือ	1/2	ช้อน
9. น้ำปลา	2	ช้อน

วิธีทำ

1. โขลกเครื่องแกง กระเทียม เกลือ ตะไคร้ ข่า พริกแห้ง หอมแดง รากผักชีและถั่วเน่าแผ่น โขลกให้ละเอียด
2. นำหม้อตั้งไฟปานกลางใส่น้ำมันพืช นำน้ำพริก น้ำเงี้ยวลงไปผัด ให้กลิ่นหอม
3. ใส่กระดูกหมูผัดให้เข้ากัน พอสุก เติมน้ำลงไป
4. พอน้ำเดือดใส่รากผักชี รากผักชี (มัดใส่ น้ำซุปล) เพื่อให้รสชาติกลมกล่อม มีกลิ่นหอมของรากผักชี
5. ดอกจิว แช่น้ำให้นุ่ม พักให้สะเด็ดน้ำ จึงเอาใส่ลงไป
6. น้ำกระดูกหมูสุก เติมเลือดไก่ก่อน ที่หั่นเป็นลูกเต๋า ลงไป
7. ใส่มะเขือเทศ (พันธุ์เล็ก)
8. น้ำซุปลเดือดได้ที่เอาเลือดน้ำใส่ลงไปจนน้ำซุปลเข้ากัน
9. ชิมดูปรุงรสด้วยเกลือ น้ำปลา
10. พอกระดูกหมูร่อน พอสุก ทิ้งไว้สักพักปิดไฟ แล้วจัดเสิร์ฟ

บทสนทนากับ

เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่

เกี่ยวกับ **วิถีชีวิตผ่านกาลเวลา**

นับแต่ล้านนาถูกปกครองโดยพม่ายาวนานมาถึง 216 ปี เชียงใหม่มีการเปลี่ยนเจ้าผู้ครองนครเรื่อยมาจนถึงเจ้าแก้ววรัญ ผู้ครองนครองค์ที่ 9 ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย ในปี พ.ศ. 2482 คณะรัฐมนตรีสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีมติให้ยุติการแต่งตั้งเจ้าประเทศราช ความมั่นคงของแผ่นดินรวมถึงจิตใจความรู้สึกแนวคิดต่างๆ ที่ซับซ้อนไปกับวิถีชีวิตสังคมและเศรษฐกิจ บ้านเมืองทุกหนแห่งถูกรวมเข้าเป็นสังคมโลก การรับมือรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแนวทางฟื้นฟูอนุรักษ์หรือการปรับตัวเข้ากับสังคมยุคใหม่เหล่านี้ หรือแม้แต่การต้องฝ่าฟันกับการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมที่ตอบสนองความสนใจของคนยุคใหม่ หลายเรื่องเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งท้าทาย

“ดวงเดือน” พระจันทร์เต็มดวงงามสดใส สว่างไสว

บทสนทนากับเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ผ่านกาลเวลาผู้คนในคุ้มหลวงนั้นมีขึ้นหลายครั้งนับแต่ผู้เขียน ได้มีโอกาสรับใช้ติดตามดูแลท่านไปปฏิบัติภารกิจในสังคม เมืองเชียงใหม่ตั้งแต่ พ.ศ.2548 เป็นต้นมา สำหรับมหาวิทยาลัย แม่โจ้ท่านมาร่วมกิจกรรมหลายอย่างสม่ำเสมอทั้งในพิธี พระราชทานปริญญาบัตรประจำปี เป็นประธานคณะกรรมการ การคัดเลือกนักศึกษารางวัลพระราชทาน กิจกรรมปล่อย กล้วยไม้ไทยสู่ปาริภคชาติ เป็นประธานเปิดงานศิลปวัฒนธรรม การแสดงของนักศึกษาและชุมชนต่าง ๆ และท่านยังสละเวลา มาให้แนวคิดข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมในฐานะกรรมการกิตติมศักดิ์มูลนิธิกล้วยไม้ไทย เมื่อปี พ.ศ. 2554 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้มอบปริญญาดุษฎีศาสตร ์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ในฐานะ ที่อุทิศตนบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ต่อสังคม ท่านได้เข้ารับ พระราชทานปริญญาบัตรจากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้า จุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ณ ศูนย์กีฬากาญจนาภิเษก รัชกาลที่ 9 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ในเช้าวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 ผู้เขียนจึงได้เข้าพบและ สนทนาหลากหลายเรื่องราวของ ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ณ บ้านพักอำเภอมืองเชียงใหม่ ซึ่งต่อไปนี้จะแทนตัวท่านว่า “เจ้ายาย” ดังที่ทุกคนต่างเรียกท่านเช่นนี้

ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ถือกำเนิดในคุ้มหลวง เจ้าราชบุตร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2472 ปีมะเส็ง ตรงกับ วันวิสาขบูชา หรือวันเพ็ญเดือนหก เป็นบุตรคนที่สามของ เจ้าราชภาติไนย (เจ้าเมืองขึ้น ณ เชียงใหม่) กับหม่อมจันทร์เทพ ณ เชียงใหม่ มีพี่น้องคือ เจ้าอาทิตย์ เจ้านิภาพันธุ์ และ เจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ สมรสกับคุณพิรุณ อินทรารุณ มีบุตร 4 คน คือ คุณภาคินี อัทธพินิจ คุณภาคินัย ณ เชียงใหม่ คุณเดือนเพ็ญ ภวศรานนท์ และ คุณพ-วงเดือน ยนตรรักษ์

เวลาเกือบสองชั่วโมงที่ได้สนทนานั้น ผู้เขียนรู้สึกเหมือน หลุดไปสู่วันเวลาเก่า ๆ ได้เห็นภาพวิถีชีวิตของเจ้านายในคุ้มหลวง ที่โลดแล่นอยู่ในอดีต และได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม ควรค่าแก่การจดจำมากที่สุด และโอกาสนี้ท่านยังได้มอบชุดผ้าไหม ที่สวยงามที่ท่านเคยสวมใส่ เป็นผ้าไหมทอลายจากช่างฝีมือ

ดั้งเดิมไว้ให้เป็นมรดกแก่พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อีกด้วย

ความทรงจำของเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ในวัย 89 ปี ที่ย้อนผ่านไปสู่อีกกาลเวลา ณ คุ้มหลวงที่ท่านถือกำเนิดนั้น ถ่ายทอดออกมาอย่างมีความสุขมากมายผ่านสายตาอันอ่อนโยน ของผู้หญิงที่ได้ชื่อว่า “เอื่องงามสามปอยแห่งเมืองเชียงใหม่” บทสนทนานั้นมีความหลากหลายมากมาย ผู้เขียนจึงขอเรียงร้อย ห้วงแห่งความรู้สึก การระลึกไปยังความหลังในอดีตรวมถึง การทำงานหนักเพื่อสังคมของเจ้านายฝ่ายเหนือที่ผู้คนเคารพ ยกย่องเรียนรู้ และยึดเป็นแบบอย่าง

ที่มาของชื่อ “ดวงเดือน”

“ข้าเจ้าเกิดในวันเดือนเพ็ญ 15 ค่ำตรงกับวันวิสาขบูชา มีพระจันทร์เต็มดวงงามสดใส สว่างไสว เจ้าพ่อท่านเลยตั้งชื่อว่า ดวงเดือน เรื่องชื่อของพี่น้องข้าเจ้าสี่คนนี้เจ้าพ่อจะตั้งชื่อสอดคล้อง กับวันสำคัญ ประเพณีและความเชื่อ ง่าย ๆ สั้น ๆ จำได้ง่ายเรียก สะดวกไม่ค่อยหุรหุราเป็นเยี่ยงเหมือนบ้านอื่น ไม่เหมือนคนทุกวันนี้ เจ้ายายว่าคนรุ่นใหม่ชอบอะไรที่แปลก ๆ หุรหุราเกินไปในการตั้งชื่อ ลูกหลานยาว ๆ มีแต่สระพยัญชนะอ่านยากจำยากเรียกยากอีกเรื่อง การตั้งชื่อนี้เจ้ายายคิดว่าน่าจะเป็นการทำให้เด็กมีปัญหาในการจำ การเขียนการอ่านมากกว่านะ”

ชีวิตวัยเด็กของเจ้ายายในคุ้มหลวง

“วัยเด็กก็เหมือนทั่วไป มีพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิด เข้ามา ก็เรียกให้ตื่นมาอาบน้ำแต่งตัวกินข้าว พาไปกราบเจ้าพ่อเจ้าแม่ ช่วยสอนช่วยอบรมกริยามารยาทต่าง ๆ อย่างเข้มงวดทั้งการบ้าน การเรียน การอาหารและการปรุงยาสมุนไพร เจ้ายายยังพ้อนแก่ ด้วยนะ เวลาพักผ่อนก็จะได้ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองสละล้อขอ ซึ่งต่าง ๆ ถ้าเป็นผู้หญิงคือพ้อนรำ ถ้าเป็นผู้ชายก็จะมีพ้อนดาบ หมัด มวยตามแบบทหารข้าหลวงในคุ้ม ไปโรงเรียนจะนั่งสามล้อถีบ ไปรับส่ง กลับเข้าคุ้มมาวิ่งเล่นพักผ่อน อาบน้ำกินข้าวทำการบ้าน แล้วก็ถูกส่งตัวเข้านอนไม่ได้ไปอยู่กับผู้ใหญ่ ชีวิตเหล่านี้เราเป็นเด็ก ถูกสอนให้เชื่อฟังผู้ใหญ่รู้อยู่ในหน้าที่มีระเบียบวินัยอยู่ในที่ ของตัวเอง ต้องเคารพกฎระเบียบมาก เวลาทำความผิดต้อง ถูกลงโทษทุกคน ทุกคนจึงเกรงกลัวการทำโทษ ถ้ามว่าเจ้าพ่อ

ท่านดูไหม คุณะเพราะท่านต้องรักษากฎระเบียบ ดูแลควบคุมความสงบเรียบร้อยในฐานะเจ้านาย แต่ละวันท่านจะมีกิจของท่านไปงานการต่างๆ ช่างนอกมากมาย เมื่อท่านไปพบไปเห็นอะไรใหม่ๆ ตอนเย็นท่านจะเรียกพวกเราเด็ก ๆ มาล้อมวงฟังท่านเล่าเรื่องสนุก ๆ มีการอบรมสั่งสอนให้เราได้คิดได้ใคร่ครวญเราก็โดนดุบ้างแต่ท่านมีเหตุผลนะ”

การแต่งกายของคนในคุ้มหลวง

“ในคุ้มหลวงนี่ถือเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมนะ ทุกอย่างต้องที่หนึ่งของฝีมือและความงาม ตั้งแต่การสร้างบ้านสร้างเรือนทั้งหลาย คุ้มหลวงนี้มีสละหรือช่างประจำเลยนะทั้งออกแบบตกแต่ง แกะสลัก ฉลุลายต่างๆ เหล่านี้คือสุดยอดฝีมือที่คัดมาอย่างดีแล้ว

ส่วนการแต่งกายนั้นเราเป็นชาวคุ้มชาววังเป็นเจ้านายต้องใส่ดี ๆ มีความพิเศษกว่าชาวบ้านทั่วไป ใส่แล้วคนทั่วไปต้องรู้ว่าเป็นเจ้านาย ผ้าลูกไม้ผ้าแพรดี ๆ นี่ต้องสั่งมาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะผ้าไหมต้องเสริมดินทองดินเงินที่สั่งมาจากต่างประเทศเช่นกัน ทอแล้วทำให้งามระยิบระยับ ยิ่งผ้าขึ้นและผ้าสะไบนั้นต้องพิเศษมีลายยกดอกเฉพาะไม่เหมือนใครเครื่องประดับก็ต้องเครื่องทองเครื่องเพชรพลอยเป็นหลัก จะเป็นตั้งแต่เข็มกลัด ปิ่นปักผม ตุ้มหู สร้อยคอ สักวาล กำไล แหวน

ส่วนเครื่องประดับที่เป็นเงินนั้นเจ้านายไม่ค่อยนิยมถือว่าเป็นรองๆ ลงมาหรือคนทั่วไปประดับมากกว่า เสื้อผ้าเครื่องประดับนี้คนทั่วไปหรือชาวบ้านไม่มีสิทธิ์ได้ใช้เพราะถือว่ามาเทียบเจ้าเทียบนาย ไม่ดีไม่งามเรียกว่าแหจะจับหัว บาสมัยนี้ใครมีเงินมีทองมีฐานะร่ำรวยก็สามารถหาใส่กันได้ทั่วไป

ในคุ้มมีช่างทอผ้าประจำหลัก ๆ แล้วจะทอให้เจ้าแม่เป็นคนแรกก่อน มีผืนเดียวลายเดียวยี่งเวลาออกงานพิธีแล้วนี่เรื่องใหญ่เลยต้องจัดเตรียมให้แต่ละคนเป็นชุด ๆ ส่วนการดูแลรักษาจะยากสักหน่อยเพราะก่อนนั้นผงซักฟอกน้ำยาซักแห้งหรือน้ำยาปรับผ้านุ่มไม่มี เราก็ใช้วัสดุธรรมชาติอบน้ำปูนน้ำหอมเวลาใส่แล้วก็ใส่ตู้เก็บไว้ดูแลกันไป คือต้องถนอมอย่างดีต้องหวงแหนมากที่สุด มาถึงสมัยนี้ผ้าเก่าโบราณจึงเหลืออยู่น้อยมาก ถึงมีก็ไม่สมบูรณ์นัก จะหยิบจับก็ต้องระมัดระวังเพราะเสียหายง่าย อีกอย่างที่เราเห็นคือลูกหลานไม่สนใจไม่ให้ความสำคัญ ไปสนใจสวมใส่เสื้อผ้าทันสมัยพวกโยยสังเคราะห์ของเก่าจึงถูกทิ้งขว้างไปน่าเสียดาย”

เจ้ายายอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยผ้าไหมงามๆ สอนทางกับคนทั่วไปที่ต้องใช้เสื้อผ้าต่างประเทศจากช่างเสื้อหรือยี่ห้อที่มีชื่อเสียง

“เป็นเรื่องสำคัญที่ข้าเจ้าต้องรักษาไว้เป็นมรดกคนล้านนา

เพราะเราเป็นคนในคุ้มหลวงจะคิดจะทำอะไรต้องให้ดีให้งามให้เป็นตัวอย่าง เราต้องให้เกียรติงานกับเจ้าของงานและสังคม เมื่อเขาให้เกียรติเราๆ ต้องทำให้ดีนะ สังคมเขาอยากเห็นเจ้านายที่สวยงามถึงเสื้อผ้า เครื่องประดับ รวมถึงหน้าตาที่สวยงามยิ้มแย้มแจ่มใส ยิ่งเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมมีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเต็มบ้านเต็มเมืองแล้ว เราต้องทำให้เขาเห็นความงาม ความสบายตาสบายใจสำคัญคือเขาประทับใจ

เจ้ายายจึงอนุรักษ์การใช้ผ้าเมืองหรือผ้าฝ้ายธรรมชาติให้ผู้คน “นุ่งผ้าเมือง” หรือผ้าฝ้ายทอมือมาจนทุกวันนี้ ทุกครั้งที่ไปงานพิธีงานสังคมไปประชุมหรือออกนอกบ้านเจ้ายายจะแต่งชุดผ้าไทยเสมอ เจ้ายายนี่เป็นผู้ริเริ่มส่งเสริมการใส่ผ้าเมืองนี้มานานที่ม่อนดงเดือน อำเภอจอมทอง สร้างโรงทอผ้าฝ้ายทอมือโดยสตรีแม่บ้านสร้างชื่อเสียงแก่เชียงใหม่ ในชื่อฝ้ายดงเดือน สตรีแม่บ้านมีงานทำมีรายได้ ผ้าฝ้ายนี้ใส่สบายเหมาะกับอากาศบ้านเราซึ่งมีอากาศร้อนหรือถ้าอากาศเย็นๆ ก็ใช้ได้ดี ยิ่งตอนนี้มีการส่งเสริมความเป็นไทย การอนุรักษ์ผ้าไทยของรัฐบาล ผ้าฝ้ายผ้าไทยได้รับการยกระดับมีการออกแบบใหม่ๆ ทันสมัยใส่ได้ทุกวัยมีการประดิษฐ์เอาวัฒนธรรมชาติมาเติมแต่งสวยงามน่าใช้น่าใส่มากขึ้น โน่นไปถึงเวทีโลกคนรู้จักงานฝีมือไปทั่ว เจ้ายายว่าเป็นเรื่องที่ดีมากชาวบ้านในชนบทจะได้มีอาชีพมีรายได้มีงานทำ บ้านเมืองก็จะเจริญ”

แรงบันดาลใจกับบทบาทผู้หญิงแนวหน้าในยุคที่สังคมยังไม่ค่อยยอมรับ จากกรอบประเพณีระเบียบที่เข้มงวด กับการทำงานสังคมจนมีชื่อเสียงมากมายเช่นนี้

“เจ้ายายคิดว่าเป็นความมั่นใจนะ การที่เติบโตมาอย่างอบอุ่นของครอบครัวทำให้เรามั่นคงในจิตใจ

การถูกอบรมสั่งสอนอย่างมีเหตุผลทำให้รักชาติ รักแผ่นดิน เจ้ายายจึงตั้งมั่นที่จะเรียนหนังสือเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เจ้ายายชอบอ่านหนังสือมากนะ ทุกวันนี้ก็ยังอ่าน คืออยากให้สังคมยอมรับความสามารถของผู้หญิง ผู้หญิงเรามีความรู้ความสามารถดีๆ เราเป็นตัวแทนของเชียงใหม่ก็อยากให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

เจ้ายายริเริ่มจัดงานไม้ดอกไม้ประดับหรือตอนนี้เรียกงานบุปผชาติ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ เอาดอกไม้ที่ชาวบ้านเกษตรกรปลูกในแต่ละอำเภอมาแสดงมาโชว์ จนมีชื่อเสียง ชาวบ้านเกษตรกรมีรายได้มีกำลังใจได้แสดงผลผลิตของตนเองให้คนรู้จัก ต่อมามีการประกวดนางงามบุปผชาติขึ้น โดยนำลูกหลานชาวบ้านแต่ละอำเภอมาประกวด นับว่าเป็นเวทีแรกที่นางงามจะก้าวไปสู่การประกวดนางสาวไทย นี่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เจ้ายายได้ทำให้ทุกคนเห็นความงามของผู้หญิงเชียงใหม่

งานอื่นๆ ที่จำได้ก็เป็นผู้หญิงคนแรกในประเทศที่ได้รับการเลือกให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็น 1 ใน 15 คนเป็นผู้หญิงคนแรกของภาคเหนือที่สอบเป็นผู้พิพากษาสมทบศาลคดีเด็กและเยาวชน เจ้ายายสอบได้ที่ 1 หนังสือพิมพ์ “เสียงเชียงใหม่” นี้เจ้ายายเป็นเจ้าของเป็นบรรณาธิการเองนะ สนใจด้านการเมืองด้วยตอนนั้นแต่งงานออกเรือนไปกับคุณพิรุณ อินทราวุธ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ที่เจ้ายาย

ทำหนังสือพิมพ์เพราะต้องการบอกกล่าวข่าวสารให้ชาวบ้านรู้
โลกภายนอก กับแม่โจ้ที่เจ้ายายไปช่วยมูลนิธิกล้วยไม้ไทยที่เขา
ทำงานอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ไทยตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ นี่เป็นเรื่องที่ดีที่ชอบตรงกับที่คนเรียก
เจ้ายายว่า “**เอื้องสามปอย**” คือดอกเอื้องประจำท้องถิ่นเหนือเรา
เขาช่วยกันทำงานลำบากมากนะต้องไปบนดอยเอามาเพาะเลี้ยง
นานกว่าจะเอาไปปล่อยคืนในป่า อีกเรื่องที่หลายคนคงไม่ทราบว่าเจ้ายายจัดรายการวิทยุด้วยนะ ได้เหรียญรางวัลนักจัดรายการ
วิทยุเสียงจากอเมริกา VOICE OF AMERICA (V.O.A) เรื่องนี้
เป็นพื้นฐานด้านภาษาของเจ้ายายตั้งแต่เล็ก ๆ อีกหลายตำแหน่ง
ที่มาขอเจ้ายายทำมาก ๆ จำไม่ได้เยอะ ประธานสภาวัฒนธรรม
จังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นมานานตอนนี้นักแล้วไม่ไหวแล้วให้คนอื่นทำ”

เมืองเชียงใหม่เป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย
ที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกจะต้องมาสัมผัสตลอดปี กิจกรรม
การแสดงต่างๆ จัดขึ้นมากมาย เจ้ายายรู้สึกอย่างไรในฐานะ
ต้องไปเป็นประธานเปิดงานไปเป็นกรรมการต่างๆ แล้วเห็น
พิธีสมัยใหม่ ยังมีอุปกรณ์ทันสมัยมีเครื่องตกแต่ง การแต่งกาย
และการแสดงแปลกๆ

“เป็นเรื่องของยุคสมัยนะ ก็งามอยู่ถึงจะผสมปน ๆ กันไป
ถึงจะดูแล้วไม่ใช่วัฒนธรรมประเพณีล้านนาเราจริง ๆ นะ

บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนก่อนที่ยังไม่เจริญรุ่งเรือง
เราจะมาติดใจอยู่กับความเก่าความหลังเจ้ายายว่ายาก
คนจะว่าเราแก่คร่ำครึเราต้องปรับตัวเองปรับความคิด
ให้ไปตามเขา

เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมากันเยอะไม่รู้
ชาติประเทศใดบ้าง จะมาอนุรักษ์อย่างเดียวคงไม่ไหวก็ต้องปรับ
กันไป อันไหนเรารับได้ก็รับไป แต่ถ้าอันไหนมันเกินไปเจ้ายาย
ก็ตักเตือนนะ ลูกหลานเขาก็รับได้แต่ต่อไปไม่รู้จะ นักธุรกิจเขา
ก็อีกอย่างเศรษฐกิจมันขึ้นกับการท่องเที่ยว ก่อนนี้อาจมีห้าม
มีปรัมมีวากกล่าวกันมากหน่อยแต่ตอนนี้ไม่ไหวแล้วอายุมากขึ้น
ปุนนี่คงไม่ไหว อยู่ที่พวกเราที่จะช่วยกันเป็นหูเป็นตาคอยดูเอา
ว่าควรไม่ควร เดียวนี้ผู้รู้ นักวิชาการเก่ง ๆ มีเยอะก็ต้องมาช่วยกัน
คิดกันทำว่าจะให้เมืองเชียงใหม่เราเป็นอย่างไร จะเป็นแค่ชื่อ
เมืองแห่งวัฒนธรรมที่ดังมาอย่างนี้ไปยาวแค่ไหนฝากพวกเรา
ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองลูกหลานช่วยกันดูช่วยกันรักษา”

ความห่วงใยต่อบ้านเมืองและวัฒนธรรมประเพณีล้านนา

“อย่างที่เจ้ายายบอกนะ คือเป็นเรื่องของทุกคนมา
ช่วยกันคิดช่วยกันทำ สำนึกของคนเราด้วยแผ่นดินนี้เราได้
อยู่อาศัยมีความสุขสบาย ประวัติศาสตร์บรรพบุรุษเราเอาเลือด
เอาเนื้อสู้รบมาลำบากยากเข็ญ ขออย่าได้ทะเลาะเบาะแว้งเอาแต่
ขัดขืนกัน สิ่งไหนที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต้องช่วยกัน
อย่าได้ละเลย ลูกหลานคนรุ่นใหม่วันนี้ได้พบกับความเปลี่ยนแปลง
มากอย่าหลงเป็นทาสสื่อต่าง ๆ เราตามไม่ทัน เริ่มจากบ้าน
คือพ่อแม่ผู้ปกครองนะ ต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนให้แนวคิด
ให้แนวทางแก่ลูกหลาน รับได้แต่อย่ารับหมดนำมาพินิจพิเคราะห์
ว่าสมควรหรือมันเหมาะสมกับบ้านเมืองเราแค่ไหน ถึงจะดี
จะงามแต่เกินเลยจากขอบเขตเกินไปหรือไม่ ต้องคิด ทำแต่เอางาม
เอาสนุกสนานบันเทิงเอาเงินเอากำไรอย่างนั้นก็ไม่ถูก นั่นเจ้ายาย
ว่าจะเสื่อมเร็วไป ลำบากคนที่เขาอนุรักษ์วัฒนธรรมจะทำงาน
เหนื่อยขึ้น ขอให้รักบ้านเมืองช่วยกันดูแลดี ๆ”

ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ นอกจากรูปโฉมที่งดงามแล้ว ท่านยังเพียบพร้อมด้วยกิริยา มารยาท
ที่เปี่ยมด้วยความเมตตา เป็นสตรีแนวหน้าที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในหน้าที่บทบาทความเป็นผู้นำด้านสังคม
และวัฒนธรรมที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นที่ประจักษ์ เสียสละทำงานเพื่อบ้านเกิดเมืองนอนอย่างสม่ำเสมอ
ทั้งยังมีความห่วงใยตลอดมา เป็นเจ้านายฝ่ายเหนือที่มีพร้อมด้วยศักดิ์ศรีและความดีงามควรค่าแห่งการยกย่อง
ให้เป็นแบบอย่าง และท่านคือความภาคภูมิใจของชาวเชียงใหม่ และเป็นเอื้องงามตลอดกาล

เอ็นป่าวข่าวศูนย์ศิลป

>> 18 กันยายน 2559

นายณานนท์ ท้วประโคน ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 38 มอบหัวเข็มขัดส่วนตัว สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ไว้เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์ฯ รับมอบ

>> 17 ตุลาคม 2560

ชาวแม่โจ้ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ถวายความอาลัย อาจารย์ธงชัย เชื้อวโรจน์ รองอธิการบดี นำผู้บริหารและบุคลากร เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำดอกไม้จันทน์ที่ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกันประดิษฐ์ทั้งหมดจำนวน 9,399 ดอก ส่งมอบให้นายปวิณ ชำนิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ณ ศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำไปร่วมในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ซึ่งจะจัดพร้อมกันทั่วประเทศในวันพฤหัสบดีที่ 26 ตุลาคม 2560 ณ พระเมรุมาศจำลอง ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

>> 1 ตุลาคม 2560

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดี นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์เก่า บุคลากรและนักศึกษารวมถึงประชาชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกันประดิษฐ์ดอกดารารัตน์และดอกไม้จันทน์จำนวน 9,999 ดอก ณ อาคารแม่ฟ้าหลวง เพื่อรวบรวมไปร่วมถวายกับจังหวัดเชียงใหม่ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

>> 26 ตุลาคม 2560

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำนักศึกษาเข้าร่วมแสดงในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ณ พระเมรุมาศจำลอง ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงชื่อชุด “ธ สถิตย์ในดวงใจไทยนิรันดร์” ประกอบด้วยการอื้อกะโลง การจับขอ การบรรเลงปี่พาทย์ล้านนาประกอบการพ็อนรำ ควบคุมการแสดงโดย นายวุฒิภัทร เกตุพัฒน์พล นางสาววิภาภัทร พงษ์ภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชยุตภักดิ์ คำมูล เรียบเรียงบทอื้อกะโลงและบทขอ

>> 2 พฤศจิกายน 2560

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ร่วมกับสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ จัดโครงการสืบสาน ประเพณีวัฒนธรรมโดยการจัดจตุสมัคคีประจำปี 2560 นำไปทอดถวาย ณ วัดสิริบุญญาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ บุคลากรและนักศึกษา ได้นำตุปัจจัยพร้อมเครื่องอัฐบริวารถวายแก่พระสงฆ์เพื่อนำไปสมทบทุน ในการสร้างเสนาสนะ วัดกุฎสถานของวัดสิริบุญญาราม

>> 22 พฤศจิกายน 2560

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ได้นำนักศึกษาเข้าซ่อมแซมและปรับปรุงภูมิทัศน์ ฝายมีชีวิตในลำห้วยโจ้ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ทั้ง 2 ตัว ซึ่งได้ผู้พึงไป ในช่วงฤดูฝนที่ผ่านมาและยังได้ทำจัดเศษไม้ใบไม้และขยะที่ติดตัวฝาย ให้มีความสวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความชุ่มชื้นแก่บริเวณสวนป่า ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่ 2 ของประเทศไทย ที่สร้างภายในมหาวิทยาลัย ได้ขึ้นทะเบียนเครือข่ายฝายมีชีวิตแห่งประเทศไทย ได้ลำดับที่ 499 และ 500 ใช้ชื่อว่า ห้วยโจ้ 1 และห้วยโจ้ 2

>> 17-20 พฤศจิกายน 2560

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำนักศึกษาเข้าร่วมงาน สานสัมพันธ์มิตรภาพไทย-ลาว ครั้งที่ 14 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือ การเปิดโลกทัศน์และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของผู้บริหารและบุคลากร กิจกรรมปลูกต้นไม้ประจำสถาบันทั้ง 13 สถาบัน กิจกรรมฐานเรียนรู้สำหรับนักศึกษา และงานแสดงวัฒนธรรม ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงค่ำมีการแสดงแลกเปลี่ยน ศิลปวัฒนธรรม ณ ลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ และพิธีมอบธงสัญลักษณ์ สานสัมพันธ์มิตรภาพไทย-ลาว โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มอบให้แก่ เจ้าภาพครั้งต่อไป คือ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งจะเป็เจ้าภาพครั้งต่อไป ในครั้งที่ 15

>> 1 ธันวาคม 2560

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับชมรมพุทธศาสตร์ จัดพิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ 99 รูป ถวายเป็นพระราชกุศลรำลึกแด่ในหลวง รัชกาลที่ 9 และเนื่องในวันพ่อแห่งชาติ โดยมีผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรร่วม ณ ศูนย์กีฬาทางน้ำนานาชาติ รัชกาลที่ 9 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

>> 20 ธันวาคม 2560

องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนคร นำนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 35 คน เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม การเกษตรไทย โดยมีนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา บรรยายและต้อนรับ

>> 20 - 23 มกราคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยบุคลากรงานอนุรักษ์สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ได้นำนักศึกษาเข้าร่วมงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 43 “สดุดีอิศรศิลปิน นวมินทร์มหาราชา” ณ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม และสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศจำนวน 76 สถาบัน ร่วมงานในครั้งนี้ โดยได้รับเกียรติจากนายวิระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงวัฒนธรรมมาเป็นประธานเปิดงาน และการส่งมอบเจ้าภาพจัดงาน ดนตรีไทยอุดมศึกษา ในครั้งที่ 44 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

>> 23 มกราคม 2561

นายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์ฯ บรรยายต้อนรับ คณะผู้บริหารของคณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในโอกาสเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

>> 24 และ 31 มกราคม 2561

งานดนตรีและนันทนาการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโครงการถนนสายวัฒนธรรม ครั้งที่ 1 ประจำปี 2561 ณ ถนนหน้าโรงพยาบาล เกิดลักร โดยมื่ออาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานเปิดพิธี ภายในงานมีกาดนัดของนักศึกษานำสินค้ามาจัดจำหน่าย มีฐานเรียนรู้ เช่น ฐานการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้าน ฐานศิลปะการตัดกระดาษ ฐานประดิษฐ์ใบตอง และฐานการทำอาหารพื้นเมือง และการประกวดแข่งขัน ดนตรีโฟล์คซอง และกิจกรรมร่ายวงโยธวาทิตให้นักศึกษาได้ร่วมสนุกสนาน ในบรรยากาศพื้นเมือง

>> 25 มกราคม 2561

งานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโครงการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม การประดิษฐ์ทำพ้องรำ โดยมีครูอรุณ พูลเกษม ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน ออกแบบทำรำใหม่ ในเพลง “สืบสายเครือใย มหาวิทยาลัยแม่โจ้” สำหรับเพลง “สืบสายเครือใย มหาวิทยาลัยแม่โจ้” ได้เรียบเรียงคำร้องและทำนองขึ้นมาใหม่จากครูธีรวัฒน์ เหมือนกา แต่งขึ้นจากเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่มีความรักความสามัคคีกัน และมีความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของลูกแม่โจ้ ความเป็นมหาวิทยาลัย ที่มีการเกษตรที่โดดเด่น และอยู่ในชั้นนำของประเทศไทย

>> 8 กุมภาพันธ์ 2561

นายพานิช ลิ้มปะพันธ์ ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 47 มอบเชือกลากราชรถ พระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 และสิ่งของล้ำค่า จำนวน 29 รายการ ไว้เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์ฯ รับมอบ

>> 12 กุมภาพันธ์ 2561

นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มอบเงินรางวัล แก่นักศึกษาผู้ชนะการประกวดโลโก้สัญลักษณ์ “ครัวอุ่นอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้” เพื่อนำไปใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโครงการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระ ผู้ปกครองและนักศึกษาที่ขาดแคลนและประสบปัญหาได้มารับประทานข้าว ที่อาคารครัวฯ หลังโรงอาหารเกิดกิจกรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้

>> 6-9 กุมภาพันธ์ 2561

รองอธิการบดี อาจารย์ชัช พชรธรรมกุล นำนักศึกษาและบุคลากร ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำชุดการแสดง “บพพรุ่นปารมี รุ่งเรืองการเกษตรศรีแผ่นดิน เรื่องสุขยลยิน ศิลปอินทนิลแม่โจ้” ไปเผยแพร่ในงานศิลปวัฒนธรรมอุดมศึกษา ครั้งที่ 18 “นาฏยปริติยานนท์ ทั้งศตวรรษ สยามจันทรศิลปการ” ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมกว่า 80 สถาบัน และมีการแสดงงานเลี้ยง ส่งมอบตราสัญลักษณ์การจัดงานศิลปวัฒนธรรมอุดมศึกษา ครั้งที่ 19 แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นเจ้าภาพในการจัดงานครั้งต่อไป

>> 10 กุมภาพันธ์ 2561

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ โชคคณาพิทักษ์ ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 47 และ นางสาวพัชรี เกิดแสง ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 53 มอบเสื้อรุ่น และเสื้อคุณนายไว้ เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมี นายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์ฯ รับมอบ

>> 19-23 มีนาคม 2561

งานดนตรีและนันทนาการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการแลกเปลี่ยน เรียนรู้พัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านดนตรีและนันทนาการ เข้าศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านดนตรี 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ การแลกเปลี่ยนการแสดงโชว์ ของวงดนตรีแม่โจ้แบนด์และการแสดงชุด “บพพรุ่นปารมี รุ่งเรืองการเกษตร ศรีแผ่นดิน เรื่องสุขยลยิน ศิลปอินทนิลแม่โจ้” ซึ่งผสมผสานดนตรีพื้นเมือง ล้านนาเข้าบรรเลงกับเครื่องดนตรีสากลรวมถึงการพ้องเข้ากับดนตรีแบบใหม่ โครงการนี้นักศึกษาจะได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีทั้งเป็นการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย

>> 30 มีนาคม 2561

นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม นำคณะกรรมการบูรณาการด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทบวงและติดตามแผนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย ตามตัวชี้วัด ณ ห้องประชุมองค์การนักศึกษา อาคารอำนวยการ ยศสูง โดยมีอาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดีมอบนโยบายและยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย ในการนี้ตัวแทนคณะและตัวแทนจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ได้รายงานความก้าวหน้าและกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน

>> 19 เมษายน 2561

นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และนายสุกิจ ติตชัย ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา ได้นำบุคลากรกลุ่มงานพัฒนานักศึกษาจัดกิจกรรม **Big Cleaning Day** ของกลุ่มงานพัฒนานักศึกษา อาคารอำนวยการ ยศสูง โดยมีอาจารย์ชัช พชรธรรมกุล เป็นประธานเปิดกิจกรรม ซึ่งมีบุคลากรภายในอาคารอำนวยการ ยศสูงทุกส่วนงาน ได้พัฒนาทำความสะอาดและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณรอบอาคาร และปลูกต้นจันทร์เป็นที่ระลึก พร้อมกับพัฒนาห้องทำงานให้มีสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงานตามนโยบายสำนักงานสีเขียว Green office

>> 20 เมษายน 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรม **คำห้วนผู้อาวุโสและอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี 2561** ณ อาคารแผ่พืชน์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยช่วงเช้ามีกิจกรรมสักการะพระบรมสารีริกธาตุ พระประธานประจำมหาวิทยาลัย และพระสิลาขนาดเล็ก โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดี นำคณะผู้บริหารและศิษย์เก่า สักการะ ถวายน้ำชา มาลัย สวดมนต์ไหว้พระ จากนั้นอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้พร้อมด้วย ดร.อำนวยการ ยศสูง นายกสภามหาวิทยาลัย และคณะผู้บริหาร ตัวแทนสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ ได้สักการะศาลเจ้าแม่โจ้และศาลเจ้าพ่อโจ้ เพื่อขอพรและสักการะเป็นสิริมงคลเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่สงกรานต์ตามประเพณีของล้านนา ในภาคบ่ายได้มีพิธีคำห้วนโดยทุกคนและสำนักภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้พร้อมใจกันตกแต่งเครื่องสักการะคำห้วนจัดจ้านอย่างสวยงามพร้อมมีกิจกรรมประกวดสืบทอดคำลืออย่างสนุกสนาน

>> 15 พฤษภาคม 2561

นายอนุสรณ์ วิชาณปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย บรรยายและนำคณาจารย์จากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในโครงการ **Thinking Classroom Foundation** ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 20 คน เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์การเกษตร และวัฒนธรรมไทย ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยแม่โจ้และแม่โจ้กับราชวงศ์ ชมสวนจัดแสดงต่างๆ ของอาคารพิพิธภัณฑ์การเกษตรและวัฒนธรรมไทย

>> 25 พฤษภาคม 2561

นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วย หัวหน้างานสืบสานศิลปวัฒนธรรมและเจ้าหน้าที่ ได้เข้าร่วมประชุม เตรียมความพร้อม ในการจะจัดงานประชุมสัมมนาวิชาการเครือข่าย ศิลปวัฒนธรรมสานสัมพันธ์วัฒนธรรมล้านนาศึกษา ณ ห้องประชุม ชั้น 1 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย ศิลปวัฒนธรรมและล้านนาศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือ โดยมี หน่วยงานความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรมจัดงาน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และ ศูนย์วัฒนธรรมศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เพื่อร่วมกัน นำเสนอผลงานพร้อมแลกเปลี่ยนแนวความคิดวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการ บริการวิชาการ

>> 18 พฤษภาคม 2561

งานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการ บริการวิชาการศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ เพื่อให้มีคณาจารย์และนักศึกษา โครงการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมต่างชาติเข้าร่วมโครงการ การบรรยายพิเศษ เรื่อง **“ประเพณีสิบสองเดือน”** บรรยายโดยอาจารย์สนั่น ธรรมธิ วิทยากรดีเด่น ด้านศิลปวัฒนธรรม จากสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ห้อง 128 อาคารช่วงเกษตรศิลปการ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในฐาน การเรียนรู้ทำอาหารพื้นเมือง ฐานพ้อนรำไทย ฐานดนตรีพื้นเมือง ฐานการทำ โคมลอย และฐานตุ้งไต้ เพื่อให้นักศึกษาต่างชาติได้มีความรู้ความเข้าใจ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและสามารถฝึกปฏิบัติและนำไปใช้ประโยชน์ได้

>> 28 พฤษภาคม 2561

งานบริหารและธุรการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ **“การบริการด้วยหัวใจ”** โดยเชิญวิทยากรพิเศษ คุณระย้า เหลือหลาย มาบรรยายให้นักศึกษารายงานจำนวน 19 คน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดคำถาม แล้วนำมาจัดทำเป็นความรู้สำหรับนำไปจัดทำแผนปฏิบัติงานการให้บริการ อย่างมีคุณภาพ

>> 7 มิถุนายน 2561

ทายาทของคุณพระช่วงเกษตรศิลปการ นำโดย แพทย์หญิงปานทิพย์ วิริยะพานิช และ ศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ พูลนิยัม เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย และเครื่องใช้ส่วนตัว คุณพระช่วงเกษตรศิลปการภายในห้องที่จัดแสดง พร้อมมอบสตริงโค้ดที่ระลึกงาน 100 ปี คุณพระช่วงเกษตรศิลปการ ให้ไว้แสดง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร ศิริโกคาทิจ รองอธิการบดี และ นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม รับมอบ

>> 20 มิถุนายน 2561

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ไนรี นายกสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ มอบภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ในกรอบ จำนวน 2 ภาพ ให้ไว้แสดง ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานรับมอบ

>> 21 มิถุนายน 2561

นักศึกษาโครงการ Educational Cooperation Program (ECP) คณะพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 55 คน เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา บรรยายและต้อนรับ

>> 7 มิถุนายน 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีทำบุญวันคล้ายวันสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือ ประจำปี 2561 เริ่มจากพิธีบวงสรวง พระพิจิตรทรงนาค ณ หน้าอาคารช่วงเกษตรศิลปการ โดยมี ดร.อานวย ยศสุพ นายกสมาคมมหาวิทยาลัย เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และคณะผู้บริหาร บุคลากร และศิษย์เก่า พิธีวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์คุณพระช่วงเกษตรศิลปการ บิดาแห่งการเกษตรแม่โจ้ โดยมีแพทย์หญิงปานทิพย์ วิริยะพานิช พร้อมทายาทของคุณพระช่วงเกษตรศิลปการ รวมวางพวงมาลาพร้อมทั้งให้อวาทแก่นักศึกษาใหม่และศิษย์เก่า จากนั้นได้มีพิธีทำบุญทางศาสนา ณ อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2477 จากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้สถาปนาเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เมื่อปี พ.ศ. 2539 จึงได้สถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้

>> 25 มิถุนายน 2561

นายประวิทย์ ตันทักวี่ ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 30 ประธานชมรมแม่โจ้ลำพูน นำแหวนรุ่นส่วนตัวเมื่อปี พ.ศ. 2508 มอบไว้เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย รับมอบ

>> 23 มิถุนายน 2561

ช่วยแม่เลี้ยงน้องอ้อมท้องน้อแรก ปีที่ 4 ดร.อำนาจ ยศสูง นายกสมาคมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มาให้ขวัญกำลังใจในการที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมร่วมกับศิษย์เก่าแม่โจ้ทั่วประเทศ จัดกิจกรรมเลี้ยงข้าวเข้านักศึกษาใหม่ประจำปี 2561 ณ อาคารแพฟชั่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นเสริมสร้างความรักความสามัคคีระหว่างศิษย์เก่าแม่โจ้กับศิษย์ปัจจุบันและการสร้างขวัญกำลังใจในการเล่าเรียน

>> 29 มิถุนายน 2561

นายวินัย สูงสำราญ ศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 34 มอบเสื้อโครงการเกษตรกรในอนาคต แห่งประเทศไทย (Futur Farmers of Thailand) ซึ่งเป็นเสื้อสำหรับสมาชิกของนักศึกษาแม่โจ้รุ่นแรกๆ มอบไว้เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย รับมอบ

>> 5 กรกฎาคม 2561

แพทย์หญิงปานทิพย์ วิริยะพานิช ทายาทคุณพระช่วงเกษตรศิลปการ นำ Prof.Dr.Chip S.Appel จาก NRES Department, California Polytech State University พร้อมคณะ เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการที่วัฒนธรรมการเกษตรไทย ชมเครื่องใช้ส่วนตัวคุณพระช่วงเกษตรศิลปการภายในห้องที่จัดแสดง

>> 8 กรกฎาคม 2561

งานดนตรีและนันทนาการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ได้จัดพิธีไหว้ครูศิลปทางดนตรี ประจำปี 2561 ณ ลานอนันต์ ปัญญาวิโรจน์ อาคารอำนาจ ยศสูง มีนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กล่าวรายงาน มีอาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธาน กล่าวเปิดงานและให้โอวาท พิธีไหว้ครูศิลปทางดนตรีจัดขึ้นเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ การเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างนักดนตรี อีกทั้งยังเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันได้มาพบปะสังสรรค์กันแลกเปลี่ยนความรู้กันเพื่อที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถพัฒนาฝีมือตนเองให้ดีขึ้นต่อไป

>> 11 กรกฎาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีถวายเทียนพรรษา ประจำปี 2561 ณ วัดแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานฝ่ายฆราวาสพร้อมด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร ศิษย์เก่าแม่โจ้ และนักศึกษา นำขบวนแห่เทียนพรรษาจากอาคารพุทธมิ่งมงคลไปยังวัดแม่โจ้ พิธีถวายเทียนพรรษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดขึ้นทุกปีเพื่อเป็นการสืบสานประเพณีอันดีงามของพุทธศาสนิกชน

>> 18 กรกฎาคม 2561

งานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีไหว้ครูคุณครูไทยและนาฏศิลป์ ประจำปี 2561 ณ อาคารแผ่พืชมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมี อาจารย์ชัช พรธรรมกุล รองอธิการบดี เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยบุคลากร นักศึกษา และศิษย์เก่าแม่โจ้ ร่วมพิธี โดยได้นิมนต์พระสงฆ์วัดเจริญพุทธมนต์ ทำพิธีบวงสรวงแบบพื้นเมืองล้านนาถวายเครื่องเช่นโห่พร้อมรำถวายและเจิมหน้าผากบรรดาลูกศิษย์เป็นลำดับ พิธีไหว้ครูคุณครูไทยและนาฏศิลป์จัดขึ้นทุกปีเพื่อแสดงถึงความกตัญญูต่องานที่ครูบาอาจารย์

>> 23 กรกฎาคม 2561

เจ้าหน้าที่จากประเทศภูฏาน จำนวน 3 คน เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา บรรยายและต้อนรับ

>> 24 กรกฎาคม 2561

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร โดยมีกิจกรรมคือพิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ 67 รูป ณ ศูนย์กีฬาทางนันทนาการ รัชกาลที่ 9 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ซ่อมฝายมีชีวิตเฉลิมพระเกียรติ ตัวที่ 499 และ 500 พิธีเปิดครัวอบอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ ณ สวนป่าบุญศรี วังซ้าย โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา รองอธิการบดี เป็นประธานในพิธี เวลา 18.30 น. พิธีจุดเทียนถวายพระพรชัยมงคล ณ ศูนย์กีฬาทางนันทนาการ รัชกาลที่ 9 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

>> 26 กรกฎาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจัดพิธีไหว้ครู ประจำปี 2561 ณ ศูนย์กีฬาภาณุพันธุ์นาฬิกะ รัชกาลที่ 9 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา รองอธิการบดี เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์จากทุกคณะ ในการนี้ ประธานในพิธีได้วางพานพุ่มแด่อามาศย์โทพระช่วงเกษมศิลปการ และ ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้คนแรก และจากพิธีมอบโล่อาจารย์ตัวอย่างและพนักงานดีเด่นของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และพิธีมอบประกาศนียบัตรให้กับนักศึกษาโครงการปลูกผักแลกค่าเทอม และ พิธีมอบหนังสือบันทึกอดีตแม่โจ้แด่มหาวิทยาลัย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิต มะลิสุวรรณ แม่โจ้รุ่น 20 และชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 49

>> 8 สิงหาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีเฉลิมพระเกียรติวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสุริยเดวีพระบรมราชินีนาถ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาส วันเฉลิมพระชนมพรรษา 86 พรรษา 12 สิงหาคม 2561 ณ ศูนย์กีฬาภาณุพันธุ์นาฬิกะ รัชกาลที่ 9 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถวายเครื่องสักการะ กล่าวสำนึก ในพระมหากรุณาธิคุณ และแสดงพลังความจงรักภักดี ร่วมกันจุดเทียนถวาย พระพรชัยมงคล และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เข้าร่วมงานคือคณะผู้บริหาร บุคลากร คณาจารย์ และนักศึกษา คณะผู้บริหารและบุคลากรจากสำนักงาน เทศบาลเมืองแม่โจ้ และประชาชนอำเภอสันทราย ในพิธีมีการแสดงธรรม เทศนาเรื่อง “**พระคุณแม่**” โดยพระใบฎีกาสมศักดิ์ ปิยวณฺโณ พระนักเทศน์ชื่อดังภาคเหนือ และพิธีมอบโล่รางวัลแม่ดีเด่นจากเทศบาลเมืองแม่โจ้ ประจำปี 2561 จำนวน 19 ท่าน

>> 15 สิงหาคม 2561

งานพิพิธภัณฑ์การเกษตรและวัฒนธรรมไทย ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการฝึกอบรมภาคฤดูร้อนอาสาทำหน้าที่พายุ้มชมและบรรยายให้ข้อมูล ของศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมอัตลักษณ์วิถีเกษตร วิถีแม่โจ้ โดยฝึกภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ณ อาคารพิพิธภัณฑ์การเกษตร และวัฒนธรรมไทย โดยบูรณาการร่วมกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้บริการข้อมูลเข้าสู่ระดับสากล

>> 7 สิงหาคม 2561

นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำทีมงานเข้าร่วมพิธีวางพวงมาลา พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เนื่องในวันระพี ประจำปี 61 ณ ศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในงานมีการแสดงนิทรรศการความรู้ทางกฎหมาย และจำหน่ายสินค้าราคาประหยัดและสินค้าจากกรมราชทัณฑ์

>> 19 สิงหาคม 2561

งานอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม จัดโครงการอนุรักษ์หัตถกรรมล้านนา สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการประดิษฐ์ตุ๊กตาสวยดอก ฯลฯ สามารถนำไปใช้ในพิธีการพิธีกรรมในชีวิตประจำวันได้และเป็นการเสริมรายได้แก่ครอบครัว ณ อุทยานเกษตรกรรมล้านนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทั้งนี้ในงานยังมีพิธีกรรมล้านนาคือการปลูกข้าว ทำขวัญควาย เถรกรรมปลาช่อน ด้วย

>> 22 สิงหาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการสืบสานวัฒนธรรม “วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ปี 61” ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมี ดร.กอบลาภ อารีศรีสม ผู้ช่วยอธิการบดีเป็นประธาน ในงานมีกิจกรรมการประกวดเล่าเรื่องแม่โจ้ นิทรรศการเปิดบ้านอาจำนบุญศรีและสาธิตประกอบอาหาร การสาธิตและฝึกทักษะของภูมิปัญญาล้านนาในอำเภอสันทรายการประดิษฐ์ใบเตย การถักเชือก การประดิษฐ์ดอกไม้จากไม้ไผ่ ฯลฯ ได้รับความสนใจจากนักเรียนและนักศึกษากว่า 500 คน เข้าร่วมและฝึกอบรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

>> 23 สิงหาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการเสวนาวิชาการประกอบการสาธิต ชื่อ “วัฒนธรรมประเพณีวิถีล้านนาอยู่ได้อย่างไรในยุค 4.0” ณ อาคารพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา รองอธิการบดี เป็นประธานเปิดงานและแสดงความยินดีเชิดชูเกียรติแก่พ่อครูบุญศรี รัตนัง ศิลปินล้านนาที่ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ ประจำปี 2560 สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านล้านนา) ในการนี้นางสมพร แรกขำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กล่าวรายงานและมอบประกาศเกียรติบัตรแก่ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 22 ท่าน ซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านการอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของล้านนา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านหัตถกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม นาฏกรรม การเสวนาเชิงวิชาการในหัวข้อ “วัฒนธรรมประเพณีวิถีล้านนาอยู่ได้อย่างไรในยุค 4.0” ของปราชญ์ชาวบ้านและพระสงฆ์ที่มีความรู้จำนวน 12 ท่าน การสาธิต การทำดอกไฟดอก การจับช่อพื้เมือง และการทำลูกประคบสมุนไพร เพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของปราชญ์ท้องถิ่นในเขตอำเภอสันทราย เป็นฐานข้อมูลของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมนำไปเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

>> 30 สิงหาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการทบทวนและจัดทำแผนด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี 2561 ณ ห้องประชุม แอท นาธา เชียงใหม่ซิค จังเกิล รีสอร์ท ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดี เป็นประธานเปิดโครงการ และให้นโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย แก่นักวิชาการศึกษาจากคณะ สภานักศึกษา องค์การนักศึกษา สโมสรนักศึกษาทุกคณะ จำนวน 55 คน ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้บททวนกลยุทธ์ และตัวชี้วัดของแผนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การระดมความคิดจากผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

>> 7-9 กันยายน 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างสรรค์สร้างผู้นำ เสริมทักษะและการแสดงออกทางวัฒนธรรมแก่ผู้นำนักศึกษา 13 สโมสร จำนวนกว่า 110 คน ณ ริมดอยรีสอร์ท อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี ดร.กอบลาภ อารีศรีสม เป็นประธานเปิดพิธี พร้อมทั้งนางของวิทยากรชั้นนำที่เชี่ยวชาญด้านเพลง การแสดง และการออกแบบต่างๆ

>> 4 ตุลาคม 2561

อาจารย์พัชรินทร์ สุกิตติล ทายาทศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วัจชัย และกรรมการมูลนิธิ ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วัจชัย เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย เพื่อตรวจสอบการสร้างโรงจอดรถยนต์ที่จะนำรถเก่าที่ซ่อมแซมมาจัดแสดง เยี่ยมชมการจัดนิทรรศการของใช้ส่วนตัว และจะได้นำของอื่นๆ มามอบให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ในช่วงเดือนธันวาคม 2561 ในการนี้ได้บันทึกเทปสัมภาษณ์เกี่ยวกับที่มา และความประทับใจงานพักหลังนี้ในอดีต โดยมีนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์ฯ ให้การต้อนรับ

>> 26 กรกฎาคม 2561

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดประกวดการแสดงของนักศึกษา “ลูกทุ่งแม่โจ้ นี้อัจฉริยะ” ณ ศูนย์ประชุมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีอาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดี เป็นประธานเปิดพิธี หลังจากนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกล่าวรายงานแล้ว มีการแสดงโชว์ของวงดนตรีลูกทุ่งแม่โจ้แบนด์ ตามด้วยการประกวดของนักศึกษาจำนวน 9 ทีม ทีมชนะเลิศในครั้งนี้คือทีมคณะศิลปศาสตร

“ต่ำเราต้องคำให้สูงจรุงศรี”

ปฏิมากรรรม “ต่ำเราต้องคำให้สูงจรุงศรี”

สนับสนุนโดย ชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 51 และ ทอระฆัง สนับสนุนโดย ชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 55

